

Mads Nielsen,
David og Mette Marie
i Guds eget land

En slægtskrønike ved *Margit Egdal*

Til Amerika for Guds skyld

Mads Nielsen, David og Mette Marie forlod alt, hvad der bandt dem i Danmark, for at finde frelsen i Utah.

De var mellem de 17.000 danskere, som i årene 1852–1900 fulgte budet om de helliges indsamling til Utah.

De samledes i Utah for at opbygge et samfund baseret på Guds ord og for at afvente Jesu snarlige genkomst.

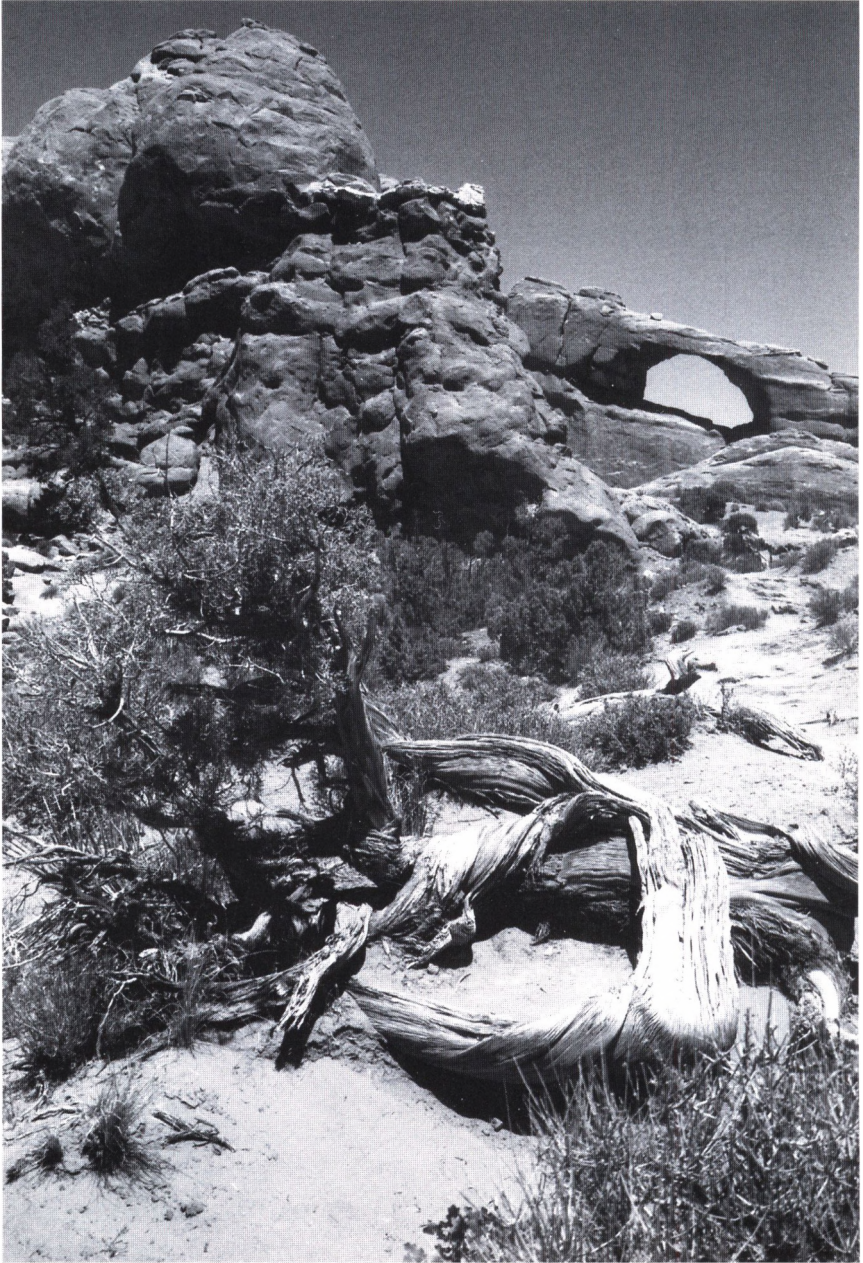
Indsamlingsbudet mistede sin betydning i 1890'erne. Det var ikke længere nødvendigt at emigrere for at blive frelst. Men for Mads Nielsen, David og Mette Marie var det afgørende. I brevene er det også motivet, som går igen.

Mads Nielsen levede sin tro helt ud. Han ofrede det, han elskede allermest, hustruen og sønnerne, for at følge sin tro. Han var tro mod sig selv, han var sand mod sin overbevisning. På den måde siger Mads Niensens historie også moderne mennesker noget.

Der går endnu frasagn på Nordfyn om bonden i Daugstrup, der forlod alting. Her er beretningen om, hvad der virkelig skete.

Mads Nielsen,
David og Mette Marie
i Guds eget land

– *en slægtskrønike*

Den blå himmel, den sparsomme vegetation i det røde sand og naturbuen i baggrunden er et typisk Utah-motiv. Foto Margit Egdal, 1999.

Mads Nielsen,
David og Mette Marie
i Guds eget land

En slægtskrønike

Ved Margit Egdal

Fra Nordfyn til Elsinore i Utah

Landbohistorisk Selskab 2000

Forsiden viser Mads Nielsen og hans hustru, Gjertrud Kathrine Davidsdatter.

Tak til Damstedslægten, der har overladt brevene til udgivelse til Lokalhistorisk Arkiv for Otterup Kommune

For økonomisk støtte til udgivelsen takkes Foreningen Damstedslægten,
Dansk Lokalhistorisk Forening,
Kulturministeriet (Tipsmidler),
Landbohistorisk Selskab,
Lokalhistorisk Arkiv for Otterup Kommune.

Grafisk Produktion:
Knud Gr@phic Consult, Odense · e-mail: kak@adr.dk

© 2000 Lokalhistorisk Arkiv for Otterup Kommune

ISBN 87-7526-167-7

Indhold

Forord	6
Mads Nielsen. Slægtens stamfader	10
Mads Nielsens søn og svigerdatter, David og Mette Marie	27
David og Mette Maries søn, Leon, fortæller	37
David og Mette Maries datter, Gerda, fortæller	41
Kære Jesus, vær med min pige i Amerika. Mette Maries mor ..	50
Elsinore i Utah	55
Brevene fra Utah til Danmark	57
Læs mere	176

Forord

I foråret 1998 blev undertegnede kontaktet af Åse Hvass Frandsen, formand for foreningen Damstedslægten.

Foreningens medlemmer består af efterkommere efter Mads Nielsen, født 1822 i Daugstrup, Østrup Sogn på Nordfyn, død i Elsinore, Utah, 1901. Efterkommerne tæller en små tusind personer.

Åse Hvass Frandsen medbragte nogle breve, et halvt hundrede stykker i alt, skrevet af Mads Nielsen og hans søn og svigerdatter, David og Mette Marie, som udvandrede til Utah, da de var blevet omvendt til Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige, bedre kendt som mormonerne.

Brevene fortæller lokalhistorie om både Daugstrup og Elsinore. Ikke mindst er de dog et dybt gribende, almenmenneskeligt dokument om mennesker, der forlader alting for deres tros skyld. Mads Nielsen forlod sin elskede hustru for at finde frelsen i Guds eget udvalgte land, Zion, som Utah benævnes.

Da både Mads Nielsen, David og Mette Marie så indtrængende beder familien om også at følge mormonismen, fortæller de om deres tro, hvorigennem man får en viden om, hvad der har grebet dem, der blev omvendt af mormonmissionærerne, som over hele Danmark gik fra sted til sted og altså også nåede den lille landsby Daugstrup.

De tre mennesker, der udvandrede fra Daugstrup, giver et vidnesbyrd, der kunne være udtalt af tusinde andre danskere, der drog til Utah for at blive frelst. Derved bliver de et talerør for de mange.

Måtte disse breve være med til at fortælle om mormonerne i 1800-tallet og øge forståelsen for de mennesker, der blev grebet af mormonismen og udvandrede til Guds eget land!

Brevene fra Mads Nielsens kone i Danmark er desværre gået tabt. Derimod eksisterer der en hel del breve sendt fra Danmark til David og Mette Marie, deriblandt 22 breve til Mette Marie skrevet af hendes mor i Ørritslev, Mette Sophie Jensdatter.

Brevene fra Elsinore er transskriberet og forsynet med et kort resumé. Desuden er brevene suppleret med børn og børnebørns

erindringer om Mads Nielsen, David og Mette Marie. Slægtskrøniken bygger endvidere på oplysninger i kirkebøger, folketællinger samt diverse dokumenter i familiens besiddelse, skøder, skifter m.v.

Mads Niensens sønnesøn, gartner Niels Damsted på Als, arvede de gamle breve, som Mads Nielsen i sin tid sendte hjem til hans far, Knud Damsted. Niels var en habil slægtsforsker, og ikke blot udarbejdede han slægtens omfattende stamtavle, men sørgede også for at få gjort mange slægtsoptegnelser, som ellers ville være gået tabt. I 1982 stiftede han foreningen Damstedslægten.

For yderligere oplysninger om mormonerne findes en del værker. Her bringes kildekrifterne, de gamle breve, samt historien om Damstedslægtens stamfader og efterkommerne. Læseren bedes belave sig på at gå 150 år tilbage i tiden! God læselyst!

Margit Egdal

Lokalhistorisk Arkiv for Otterup Kommune

Mormonerne

Et lys, klarere end solen, viste sig i skoven, hvor bondedrengen Joseph Smith i 1820 knælede og bad på skovbunden. Som en støtte nærmede lyset sig drengen og stod stille over hans hoved. Han så, at der var to skikkelser i lyset, og den ene sagde: »Denne er min elskede Søn. Hør ham!« De fortalte Joseph, at han hverken skulle slutte sig til presbyterianerne eller til nogen af de andre religiøse retninger, for ingen af dem havde den rette tro!

Senere fik Joseph Smith et nyt syn, hvor en engel ved navn »Moroni« viste ham nogle guldplader, der lå begravet i en høj.

Disse syner var begyndelsen til en ny verdensreligion, der med hjemsted i Amerika blev spredt ud over hele verden.

Joseph gravede guldpladerne op og tydede dem. Skriftet blev trykt i 1830 under navnet Mormons Bog. Dette år er samtidig starten på Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige. Det noget lange navn bevirker, at kirken gerne omtales som mormonkirken.

Da det blev åbenbaret for Joseph Smith, at ingen havde den rette tro, går mormonismen ud på at genoprette Jesu Kristi Kirke med den rette, oprindelige tro, den tro som mormonerne forkyndte.

Modstanderne mente, at mormonerne slet ikke var kristne, hvilket mormonerne nemt kunne modbevise, da grundlaget for deres tro var Bibelen – selvfølgelig sammen med Mormons Bog, som var blevet åbenbaret for menneskene. Til gengæld mente mormonerne, at de, der ikke kunne indse sandheden og slutte sig til mormonerne, nærmest var en art hedninge. To yderpunkter som ikke kunne mødes. To grupper som ikke kunne leve sammen. De ophidsede modstandere af Joseph Smith samlede sig i 1844 og lynchede profeten, nu var Joseph Smith også martyr!

Et par år før sin voldsomme død havde Joseph Smith profeteret: at de hellige fortsat ville lide megen sorg og elendighed og ville blive fordrevet til Klippebjergene, mange ville falde fra, andre ville blive dræbt af forfølgere eller miste livet som følge af kulde eller sygdom, og nogle ville leve for at drage derud og hjælpe med til at oprette kolonier og bygge byer og se de hellige blive et mægtigt folk i Klippebjergene.

Josephs profeti gik på alle måder i opfyldelse. Mormonerne blev hele tiden fordrevet mod vest, indtil de i 1847 kom til et bjergland, hvor de slog sig ned ved en stor saltsø. Her dannede mormonerne en stærk stat, som fik navnet Deseret. Senere kaldet Utah. Herfra blev det besluttet at sende missionærer ud i alverden.

I 1850 nåede mormonerne Danmark. Det var knap et år efter, danskerne havde fået grundloven, som gav hver mand frihed til at have sin egen religion. Menigmand var dog ikke indstillet på, at anderledes troende skulle trænge sig ind.

Overalt hvor mormonerne viste sig, mødte de modstand. Ophidsede mennesker samlede sig, og kunne de få fat i en mormonpræst, overlevede han kun med nød og næppe.

Mormonismen var en bevægelse, som kom og fejede ind over landet. Den vakte stærkt røre og var en sag, som alle havde en holdning til, enten fordi den stedlige sognepræst havde advaret dem mod mormonerne, eller måske var de selv blevet opsøgt af dem, da mormonerne missionerede kraftigt overalt i Danmark.

Man kan undre sig over, at begivenheder, der vakte så stort postyr i 1850'erne, helt er gået i danskernes glemmebog. Det skyldes især, at de, der blev omvendt til mormonkirken, som regel udvandrede. De tog historien med sig. Anderledes stiller det sig med grundtvigianere og indre missionske, som blev her i Danmark, hvor historien blev bevaret for eftertiden.

I årene 1852–1900 udvandrede 17.000 danske mormoner. Mormonemigranterne skiller sig ud fra andre emigranter. De begyndte at emigrere, inden den store danske masseudvandring satte ind, og deres bevæggrunde til emigrationen var først og fremmest deres tro. 150 år er gået, siden mormonerne begyndte missionen i Danmark. Det er næsten umuligt at sætte sig ind i og forstå, hvad danskerne egentlig tænkte og troede i 1800-tallet. Nærværende kildesamling giver en forståelse af den tro, som fik de hellige til at bryde op fra alting for at samles i Zion, det frelsende land langt ude vestpå i Amerika.

Mads Nielsen var allerede en ældre mand, da han udvandrede. I 1883 forlod han alt, hvad han elskede, for sin tro. Hans søn, David, og svigerdatteren Mette Marie var emigreret i 1881. Her skal først gives en introduktion til de mennesker, der skrev brevene, Mads Nielsen, David og Mette Marie, hvorefter de gamle breve bringes i deres helhed, så vidt som de er bevarede.

Mads Nielsen

På Nordfyn, ca. 10 km nord for Odense, ligger den lille landsby Daugstrup. Der er kun et eneste vejkryds i byen, og så er det endda kun et T-kryds. En af vejene fører mod Østrup, der er hovedbyen i sognet. En anden vej fører mod Odense. Vælger man den nordlige vej, som hedder Kvindevadet, kommer man til Otterup.

På adressen Kvindevadet 42, det er lige bag dammen ved vejkrydset, ligger virksomheden Nordfrim. Bygningerne er nye eller helt renoverede, så man dårligt kan genkende den gamle bindingsværksgård, som engang var Mads Niensens hjem. Det var her, hele historien tog sin begyndelse.

Her i gården blev Mads Nielsen født den 11. marts 1822 som søn af Gertrud Madsdatter og fæstegårdmand Niels Jørgensen.

Mads Niensens barndom har ikke sat sig spor i historien. Vi hører først om ham ved hans konfirmation i Østrup kirke den 10. april 1836. Præsten var meget tilfreds med ham, og han fik gode karakterer. Hans kundskaber var Gode, og hans opførsel stod til Temmelig God. Præsten anvendte en skala med fem karakterer, UG som stod for Udmærket God, og som næsten aldrig blev anvendt, efterfulgt af MG, G og TG, Meget God, God og Temmelig God. Nogenledes var laveste karakter.

Da Mads Nielsen i 1842 var godt 20 år gammel, kom han i tømmermandslære i Bårdesø hos tømmermand Mads Nielsen (jo, de havde samme navn). Det var første gang, Mads Nielsen var borte fra pastoratet, skrev sognepræsten i kirkebogen.

Halvandet år efter, hen imod juletid i 1843, vendte Mads Nielsen tilbage til sin fader i Østrup. »Flittig og tro« lød hans skudsmål, og det kom til at gælde for ham hele livet.

Mads Niensens far var antagelig syg, for han døde, kort tid efter Mads var kommet hjem. Der blev holdt skifte efter ham den 21.

Parti fra Daugstrup. Mads Niensens gård ses til højre i billedet. Gården ligger på matr. 5 i Daugstrup, lige ved vejkrydset midt i byen. Foran gården ligger endnu den dam, som gav anledning til familiens slægtsnavn: Damsted. Gården er kendt som »Frimærkegården« (år 2000), idet virksomheden Nordfrim driver international handel med frimærker herfra. Gården er gennemgribende moderniseret og ombygget.

februar 1844. Kun 22 år gammel bestyrede Mads Nielsen nu gården for sin mor.

I 1848 blev Mads Nielsen indkaldt til krigstjeneste i den første slesvigske krig, Treårskrigen. Gertrud Madsdatter skulle imidlertid have gården i Daugstrup passet. Hun benyttede derfor sin ret til at tage sønnen fri for krigstjeneste. Mads var ellers ikke eneste søn på gården. Faktisk havde hans far bestemt, at broderen Jørgen skulle overtage gården, fordi han havde gået hjemme altid. Men det blev Mads, der kom til at overtage fæstet på gården.

Gennem seks år gik Mads hjemme hos sin mor og passede gården. Så døde Gertrud Madsdatter den 31. maj 1850. Begge Mads Niensens forældre var nu borte, og selv var han kun lige fyldt 28 år.

Både Mads Nielsen og gården havde brug for en kone. Mads Nielsen fandt sig en passende kone lidt længere henne ad vejen. På

Otterup Kirke. En typisk dansk landsbykirke. Her blev Mads Nielsen viet i november 1850 til datteren fra Hjorslevgård, Gjertrud Kathrine Davidsdatter. Mads var da 28 år, og Gjertrud Kathrine var 22.

Kvindevadet nr. 11 lå en af sognets allerstørste gårde, Hjorslevgård. Her boede Kirsten Gjødesdatter og hendes mand, David Hansen. Den 13. oktober 1828 var datteren, Gjertrud Kathrine Davidsdatter, kommet til verden. Nu var hun 22 år og giftefærdig. Samtiden ville sikkert have kaldt hende en rigtig stadspige.

Den 15. november 1850 stod de to unges bryllup. Mads Nielsen og Gjertrud Kathrine Davidsdatter var nu mand og kone!

Samme år fik Mads Nielsen fødegården i Daugstrup i fæste. Syv år senere gik han op på Østrupgård og lagde 1825 rigsdaler som udbetaling på sin gård. Mads Nielsen blev hermed selvejer. Købesummen lød på i alt 7300 rigsdaler. På Nordfyn var mange gårde fæstegårde helt op i 1900-tallet. På den baggrund var Mads Nielsen mellem de første selvejerbønder på Nordfyn.

Da Gjertrud og Mads ved nytårstid i 1851 henvendte sig til præsten i Østrup for at få deres første barn, Niels Madsen, døbt, var der kommet en forordning om, at alle skulle have faste slægtsnavne. Pastor Søren Peder Lassen til Østrup og Hjadstrup sogne havde sin egen fortolkning af denne bestemmelse. Han hjalp befolkningen

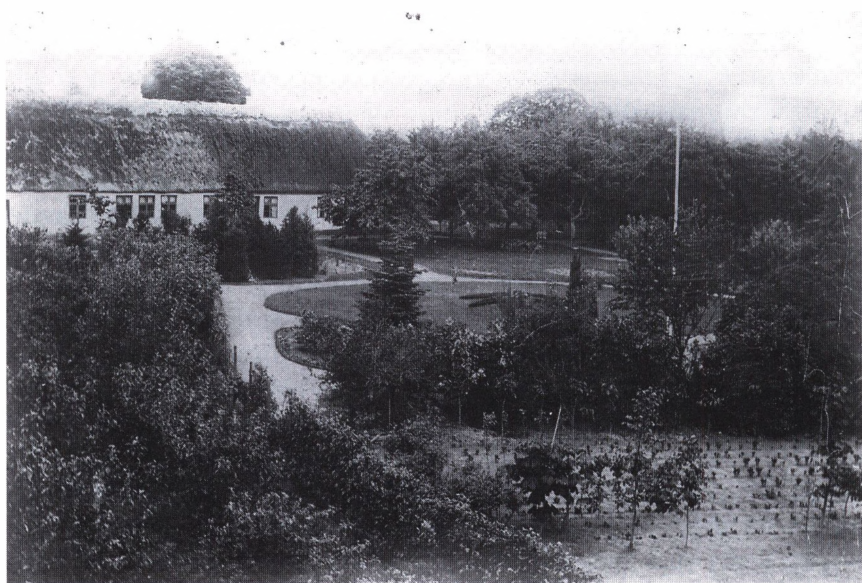
med at opfinde helt nye slægtsnavne. Som regel havde navnet en tilknytning til det sted, hvor folk boede. Midt i Daugstrup lå f.eks. en gård, som blev nybygget og flyttet lidt hen ad gaden til en lille lund. »Nylund« kom folkene til at hedde.

Ud for Mads Niensens gård lå et gadekær, hvor heste og kreaturer kunne drikke, og hvor man undertiden kørte vognene ud for at holde hjulene tilpas fugtige eller lægge kar eller andre ting ud, for at de ikke skulle falde i staver. Dette gadekær kaldte man »damstedet«; det gav pastor Lassen ideen til familiens nye navn. Drengen blev døbt Niels Madsen Damsted. Den næste dreng blev døbt David Madsen Damsted. David selv underskrev sig sjældent med Damsted. I 1800-tallet har det nok været lidt pjattet, for ikke mange brugte de nye navne. I dag er nordfynboerne stolte af de gamle og helt specielle navne, som egnen er så rig på.

Gjertrud og Mads fik i årene 1851 til 1869 i alt otte børn, som blev kaldt Niels, David, Jens Peter, Gjøde, Gjertrud Marie, Hans, Marius og Knud. Deres eneste datter, Gjertrud Marie, døde kun 4 år gammel.

Samme år som Mads Nielsen og Gjertrud Katrine blev gift, i 1850, kom mormonapostlen Erastus Snow til Danmark med livets evangelium. I september 1852 nåede de første mormonmissionærer Østrup sogn. Det var en broder Jens Jørgensen og den navnkundige mormonpræst Jens Hansen fra Otterup, der samme år havde grundlagt mormonerne første menighed på Fyn. De opsøgte bl.a. pastor Lassen i præstegården og aflagde deres vidnesbyrd for ham. Pastor Lassen mente, at noget af deres lære var sand, og noget var løgn, noterede Jens Hansen i sin dagbog. Pastor Lassen selv mente overhovedet ikke, mormonerne var kristne, ifølge et brev til biskoppen. Alt i alt kunne pastor Lassen nok ikke vindes for mormonerne!

Bedre genklang var der i et hus, som lå ved siden af Mads Niensens gård. Her boede Mads Niensens ældre søster, Birthe Cathrine. Historien giver ikke svar på, hvorfor gårdmandsdatteren Birthe Cathrine var blevet gift med en gammel enkemand, der kunne være far til hende, vi kan kun konstatere, at sådan var det, og at Birthe Cathrine boede i et fæstehus sammen med sin gamle husmand og tømmermand, Jens Andersen. Det lader dog ikke til, at Jens Andersen indlod sig med mormonerne. Men da Jens Andersen i 1856, i en alder af næsten 76 år, afgang ved døden på grund af alderdom,

Mads Nielsens gård i Daugstrup. Mads Nielsen overtog fæstet efter sin far, men frikøbte gården, der ellers hørte under Østrupgård. Den var en af byens store gårde, hvad det lange stuehus nok giver et fingerpeg om. Mads Nielsen var en velsitueret gårdmand.

Det smukke haveanlæg var en seværdighed. Havebrug og gartneri var familiens store interesse, og flere generationer fik deres virke inden for dette felt.

giftede Birthe Cathrine sig med husmand Hans Caspersen, og han bød mormonerne indenfor! Han blev døbt som mormon i marts 1859. En måned senere modtog Birthe Cathrine også mormonerens dåb.

Som troende mormoner besluttede Birthe Cathrine og Hans Caspersen sig snart for at udvandre og finde frelsen i Guds udvalgte land, Utah. Hus og jord solgte de til Mads Nielsen, hvorefter de begav sig på rejsen. Det var i april 1860. Kun Hans Caspersen nåede frem. Birthe Cathrine døde på sletterne på vej mod Utah.

Der var ingen børn i hverken Birthe Cathrines første eller andet ægteskab. Var Birthe Cathrine gift med en gammel mand i sit første ægteskab, var det modsatte tilfældet i hendes næste ægteskab. Hun havde været over tyve år ældre end Hans Caspersen.

Mads Nielsen havde endnu en søster, som blev mormon. Maren Kirstine var født 5. marts 1819. Der var kun tre år mellem hende og Mads, så de to søskende må have haft et nært forhold til hinanden. Maren Kirstine var i december 1840 blevet gift med fæstehusmand Anders Hansen i Egense. Ægteparret blev i det tidlige forår 1852 opsøgt af mormonerne, hvilket førte til, at begge lod sig døbe den 14. marts 1852. Christian Larsen, der var de fynske mormoners øverste, stod for både dåben og den efterfølgende velsignelse. Parret i Egense var nogle af de første mormoner på Fyn. De var også mellem de første mormoner, der emigrerede. De forlod Danmark i december 1853. De kom ud på vel nok den strengeste tur, emigranterne oplevede. Rejsen mod Utah tog næsten 10 måneder, og da de endelig nåede frem, var mere end hver tredje, eller knap 200 mennesker, omkommet undervejs. Da Maren Kirstines spor fortaber sig, kan hun have været mellem de omkomne. Til gengæld nåede Anders Hansen frem. Af sønnerne Niels, Hans og Jens er det kun Hans, der omtales senere. Anders Hansen døde i Ephriam i Utah den 28. oktober 1886.

Det ser således ud, som om Mads Nielsen havde hele to søstre, der døde på vej mod de frelsende bjerge i Zion. Forhold der nok kunne give grund til overvejelse.

Allerede i året 1852 missionerede mormonerne som nævnt i Østrup sogn. Lige fra det allerførste år, mormonerne kom til Fyn, har Mads Nielsen derfor kendt til dem. Da først den ene søster og senere den

næste søster blev mormon, har han på allernærmeste hånd kunnet følge mormonernes fremfærd.

Dengang syntes Mads Nielsen, at mormonernes lære var noget tøjleri, fortæller han selv i brevene. Senere, da han gav sig til at undersøge sagen, fandt han noget andet.

Vi ved ikke bestemt, hvornår Mads Nielsen blev vundet for mormonerne. Omkring 1870 var han overbevist mormon.

Mads Nielsen brød sig ikke om for megen verdslighed. Blev der festet for voldsomt, syntes han, det var tomt og intetsigende. Han savnede et Guds ord ved sådanne lejligheder.

Han havde en indre religiøs drift i sig, så da mormonerne kom til enen og fortalte om det evige liv, var han lydhør. Det var de sidste dage, inden Guds rige ville komme, fortalte mormonerne. Der var mange tegn på, at Guds rige var nær. Mads Nielsen havde selv oplevet krigene 1848 og 1864. Efter den sidste krig oplevede han, at folk rustede overalt, idet der blev oprettet skytteforeninger i hele landet – et sikkert tegn på, at det var de sidste dage, for da ville der være krige og ulykker.

De frelst skulle leve evigt i Guds rige. Mads Nielsen ville gerne frelses og leve evigt. Han blev mormon.

At blive mormon var dengang ensbetydende med, at man udvandrede. Kun i Zion blev man frelst. Helt bogstaveligt forestillede Mads Nielsen sig, at mormonerne skulle gemme sig i klippehulerne i Utah, når Jesus snart kom tilbage på jorden, og Gud i et inferno af vrede straffede dem, som havde nægtet at følge mormonerne. Igen og igen beretter Mads Nielsen herom i sine breve. Netop derfor står hans udsagn så stærkt.

Mads Niensens omvendelse og hans udrejse foregik ikke uden svære kampe for ham. Mange, som fulgte mormonerne, var mindre-bemidlede og havde intet at miste. Men Mads Nielsen havde alt at miste – sit fædreland, sin hustru og sine børn, slægt og venner, sin smukke slægtsgård. Desuden havde han en fremtrædende position i sognet, han omtales således som sogneforstander, idet han i en årrække var med i sognerådet. Mads Nielsen kunne vælge at forblive tro mod sin familie; men at opfylde forpligtelserne i Danmark betød også, at når dommedagen kom, ville han gå til grunde sammen med sin familie, som han inderligt holdt af.

I brevet af 9. december 1884 skildrer Mads Nielsen sin kamp. Tre år kæmpede han med sig selv. I det tredje år, det var den dag der

Mads Nielsen og hans hustru Gjertrud Kathrine Davidsdatter. Parret blev foreviget umiddelbart inden, Mads Nielsen rejste ud i 1883. Der er noget inderlig bedrøvet over Mads Niensens skikkelse, men der var kun eet at gøre for ham. Han måtte rejse. Det gjaldt frelsen. Hustruen fulgte ikke Mads Nielsen til Utah.

var tærsegilde i gården, gik han op i det bageste kammer og knælede og anråbte Gud. Styrket på sin sjæl kunne han rejse sig, gå ud og tage den brune hoppe, lægge sadel på og ride af sted, for nu vidste han, at det var uundgåeligt, at han blev døbt i mormonerne tro.

Mads Nielsen gav sig selv en ganske særlig gave på sin 55 års fødselsdag den 11. marts 1877. Han lod sig døbe ind i mormonkirken. Endelig var han forløst! Gennem 6 år i alt prøvede han på at få resten af sin familie til at indse sandheden. Hans søn David og svigerdatteren Mette Marie satte kursen mod Zion i 1881. Men det lykkedes ikke for Mads Nielsen at få sin øvrige familie omvendt. Han besluttede da selv at drage af sted. Herved ville han bane vejen for de andre. Han drog ud i 1883.

Sin sidste morgen i Daugstrup huskede Mads Nielsen år efter med en klarhed og en erindring om alt, hvad der blev sagt og var sket hin morgen i 1883: »Jeg kan nok erindre det sidste arbejde, jeg gjorde i det hjem, hvor min vugge stod. Ikke så få tidsler var kommet frem i havren i kilen uden for gården, dem gik jeg og stak af, de fleste af dem, men jeg nåede ikke at blive færdig. Tiden kom, jeg skulle af sted. Jeg satte tidseljernet uden for havedøren og gik ind...« Den sidste morgen er skildret i et brev, hvor dateringen mangler. Brevet er indsat under året 1888.

Der var afgang fra København i juni 1883. Dampskibene Pacific og Milo lå klar i havnen. Om bord gik 503 sjæle, alle for »at begive sig til det sted, hvor Gud samler sit folk mellem vestens bjerge.« De 503 sjæle udgjorde dette års anden emigration. Man kan læse om indskibningen i mormonerne organ »Skandinaviens Stjerne«, som også fortæller, at alt foregik i »den bedste orden, for hvilken sidste politiet, formedelst sin nærværelse, især må tilskrives æren.« Det var nødvendigt med politibeskyttelse, når mormonerne udvandrede. Folk stimlede sammen på kajen og generede mormonerne på det groveste, når de gik om bord. I bedste fald blev deres skæbne kun beklaget.

Den 15. juni 1883 afsejlede Mads Nielsen fra København. Den 18. juni ankom han til Hull i England og rejste med jernbanen tværs over landet. I Liverpool gik han om bord på skibet »Nevada«, som afsejlede den 20. juni. Om bord var missionærerne og 750 sjæle. Sidste Dages Hellige, idet flere briter var stødt til danskerne.

Rejsen til Utah var arrangeret for emigranterne. Der var sørget for proviant og alle fornødenheder, og skibet var lejet specielt til at fragte de nye mormoner til Utah. Heldigvis var det de hellige, der var om bord, skrev Mads Nielsen i brevet af 12. august 1886. Da der udbrød brand på skibet, frelste de helliges forenede bønner skibet fra undergang – det var nok ikke gået så godt, hvis skibet havde haft en anden last!

Forplejningen om bord var rigtig god, skrev Mads Nielsen også, suppe, bøf, risengrød med sirup, nyt hvedebrød og godt smør m.v. Han sluttede sit brev fra skibet med ordene »Lev vel til vi ses.«

Nevada anløb New York den 2. juli. Allerede den 7. juli ankom Mads Nielsen til Utah. Rejsen havde i alt vareet 23 dage. Mads Nielsens søstre havde været undervejs i månedsvis. Endda nåede de aldrig frem. Hurtigere skibe og anlæg af jernbaner i USA bragte Mads Nielsen både hurtigt og sikkert frem.

Et nyt liv kunne begynde for Mads Nielsen. I den første tid i Utah var han glad, lettet og optimistisk. Hans familie fulgte nok snart efter ham. – Mads Nielsen skulle dog aldrig mere komme til at se familien i Danmark.

Efterhånden som tiden gik, indså Mads Nielsen, at hans hustru ikke ville følge ham. Han havde svært ved de praktiske ting i en husholdning. Han levede undertiden af den samme ret hele ugen, fordi han ikke kunne lave andet. Det allerværste og mest ubærlige var savnet af hustruen. Han mistede sit humør. Kun hans tro holdt ham oppe. Efter fem år i Elsinore giftede Mads Nielsen sig på ny.

Mads Nielsen trængte til en hustru, og hans hustru nummer to blev Ane Rasmussen. Vielsen fandt sted 18. juli 1888 i Manti, Sanpete, Utah. Hun var 63 år den 13. marts, skrev Mads Nielsen »– men min religion tillader mig at have mere end en hustru lige såvel som Abraham de trofastes Fader, endskønt landets regering strider derimod, men striden er mellem dem og Herren,« skrev Mads Nielsen videre. Stærkt presset af de forenede stater, blev flerkoneriet i øvrigt ophævet i Utah i 1890.

Ved giftermålet havde Mads Nielsen fået opbygget en ejendom med jord, besætning og maskiner. Mange forskellige slags frugttræer var plantet. Med stor flid og energi var han gået i gang. Hans uddannelse som tømrer kom ham til gode, da han byggede sit hus. Vinduer og andet træarbejde udførte han selv. Egenhændigt havde han også strøget 9000 mursten. Gården voksede, og i marts 1887

jeg som ikke forholdt mig selv som
et menneske
for at gøre mig selv mindre som for
at gøre mig selv mindre som for
Faderens Ånd som mig ind i det Fædrene
forhold der først var den Fædres Gæst
og var det at have som den som sigend
sig som jeg vil gøre mig selv i den
der for at jeg først selv var mig selv
som nu først er det første til at være
højt som det første som jeg selv er
Uden jeg selv er at i mig selv som
Fædres Gæst som den som den som den
jorden og mig selv som mig selv
Lige som den som det sig selv den som
jeg selv sig selv som den som den
som selv den som selv sig selv
det selv som selv som selv som selv

Mads Nielsens

jeg som den som den som den
i den som den som den som den
selv selv selv selv selv selv selv
• som den som den

Mads Nielsens karakteristiske håndskrift i et brev til Knud.

kunne David således berette: »Mads Nielsen er snart en af de rigeste mænd i Elsinore«!

Knap fem år fik Mads Nielsen sammen med Ane Rasmussen. Hun døde af tuberkulose den 13. marts 1893.

Mads Nielsen giftede sig endnu en gang. Samme år som Ane døde, ægtede han 71 år gammel en enke, Caroline Iversen Snow. Vielsen fandt igen sted i Manti, Sanpete. Datoen var den 20. september 1893. Caroline havde været gift med en Gardner Snow. Hun havde været en af hans hustruer, idet han havde seks hustruer i alt. Gardner Snow døde i 1889, og Caroline ægtede fire år senere Mads Nielsen, som hun kom til at overleve.

Gjertrud Kathrine Davidsdatter, Mads Nielsens egen kone hjemme i Danmark, døde i 1891. Året efter sørgede Mads Nielsen for, at der blev gjort stedfortrædende arbejde i templet efter hende. Dvs. en stedfortrædende dåb, hvorved hun fik endnu et tilbud om at lade sig omvende og frelse. I sin tid var Gjertrud og Mads Nielsen blevet viet »til døden jer skiller«. Sikkert har han også foretaget en besegling af deres ægteskab for evigheden. Det evige livs frelse kunne kun opnås, når et ægteskab var beseglet ind i evigheden, og for Mads Nielsen, der havde sat alt ind på frelsen og det evige liv, må dette have været et vigtigt skridt.

Den 18. marts 1901 døde Mads Nielsen. I brevet med det sidste budskab fra Elsinore stod der: Der var stor deltagelse ved begravelsen, da han var højt agtet af byens beboere for sit ærbare og retskafne liv... Han havde en nydelig lille ejendom vel plantet med træer. Han var virksom.

I bogen »Memories of Little Denmark« har Mads Nielsen fået dette eftermæle: »Mads kom alene til Elsinore i 1883. Han havde bær, blomster- og grønsagsfrø med fra Danmark, hvor han var gartner og især drev med blomster. Han skabte sådan et vidunderligt sted, en hel park. Efter dansk skik anlagde han det smukkeste gravsted på sin jord, hvor hans kone senere blev begravet. Han arbejdede på sin del af kanalen i Sevier-dalen, somme tider fra solopgang til solnedgang for at nå det stykke, han havde sat sig for at få gravet, han krævede meget af sig selv.«

*Mads Nielsen og Gjertrud
Kathrines sønner*

Kun David delte sin fars tro, men Gjøde fik to sønner, som fulgte mormonerne: Johannes Valdemar Damsted, der udvandrede, og Mads Christian Damsted, der blev herhjemme og blev ordineret som præst i mormonkirken i Odense i 1950, og som ældste i 1955.

Niels Madsen Damsted. Født 17.12. 1851. Gift 3.5.1887 med Christine Adamine, f. Bruhn. Død 24.6.1929 i Rold, Vissenbjerg sogn.

David Madsen Damsted. Født 31.10. 1853. Gift 13.11.1880 med Mette Marie, f. Rasmussen. Død 13.9.1899 i Elsinore, Utah.

Jens Peter Madsen Damsted. Født 16.3. 1856. Død ugift 6.6.1930.

Gjøde Madsen Damsted. Født 16.5. 1858. Gift 12.10.1883 med Kirstine Marie, f. Andersen Grundal. Død 13.5. 1931 i Søndersø Skov.

Hans Madsen Damsted. Født 23.4. 1863. Gift 16.9.1891 med Laurine (kaldet Laura), f. Larsen. Død 2.12. 1948 i Otterup.

Marius Madsen Damsted. Født 4.11. 1865. Gift 31.1.1896 med Marie Kirstine, f. Madsen. Død 1938 i Højby.

Knud Madsen Damsted. Født 28.1. 1869. Gift 1. gang 20.10.1892 med Karen Dorthea, f. Rasmussen. Gift 2. gang 16.11.1907 med Maren Kirstine, f. Knudsen. Død 17.6.1950 i Søhus.

En musikalsk familie. Hele familien Damsted spillede et eller flere instrumenter. Marius står her med trommen, Knud ses som »den lille hornblæser«.

Hans Madsen Damsted i Gerskov ikke kun spillede, han komponerede også. Valse og andre musikstykker for violin. Bl.a. en vals til David og Mette Maries bryllup. Sin sidste tid levede Hans på De gamles Hjem i Otterup, hvor han nedskrev sine kompositioner.

Knud Madsen Damsted som rekrut i Odense i 1889. Knud var ikke kun Mads Niensens yngste søn, han var også den højst elskede søn, den eneste af Mads Niensens sønner, der aldrig havde sagt ham imod, fortæller Mads Nielsen ofte i sine breve. Knud var kun 14 år, da Mads Nielsen forlod hjemmet. Der er en mild tone i brevene til Knud, også selv om Knud aldrig indfrieede sin fars håb om at følge ham til Utah. Knud drev fødegården i Daugstrup videre, men da han ønskede helt at hellige sig gartneriet, solgte han gården til fremmede i 1909.

Knud Madsen Damsted fremavlede Gerskovæblet, et æble som blev meget udbredt på Nordfyn. Modertræet stod på hans brors, Hans Madsen Damsteds, gård i Gerskov Bygade 11. Man ser Knud for sig – han går og pusler om et æbletræ til tonerne af sin brors violin. Æblet blev et dejligt vinteræble.

Her står Gerskov-æbletræet i blomst på Gerskov Bygade 20. (Foto Margit Egdal. 1999). Knud udviklede også en hasselbusk, og både den og det nordfynske æble solgte han fra sin velassorterede planteskole.

Hans Madsen Damsted var tyve år, da hans far forlod Danmark for altid. Hans blev gift med Laura i 1891. Her holder parret sølvbryllup i deres gård i Gerskov i 1916. Hans fortalte af og til sine børn om den farfar, de aldrig havde set. Det var Hans og hans brødre, der kørte Mads Nielsen den sidste tunge tur til stationen. »Far græd hele vejen til stationen«, kan Hans Madsen Damsteds barnebarn, Dorteia Dam, huske, at hendes bedstefar fortalte.

David og Mette Marie

Mads Niensens søn, David Madsen Damsted, og svigerdatteren, Mette Marie Rasmussen, var allerede emigreret til Utah et par år før Mads Nielsen, men lad os begynde fortællingen om det unge par hjemme i Danmark.

David Madsen Damsted kom fra den anseelige gård i Daugstrup og var et af sognets gode partier, hvorimod Mette Marie Rasmussen, som datter af indsidder Rasmus Johannes Christiansen og Mette Sophie Jensdatter, kom fra beskedne kår i Ørritslev i nabosognet Otterup. Hendes forældre ejede hverken hus eller jord. Senere erhvervede de dog et lille hus, hvor de kunne holde en ko og et par får. Selv mente Mette Marie, at hun vist ikke var fin nok til sine svigerforældre.

I november 1880 blev David og Mette Marie viet i Skeby kirke på Nordfyn. Nu kunne de have startet for sig selv på et lille brug som de fleste andre nygifte, men i maj 1881 traf de deres livs største beslutning! I sin egen og i Davids skudsmålsbog indførte Mette Marie alle livets vigtige begivenheder: »Vi havde brøllup den 13. November 1880« og så det helt afgørende »Vi anammede Evangeliet og blev døbt af Jens Iver Jensen den 26 Mai 1881.« Jens Iver Jensen var oppe fra Hjørring-egnen. Han var udvandret i 1867, men tog i 1880 på mission til Danmark. David og Mette Marie var blandt frugterne af hans missionstur.

Mormonerne havde i det hele taget gjort en god høst her på Nordfyn. I året 1878 modtog en snes mennesker i Ørritslev og allernærmeste omegn således mormonernes dåb. Til sankthans samme år havde de pakket deres ejendele og var draget mod Utah. Mon ikke David og Mette Marie har talt meget om den store gruppe, som på én gang forlod sognet? Tanken om selv at udvandre modnedes i al fald, og godt et halvt år efter, David og Mette Marie havde holdt deres bryllup, forlod de Danmark for stedse. Målet var Sevierdalen i Utah, et område hvor særlig mange skandinaver bosatte sig.

I juni 1881 samledes hellige fra hele Danmark, Norge og Sverige i

David og Mette Maries brudebillede. Den 13. november 1880 blev David Madsen Damsted, født i Daugstrup den 31.10. 1853, nu 27 år gammel, viet i Skeby kirke til Mette Marie Rasmussen, født i Ørritslev den 10.9.1856, nu 24 år gammel. Mette Marie var i sort brudekjole, som det var tidens skik og brug. Et halvt år efter vielsen satte de kursen mod Amerika.

Skeby kirke hvor David og Mette Marie blev viet i november 1880. Vielsen foregik i sognekirken, da David og Mette Marie først blev døbt som mormoner en månedstid før, de udvandrede.

København for at påbegynde færden mod Utah. Det var årets første emigrantselskab, som bestod af 609 sjæle foruden tolv missionærer på tilbagerejse til Utah. Blandt emigranterne var langt de fleste danske.

Den 20. juni 1881 afsejlede først dampskibet Cato og derefter Hero, hvor David og Mette Marie var om bord. Indskibningen og afsejlingen gik for sig med den største ro og orden, kan man læse i Skandinaviens Stjerne fra 1881, som videre fortæller:

»Ingen fornærmelser af nogen betydning tilføjedes vore folk af den store tilskuerskare; kun en gang imellem hørte man sympatiserende bemærkninger fra en eller anden, som beklagede sig over den ulykkelige skæbne, som de troede ventede de emigrerende efter deres ankomst til det så ilde omtalte Utah. De hellige syntes imidlertid ikke at påskønne disse medfølelser, thi de så alle så glade og tilfredse ud.«

Bladet fortsætter med at fortælle om de bortdragende helliges åsyn, der lyste af glæde og lyksalighed. Kort fortalt var hemmeligheden, at de kendte »indsamlingens« vigtige betydning. De vidste, at de sidste dage var nær, og at nationerne, der var ulydige mod Herrens ord, ville ødelægge hverandre ved krig og blodsudgydelse. Hvorfor blev ikke Noa befaleet at gå ind i arken? Således befalede Gud nu sit folk at »indsamles« i Zion, hvor Han ville frelse sit eget folk, mormonerne.

Hjemme i Daugstrup var Mads Nielsen forlængst efter at følge David og Mette Marie. Han har helt givet studeret den fyldige artikel i Skandinaviens Stjerne grundigt. Senere brugte han i sine breve ofte vendinger, som ord til andet også stod i netop denne artikel, der simpelthen gengiver essensen af mormonerens bevægelse til at samles i Zion.

David og Mette Marie ankom til Hull i England den 23. juni. Her stod de på toget, som førte dem tværs over England til Liverpool. Engelske, skotske og waliske mormoner sluttede sig til selskabet, så i alt 775 emigranter gik om bord på Wyoming, der lå for anker i havnen i Liverpool.

Søen var rolig, da Wyoming afsejlede den 25. juni, men allerede næste dag begyndte det at blæse stærkt, og havet blev uroligt. I seks dage led mormonerne alle søsygens kvaler. Derefter tog vinden af, og de kunne samles om Guds ord, eller de fordrev tiden med dans, sange og lege af forskellige slags. David, der havde sine musikinstru-

menter med, havde nok at gøre med at spille og blæse undervejs. Glæden blandt passagererne steg, jo nærmere de kom Amerika. Den 7. juli ankom skibet til New York, og David og Mette Marie ankom til Utah den 15. juli 1881.

Ken Cregg Hansen har i sin afhandling »Up the Ditch« beskrevet deres ankomst: »Store grupper af skandinaver kom til Elsinore med løftet om en nordisk kultur. En gruppe immigranter kom i juli 1881. De kom fra Richfield og bevægede sig sydpå ad vejen langs kirkegården, og da de stod på højderyggen nord for byen, så de Elsinore. En mand blev helt revet med. Spontant tog han sin kornet frem, satte læberne til og spillede den danske nationalsang. Skandinaverne fortsatte med at komme til Elsinore indtil omkring 1900. Disse mennesker havde afgjort en forkærlighed for at være mellem slægtninge og landsmænd, og de fortsatte med at tale deres modersmål.«

De klare toner kom uventet og gribende og rullede ned ad bjergsiden denne dirrende varme julidag i 1881. De større drenge i Elsinore kom løbende og var ivrige efter at hilse på dem og vise dem deres nye hjem... flere fra emigrationsgruppen har senere nedfældet dette stærke indtryk fra den allerførste gang, de så Elsinore.

David og Mette Marie har selv beskrevet deres mindeværdige ankomst: Da vi nærmede os byen, rejste David sig op i vognen og spillede på sit horn. Folk kom strømmende til. En kone kom med sin malkespand i hånden, hun havde glemt at sætte den ned, da hun hørte musikken!

David ankom til Elsinore med fuld musik. Bogstavelig talt. Han fik hurtigt nok at gøre med musikken. Hans forskellige medbragte musikinstrumenter blev grundlaget for det første lille orkester i Elsinore. Han var ud af en musikalsk familie, og hele sin barndom havde han og hans brødre måttet gå til Odense to gange om ugen for at få musikundervisning. Det kom ham til gode nu, hvor han øste ud af sin viden og lærte fra sig. Der var ofte bud efter David, når der skulle musik til et bryllup eller andet. (Sommetider kom budet lige midt i høhøsten). Musikken har givet gjort sit til, at David og Mette Marie blev så godt modtaget i Elsinore. De faldt hurtigt til og fik venner i byen.

Elsinore var en lille, musikglad by. Byen fik endog eget operahus i 1899! Da der blev lagt gulv af ahorntræ, viste det sig, at dette også

David er netop blevet gift, han har sin vielsesring på. Inden han forlod Danmark for stedse, var han hos fotografen sammen med sin ældste bror, Niels. De har deres yngste bror stående mellem sig, lille Knud, som bare var 12 år, da billedet blev taget. Det var en af de sidste gange, brødrene var sammen.

var ret godt at danse på. Sang og musik er i det hele taget et af mormonernes »varemærker«, og det berømte tabernakelkor har sine rødder helt tilbage til de første mormoner.

For David og Mette Marie kom livet i Elsinore til at bestå af hårdt slid, men også af mange glæder. Deres tro og deres positive livssyn befordrede tilværelsen.

I brevet fra november 1881 skrev David: »Vi er meget glade, fordi vi er kommet her op til Zion, thi her er godt at være, her er hver mand fri og er ingens, og her er ingen trælle, og her kan vi gøre Herrens vilje uden at blive bespottet af nogen, og her behøver vi ikke at trælle, sådan som man må i Danmark.«

Det golde, tørre land omkring Elsinore kunne ellers nok kræve sin mand, men David gik med stor arbejdsomhed og fremdrift i gang med at opbygge farmen. Gravede vandingskanaler. Anskaffede kvæg, redskaber og alt, hvad der hørte til en farm.

I sommeren 1884 bestod besætningen af syv svin, to køer og en kalv, tre heste, to får med tre lam, femten høns og toogtyve kyllinger. Jordtilliggendet var på 26 acres, ca. 11 hektar.

David sled for sin farm og sin familie, tog undertiden ekstra arbejde. Efter høst tog han selv ud og solgte sin avl. I sine breve nævner han altid priserne på kreaturer, korn og andre afgrøder. Handelstalent?

David tog gerne til Nevada og solgte avlen. Selv om han sådan var på langfart, holdt han altid søndagen fri for at læse i den hellige skrift. Hans rejsefæller har senere fortalt, at de alene måtte fortsætte turen mod Elsinore, mens David holdt hviledagen hellig. Og så nåede David alligevel altid lige så hurtigt hjem som de selv! Skønt hver eneste indbygger i Elsinore var kommet til landet for at lyde Guds bud, erindres David her som den mest gudfrygtige af dem alle – samtidig var han også den af mændene, der var i stand til at gøre rejsen på den korteste tid. En udholdende mand.

David og Mette Marie maler ikke tilværelsen i Utah i et rosenrødt skær. På den anden side skriver de heller ikke hjem og fortæller, hvor hårdt det var at starte et landbrug op i Elsinore. Der falder kun halvt så megen nedbør i Elsinore som i Danmark, og den falder ikke på de samme årstider. Derfor måtte David og Mette Marie lære at dyrke deres jord på en helt anderledes måde end i Danmark. Overrisling af markerne er nødvendig, og et udbygget net af kanaler skal holdes vedlige. Rettighederne til vandet er en del af livet i Elsinore! Også i dag!

»Græshoppers plage« blev David og Mette Marie ikke skånet for. En mark kunne se grøn og frodig ud, men i løbet af få timer, kunne den være ribbet. I året 1882 fortærede græshopperne en stor del af David og Mette Maries avl. Men det gør ikke så meget, skrev David fortrøstningsfuldt. Det de havde tilbage, kunne de leve af i to år!

Græshopperne udgjorde en alvorlig trussel, og farmerne byggede fælder, som de lokkede insekterne ind i, hvorefter de blev brændt. De brugte også at spænde et stykke lærred ud mellem to stænger, som blev hægtet på et par heste. Derefter blev hestene drevet rask gennem markerne, hvorved græshopperne blev opsamlet i sække fæstnet til bagsiden af lærredet.

Den såkaldte mormon-græshoppe var ved at udrydde de første mormoner i Utah. Men da bad mormonerne til Gud, og et mirakel skete. Store flokke af havmåger kom flyvende og åd græshopperne, fløj væk, gylpede op og kom atter tilbage efter græshopper. Lige siden har mormonerne sørget for altid at have et forråd i deres hjem. Mel, gryn, vand og andre livsfornödenheder svarende til et års forbrug opbevares. Mågerne? De er totalfredede i Utah.

»Tiendekorn«, der nævnes i Davids brev fra november 1882, er specielt for mormonerne – og dog et begreb, der ikke er langt borte fra os danskere, der gennem århundreder også betalte tiende, dvs. 1/10 af alle indtægter. Tiende kunne mormonerne betale i naturallier, deraf »tiendekorn«. Denne afgift eller skat blev betalt til kirken, som naturligt nok havde meget at sige, da Utah var et land, der blev ledet efter Guds egne love.

David var ivrig efter at blive borger i Guds nye rige i Utah. Et middel var sproget, man skulle helst lære engelsk med det samme. Engelsk var også Mormons Bogs sprog. Guds sprog. Derfor overrasker det heller ikke, at David allerede i sine første breve hjem til Danmark bruger engelske ord. Meeting for møde, field for mark, store for butik m.fl. Sikkert hjulpet af sin musikalitet har han tilegnet sig engelsk meget hurtigt. Engelske mål håndterer han, som havde han lært dem fra barnsben. Bushel, et rummål hvor en bus-hel er ca. 35 l, bruger han ubesværet.

Davids ønske om fuldt og helt at være borger i den nye verden ses tydeligst i hans brev fra januar 1882. Han skriver begejstret om en fest anden juledag. De var 6 til at spille, og de kørte fra hus til hus og gav nogle toner og fik til gengæld dejlige kager og godt øl. Der var 4 heste for vognen, og hver hest havde et amerikansk flag på hovedet. Desuden havde de »et andet stort pragtfuldt flag i vognen«. For danskere er Dannebrog det smukkeste i verden. Intet andet er så symbolladet som flaget. David kører rundt med det amerikanske flag og kalder det »pragtfuldt«!

Det er bemærkelsesværdigt, at der blev serveret øl – og denne anden juledag var ingen undtagelse! I Elsinore mødtes mormonismen med dansk kultur. Mormoner nyder ikke alkohol, tobak o.a. der nedbryder ens sundhed, men de danske kvinder havde altid brygget øl, og det fortsatte de med i Elsinore. Som en helt naturlig ting. Mormoner på besøg i Elsinore gjorde store øjne!

Danskerne i Elsinore holdt fast ved deres hjemlige skikke. Selv byen fik et udseende, så den endnu i dag syner mere dansk end nogen anden plet i Utah. Hvor finder man ellers noget så uamerikansk som et havegårde?

I 1880 var 92% af indbyggerne i Elsinore danske. De talte dansk indbyrdes, og mindst til 1915 foregik gudstjenester også på dansk. Mette Marie havde ikke store chancer for at lære engelsk. Hun kom

David og Mette Marie medbragte de smukkeste ting fra Danmark. Lamper, kaffestel m.v. Her en platmenage, en brudegave fra deres bryllup i Ørritslev i 1880. Foto Margit Egdal, 1999.

ikke så meget ud som David, men drog omsorg for hjemmet og den voksende børneflokk. Hendes børnebørn erindrer hende som en elskelig gammel dame, som de dog ikke kunne tale med.

Mette Marie var sin mand en trofast kone. Som sin mand var hun en oprigtig og from mormon. Både hun og David forsøgte i brevene at overbevise familien i Danmark om, at mormonernes lære var den eneste sande lære.

Mette Marie udpenslede dommedagens rædsler, som hun så så levende for sig. Arme kone, tænker man, hvad har hun dog hovedet

fuldt af! Men Mette Marie er noget af det mest livsbekræftende, man kan tænke sig. Hendes glæde over barnet, den lille David junior, strømmer ud af brevene. Man er med hende i marken i Utahs tørre og varme somre, når markerne overrisles, og hun står og glædes ved synet af vandet, der løber gennem det grønne korn. Hun glædes ved tingene omkring sig, sin nye symaskine, haven, hønsene og fårene, der får lam.

Hun og David trivedes i Utah. Hverken David eller Mette Marie var dog skånet for sygdom. David led især af dårlige øjne. Men de havde livsmodet i behold.

»Sidste Dages Hellige«, kalder mormonerne sig. At det var de sidste dage, tog både David og Mette Marie helt bogstaveligt. »Kære far du skal ikke sørge fordi føllet er død«, skrev David i november 1881, »du ved jo at det er på tiden at der vil ske store ødelæggelser, og tiden er snart for hånden, da menneskenes søn vil komme i skyerne«.

Dommedag ventede forude, men da David og Mette Marie hørte til de frelste, var der intet at frygte for dem. Der var ingen konflikt mellem nuet og evigheden. De levede i visheden om evigt liv. Måske er det grunden til, at brevene med lethed skifter mellem Guds rige og livet i Elsinore?

David og Mette Marie fik en hel børneflokk. Otte stykker i alt, seks drenge og to piger: David junior, Erastus, Anton, Alfred, Leon, Gerda, Mary og Lorenzo.

Børnenes navne er nok værd at ofre lidt opmærksomhed. Den førstefødte blev kaldt David, sådan bruges det her, skrev Mette Marie. Efter god gammel dansk skik burde den første søn ellers have været opkaldt efter sin farfar og have heddet Mads.

Den næste søn kom til at hedde Erastus – underligt navn? Slet ikke, drengen blev opkaldt efter Erastus Snow, som var den ene af de to spejdere, der i 1847 først nåede dalen med den store saltsø, hvor Salt Lake City blev grundlagt. I 1850, da mormonerne kom til Danmark, var Erastus Snow atter pioner. »Nordens Apostel« blev hans senere tilnavn. Den lille Erastus Madsen kom senere i sit liv til Danmark som missionær – ligesom sin berømte navnebror.

Lorenzo, også et godt mormonnavn, fik sit navn efter Lorenzo Snow, der blev kirkens præsident i 1898, samme år som sønnen fødtes. Navnet var dog ikke efter Davids hoved, men han var bort-

rejst, da det lidt svagelige barn blev født, og præsten velsignede straks barnet og navngav det »Lorenzo Mads Madsen«. Så fik Mads Nielsen da omsider opkaldt en af Davids sønner efter sig. David ville have haft, barnet skulle hedde Nephi, som er et centralt navn i Mormons Bog.

Her er medtaget to beretninger af David og Mette Maries børn, Leon og Gerda. Forældrene og barndommen i Elsinore er emnet, som er beskrevet – netop som de to selv huskede det.

Leon Madsen, 1918.

Leon fortæller

Leon Torvel Madsen var David og Mette Maries femte søn, født 1889, død 1975.

Leons beretning giver et indtryk af det enorme arbejde, der ventede David og Mette Marie med opdyrkning af ørkenen. Han husker sit barndomshjem og sin bror, Erastus, som familien arbejdede hårdt for at underholde, mens han var i Danmark som missionær. Leon kan også huske sin farfar, Mads Nielsen.

Dette er kun et kort uddrag af et interview, som Pat LeFevre foretog som et led i et af kirkens historieprogrammer i 1972. Det meget lange interview kan ses i sin helhed i Historical Department, Salt Lake City. Pat LeFevre spørger:

Hvordan har det været at vokse op her i Amerika med danske forældre?

Ja, jeg kan fortælle, hvad mor altid sagde. Hun sagde: »Alt er så tørt og smagsløst her. Der er ikke noget, der smager som i Danmark.«

Far begyndte at grave huller til hegnspæle. Han ville lave et hegn uden om den lille gård, de havde købt. Han sagde: »Jeg kan ikke grave i det her. Det er slet ikke som dansk jord!« Han var nødt til at anskaffe en hakke og et koben for at få gravet hullerne. Det var så tørt, og det var tung lerjord. Når den bliver tør, er den hård som sten. Sådan startede mine forældre her!

Og mor sagde også: »Der er de samme planter her. Der er det her pebergræs.« Hun kaldte det pebergræs. »Men det er kun halvt så højt. Det har ikke fået næring nok. Det er udtørret. Dette er et tørt land!« Og vandingslederen kom og sagde: »Det er så tørt, at du må vande.« Far havde aldrig før beskæftiget sig med vandingsanlæg, og han anede intet om kunstvanding eller overrisling. Al vandet i vandløbet ledes til din mark. Du skal være klar med alle åbningerne, hvor vandet skal løbe ind på marken, og alle render skal være rensset op, så vandet kan løbe uhindret. Far var ikke klar, og som han sled for at få ordnet render. Ned midt gennem marken blev alt skyllet væk. Ja, han mente, dette var et forfærdeligt land! Men de klarede sig godt. Og de satte seks drenge og to piger i vej.

Kan du overhovedet huske dine bedsteforældre?

Kun min farfar. Han kom efter, at far og mor var kommet hertil. Farfar kom hertil, og hans kone var blevet i Danmark. Han var ikke tålmodig nok. Det er i det mindste, hvad Jens Iver Jensen fortalte mig. Han var vores biskop på det tidspunkt, og han blev vores patriark. Han sagde, at han var fast overbevist om, at hvis farfar ville have været lidt mere tålmodig, ville farmor også have fulgt kirken. Men farfar troede, han kunne »banke« det ind i hende, og at hun så ville komme til troen. På den måde kunne hun slet ikke tage det. Han skulle have belært hende på en kærligere måde. Så måtte han rejse uden hende. Men min kære kone, Leonora, og jeg, vi fandt alle slægtens navne så langt tilbage, som vi kunne komme, og vi var i templet, hvor vi sammenføjede alle disse navne for evig tid.

Farfar plantede ribs udenom hele sin ejendom, alle fem acres fik et hegn af ribs. Og hele byen kom ud for at plukke ribs, når de var modne.

Farfar var meget dygtig. Han tog nogle ferskensten og dækkede dem lige akkurat så meget, at frosten fik stenene til at åbne sig, og nye ferskentræer skød op. Han fik sat en hel række ferskentræer på den måde. Det sidste år han levede, gik jeg ind til hans seng for at tale med ham. Jeg sagde gerne: »Farfar, du ser bedre ud i dag.« »Åh, jeg har det bedre,« sagde han, »jeg vil gerne have nogle af mine ferskner. Jeg længes efter at smage mine ferskner. Jeg har ikke smagt dem endnu.« Jeg holdt meget af farfar.

Så døde far førend farfar. Farfar ville altid have, at det var mig, der kom og hjalp ham med at lægge kartofler. Farfar gravede et hul, vippede jorden op, og jeg smed kartofflen ned under skovlen. Så huggede farfar kartofflen over. Sådan lagde han kartofler. Mens vi nu gik og skar kartofler over, kunne jeg se store tårer, der løb ned over hans kinder. Han så på mig og sagde: »Jeg ville ønske, det var mig, som døde sidste år i stedet for din far.« Og han havde det lige så dårligt som jeg. Så sagde jeg: »Jeg har alligevel en god farfar.« Så blev han glad. Jeg var farfars dreng. Så sagde han: »Jeg er for gammel. Jeg ville ønske, jeg var kommet ti år før. Så skulle jeg nok have vist folk noget.« Men han fik nu vist, at han kunne noget. Han havde den bedste frugthave i byen; og alle de ribsbuske han havde. Og han havde stikkelsbær. Række efter række med stikkelsbær. Alle mulige slags æbler. Han havde de bedste æbler, jeg har smagt i mit liv. Jeg ved ikke, hvor han havde dem fra. I Danmark havde han fem acres med roser. Kun roser. Han var en rigtig gartner.

Farfar havde den vidunderligste frugt- og bærplantage, den bedste der nogen sinde har været her i byen, og det kan du regne med! Da farfar døde, overtog Erastus hans ejendom. Han gravede det hele op. Alt. Gjorde det til et landbrug. Dyrkede hvede. Sådan går det.

Farfar var meget religiøs. Det var far også. Jeg tror, far var en af de største healere, vi overhovedet har haft her i byen. Jeg kan huske, de var nede hos Elvira Staples. Hun var svagelig, og dengang var det sådan, at præsterne mødtes, knælede og bad, og så udpegede de to, som skulle tage ud til folk. Da de så skulle ned til Elvira Staples, blev far valgt af biskop Jens Iver Jensen til at gå med ham og tage sig af Elvira, som jo altid havde været så svagelig. Jensen sagde: »Broder Madsen, jeg vil gerne have, at du giver hende velsignelsen i aften. Jeg vil salve hende, og du besegler salvelsen.« Far blev besjælet af Helligånden, som talte gennem ham og sagde til Elvira: »Du skal leve for at blive mor for en stor familie. Du bliver rask.« Da de gik hjem, sagde Jensen til far: »Du må være forsigtig med, hvad du siger. Sæt nu, det ikke går sådan. Hvad så?« Far svarede: »Jeg sagde ikke de ord, det var Helligånden. Vær ikke urolig.« Så skete det en ti år senere, at Elvira Staples giftede sig med Charles Engar. Så kom Elvira en dag ind i vores kirke, og jeg var den første til at aflægge vidnesbyrd. Så stod hun op og sagde: »Jeg er her for at fortælle broder Madsen, Leon Madsen, at hvert eneste ord i den velsignelse, som hans far gav mig, er gået i opfyldelse. Jeg har en vidunderlig familie og en vidunderlig mand.« Det var da noget!

Om jeg kender til polygami i Elsinore?

Ja, bestemt. Sern Peterson havde to koner. Og vores biskop, Jens Iver Jensen, havde to koner. Og Soren Sorensen prøvede at få en kone mere, men hun ville ikke have ham!

Mit barndomshjem?

Der var så mange danske helligdage, mine forældre altid fejrede. Mor var dygtig til at lave mad. Hun lavede pølser. Rensede tarmene, når der blev slagtet gris. Røg pølserne. Alt blev lavet på gammeldags maner. En særlig delikatess var »rulepulse«, som blev lavet af fårekød. Som det smagte. Man kunne skære den i skiver og komme dem i en sandwich.

Vi boede først i et hus bygget af tørrede lersten. Der havde vi ikke elektricitet, men mor havde en petroleumslampe med fra Danmark. Den passede hun altid meget på. Vi drenge var jo noget voldsomme.

Erastus Madsen, David og Mette Marias søn. Her foreviget som missionær i Danmark i 1913. Hele familien arbejdede for at underholde Erastus i Danmark. Det var en æressag at kunne sende en søn eller datter tilbage til det gamle land som missionær. Skønt Erastus var født i USA, både talte og skrev han dansk som – en dansker. »Du kan tro, jeg finder mig rigtig hjemme her på Fyn, det er rigtignok Danmarks have«, skrev han hjem til sin mor og fortalte ellers om alle onklerne, han havde besøgt.

Hun var bange for, vi skulle brænde huset af, hvis vi væltede lampen. Det var en meget smuk lampe. Mor havde to lamper med fra Danmark. Den smukkeste stod på et bord i soveværelset. »Og I drenge rører ikke lampen!« Vi rørte aldrig lampen, vi forstod nok, når mor mente noget. Jeg ved ikke, hvor de er, alle de kønne ting, mor havde med fra Danmark.

I det første hus vi havde, var der to rum. Mor havde et soveværelse. Og med alle os børn var der en hel stribe senge. Rummet var helt fyldt med senge. Udenfor havde vi et gammelt kornmagasin, der måtte de to ældste drenge sove. Jeg sov sammen med mine to søstre. Der var senge over det hele. Far havde en prærievogn, som han indrettede. Derude sov han så, det var hans soveværelse. Sådan klarede vi os dengang!

Jeg hjalp altid til. Jeg var god til at tynde roer. Jeg kravlede og brugte begge hænder til at tynde med. Jeg var så hurtig, at folk kom for at se, hvor god jeg var.

Erastus var på mission til Danmark. Det var hårdt, vi måtte sende penge over til ham, så han kunne betale sit ophold. Han skrev hjem, at hvis han blev stoppet af politiet, og han ikke havde 30 \$ på sig, ville han blive arresteret og fængslet. Sådan var det for de Sidste Dages Hellige derovre dengang. Vi hjalp alle til for at skrabe pengene sammen.

Oversat af Margit Egdal. 1999.

Gerda fortæller

Gerda Madsen Bodtchers erindringer er fortalt til datteren Betty Bodtcher Watts i december 1977.

Gerda Mary Sophia Madsen blev født den 9. december 1891 i Elsinore i Utah som datter af David Madsen og dennes hustru Mette Marie Rasmussen Madsen. Gerda var deres første datter efter fem sønner. Senere kom en pige mere og så endnu en dreng.

Hendes forældre havde fundet hinanden under høstarbejdet hos Davids far, Mads Nielsen, der var en velhavende planteskoleejer, landmand og møbelsnedker ikke langt fra Odense. Han havde to hektar med roser alene.

Gennem nogle unge missionærer fra Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige blev Mette Marie såvel som Mads Nielsens familie introduceret til det kristne evangelium. Marie lærte dets sandhed at kende og planlagde at blive døbt. Hun var bange for, at det ville forårsage et brud med David, men David og hans far Mads blev også frelst. Mads' hustru, Gjertrud Davidson Madsen, og hans øvrige børn nægtede at lytte, når missionærerne forkyndte evangeliet, og en efter en forlod de rummet.

David og hans far og Marie blev medlem af kirkesamfundet, og David og Marie blev gift den 13. november 1880. Snart efter tog de med skib til Amerika, det varede omkring seks uger at tilbagelægge strækningen. Søsterskibet sank i en af de storme, de løb ind i. (Senere tilføjet: Denne oplysning er tvivlsom).

Da de var kommet i land i New York, rejste de videre vestpå med tog til Utah. Derfra kørte David og Marie til Elsinore »Helsingør« i deres enspændervogn langs kanalen over kirkegården. Da de nærmede sig byen, rejste David sig i vognen og begyndte at traktere kornetten, og hidkaldt af lyden strømmede folk til for at byde dem velkommen til Elsinore. Det viste sig, at ingen andre spillede kornet der i byen. Alsidig som han var, spillede David også violin og valdhorn. Snart efter sin ankomst fik han stabledet et danseorkester på benene og gav tillige musikundervisning. Dengang kom alle med

undtagelse af følgende tre familier fra Danmark: Sylvesters, som var englændere, Carl Anderson, svensk, og Swedish Anderson, også fra Sverige.

David investerede i et stykke jord og fik sig nogle honningbier. David og Marie faldt hurtigt til blandt naboerne og fandt sig i det hele taget godt til rette i de nye omgivelser.

Deres første søn, David junior, blev født den 26. september 1881 i et hus med to rum tilhørende James Jensen (senere ejet af Charley Bell). Efter sønnens fødsel byggede David et hus af ubrændte, soltørrede mursten ved den såkaldte Sand Road («Sandvejen») øst for byen, en gade fra hovedlandevejen.

De fik syv børn mere, efter at de var flyttet ind i deres eget lille hjem: Anton, Erastus, Alfred, Leon, Gerda, Mary og Lorenzo.

Der rådede en kærlighedens og samdrægtighedens ånd i familien, og skønt livet ikke altid var let, var de dog lykkelige.

Ud over gården i Elsinore ejede David to en halv hektar i Central, cirka tre kilometer derfra. Børnene lærte tidligt at arbejde, og arbejdet blev fordelt blandt alle. Dovenskab var der ikke noget, der hed.

David fragtede de varer, familien producerede, til Tonapa, McGill og Ely i Nevada. Blandt varerne var der hjemmekærnet smør, røget skinke og æg. Turen tog fra tre til seks uger, og som regel rejste adskillige vogne sammen. David ville ikke køre om søndagen, men gik altid i kirke, hvis der var en i nærheden. For varerne fik han tiltrængte rede penge. Ellers benyttede forretningerne sig af et sindrigt system af tilgodesedler, hvor hver forretning havde sin slags, som kun kunne indløses der.

David var på en sådan tur, da Lorenzo blev født. Man frygtede for barnets liv, så biskop Jensen velsignede og navngav det straks i stedet for at vente, til David kom hjem. Navnet Lorenzo var efter kirkens leder, Lorenzo Snow. I navnet indføjede biskoppen også et stort M, som stod for Mads, ifald David ville have det som mellemnavn. Da David kom hjem, var han helt ude af den, for han ville have haft, at barnet skulle hedde Nephi. Han lod M'et stå, som det var. David holdt af at sidde med såvel Mary som Gerda på skødet. Når han sådan havde været af sted med varer, var hans bakkenbarter blevet godt lange. Så trak Mary i dem, og han sagde »Av, min pige! Det gør ondt!«

David var meget stærk. Hvis hans vogn kørte fast, løftede han den fri ene mand. Han slæbte rødt ler ned fra bjergene, og når han

havde rensset det, blandede han det med terpentin og olie og brugte det til at male sine vogne og bistader med.

Han hentede salt fra klipperne i Redmond, knuste det og kom det i store beholdere fyldt med vand for at opløse det over ilden. Beholderne var en halv meter dybe, godt en meter brede og tre en halv meter lange. Når saltet var opløst, lod han det røde snavs bundfælde sig. Så tappede han ved hjælp af en hævert saltvandet over i en anden beholder, her bundfældede snavs sig igen, og vandet kom over i en tredje beholder. Derefter lavede han et bål under beholderen, hvorved vandet langsomt fordampede. Det salt, som til at begynde med havde været rødt, var efter den behandling helt hvidt. Han brugte grene til at knuse og findele saltet med, ganske efter kagerulleprincippet.

Gerda husker, at hendes far spillede violin ved sengetid, og moderen sang. Hun havde den smukkeste sopranstemme. Hun sang ofte under husarbejdet, og børnene lyttede uden for vinduerne. Når de kom ind, holdt hun op med at synge.

David kørte ofte med hest og vogn til markerne i Central. Gerda husker, hvordan han stod i vognen med tømmerne i hånden og hestene galopperende af sted. Gerda klamrede sig til hans ben. De havde en hvid hoppe, der hed »Puss«. David plejede at sætte Gerda op først, og siden sprang han selv op. Mens hendes far arbejdede med kunstvandingen af markerne, legede Gerda i vandet og samlede det ukrudt og græs af, som svømmede der.

Et af Gerdas tidligste minder er, at hun plukkede ribs i sin bedstefars have. Hendes far fyldte hatten og dernæst hendes hvide forklæde. Det gav sig til at regne, så hendes far løftede hende op, og de skyndte sig indendørs. Naturligvis var det hvide forklæde nu rødt, og hun husker, at hendes mor sagde »Åh, David!«

Skolebygningen står der endnu. Der var otte klasser, to klassetrin sammen i hvert klasseværelse. Der var en stor tykmavet ovn i hvert rum. Pigerne havde altid kjole på. De, der havde råd, fortsatte på high school i en anden by efter grundskolen.

I 1899 fik hele familien tyfus. David var den sidste, der bukkede under for sygdommen. Da han var ved at få det bedre og var lidt oppe, kom hans far, Mads, og bad ham hjælpe med kunstvandingen. David, der altid havde været stærk og livskraftig, mente, at han uden risiko kunne gøre det. Men da han kom hjem, var han skiftevis hed og kold, og det så ilde ud. Han kom sig aldrig. Dengang var der kun moskitonet for vinduerne, og det kunne ikke holde fluerne ude.

Hvert familiemedlem tog sin tørn med at vifte fluerne væk fra den syge fader med en bladrig gren. Gerda husker tydeligt, da han døde. Hun var kun syv år. Drengene havde travlt på marken, og Marie lavede mad. Mens Gerda sad og viftede fluer væk, begyndte hendes far at hive efter vejret og opføre sig underligt. Hun lagde grenen fra sig og hentede sin mor. »Farvel, Marie,« sagde han til hende, »nu tager jeg herfra.« Hun råbte »Nej, nej, David,« og så døde han.

James Sorensens far, Soren Sorenson, kørte familien til kirkegården. Gerda husker, at det regnede, og at det dryppede gennem taget på vognen.

Efter faderens død tog de alle en ekstra tørn for at få det hele til at løbe rundt. Drengene overtog gårdens drift. Anton, som var 13, kørte med hestene ud for at slæbe træ. David, der på det tidspunkt var 17, arbejdede hårdt, men eftersom han havde grå stær og følgelig så dårligt, var der en naturlig grænse for hans udfoldelser. Erastus på 15 arbejdede for Willie Lorensen. Alfred og Leon havde tidligt lært at tage fat og gjorde en god indsats med røgtningen af dyrene, med træfældningen og arbejdet i marken.

Mary og Gerda hjalp deres mor med at karte uld, at skrælle æbler til tørring, samle æg og lægge ren halm i rederne, samle flis og bark til at tænde op med, tage sig af familiens tøj og måltider og holde huset i orden. Da de blev gamle nok, kunne de styre hestene, mens deres brødre lagde hø på vognen, og når der blev stakket hø med en lastebom.

Marie var god til at holde hus med midlerne og sørgede for, at børnene fik en lykkelig opvækst. Hun huskes som værende venlig og rolig og med et lyst syn på livet. Hun gik altid i lang kjole og med to underskørter. Hun talte sjældent engelsk, idet hun foretrak sit modersmål. Hun havde gerne en overraskelse til børnene – et æble, et stykke slik eller nogle nødder. Alting var pænt og ordentligt, hun arbejdede hårdt. Hun holdt får og solgte ulden for at tjene lidt ekstra. Hun brugte mangan en time på at quilte, karte og spinde garn til at strikke sweatere, sokker, tørklæder og varme huer af. Hun havde to gravede kældre, en til grøntsager og en til æbler og anden frugt. Der var altid masser af kød at spise: Okse, lam, svin, kylling og and.

Mads' kone, der jo var blevet i Danmark, sendte læsestof fra fædrelandet over til dem. Når pigerne sad og skrællede æbler, udstenede sveskeblommer eller spandt, håndterede Marie både strikkesøj og højtlesning.

Man holdt højtidsfri hele ugen mellem jul og nytår. Marie muntrede sig med bagning og madlavning. Hun lavede arme riddere, donuts, lagkager med et tykt lag flødeskum, og de såkaldte søsterkager. Søsterkager havde navn efter de velgørende og opofrende søstre i The Relief Society, hvorfra opskriften stammede. De fleste kvinder havde altid en stående, hvis der skulle komme nogen forbi. Marie lavede også lækre danske klejner. Som juletræ havde de altid et stort træ fra bjergene. Træet blev oplyst af hjemmelavede stearinlys. Og fra grenene hang popcorn, kager, æbler og andet godt. En af aftnerne gik de rundt til venner og naboer og sang julesange uden for deres hjem.

Året rundt havde de travlt med at opdrætte fjerkræ. Hønsene fik fornøjelsen af at ligge på andeæggene, for ænderne selv var ikke gode til at ruge. Det var kalkunerne for den sags skyld heller ikke. Når det regnede, rejste de sig altid op, så vandet kunne løbe af deres fjer, og så løb det lige ned på æggene eller de små kalkuner. Når kyllinger, ænder eller gæs blev slagtet, blev dunene og de små fjer rensed og brugt til pudefyld eller til quiltede arbejder.

Familien havde aldrig for mange penge mellem hænderne. En af de mange supplerende indtægter var at sælge æg og smør til forretningerne. Når The Relief Society gik rundt og samlede ind, gav de æg i stedet for rede penge. Engang lykkedes det søstene at få samlet nok æg ind i byen til at købe bænke til kirken. Marie trakterede de tilrejsende lærere udi troen med hjemmelavet øl og kage.

Man gav naturalier såsom æg, ost, smør og saltkød i tiende, stadig i stedet for de sparsomme kontanter. Tienden gik til de fattige. Kirkens gods blev opbevaret bag den indhegnede skole. Det hændte, at nogle indianere slog lejr der og fodrede deres heste med kirkens hør. En dag tittede Gerda gennem det ødelagte hegn og så, at indianerne stegte indmad. »Adr, adr,« røg det ud af hende. En gammel indianerkvinde opdagede Gerda, og idet hun pegede på hende, sagde hun »Gå, hvide squaw, gå!« Det lod Gerda sig ikke sige to gange.

Om sommeren plukkede Marie og Mary og Gerda ribs i Mads' have. Der var nok til også at sælge til naboerne i byen. De hyrede også andre kvinder til hjælp med plukningen.

Marie holdt af at vandre langt ud i marken for at se til jorden og bierne. Bistaderne stod nær stykket med korn. En dag da Gerda var omkring 18, og hun og hendes mor var ude ved de flittige honningsamlere, kom der nogle bier efter dem. Mor og datter søgte fnisende tilflugt i traverne. Gerda kravlede ind fra nordsiden og Ma-

rie fra sydsiden, og der blev de næsten tre timer, til solen gik ned, og bierne fløj hjem for at gå til ro.

Gerda elskede udendørsaktiviteter og især at ride. En dag red hun uden saddele efter køerne. Hesten drejede pludselig brat om, og Gerda fortsatte retningen ligeud.

Ind imellem arbejdet var der tid til sjov. De inviterede venner ud at riste majs eller lave slik med honning som hovedingrediens. Drengene hængte store gynger i træerne. Pigerne hinkede, legede købmand eller far, mor og børn, spillede bold, hoppede i sjippetov og badede i kanalen foran huset. Når Gerda spillede softball (en slags rundbold), var hun altid kaster eller kortstopper. Om vinteren kunne de skøjte og køre slæde. Ofte bandt de slæden bag en hest, og det var rigtig sjovt. Den foretrukne hest hed Frank. Han var en god ridehest og også pålidelig, når der skulle drives med køerne. Pigerne lærte ikke bare at kærne smør, men også at malke køerne ligesom deres brødre.

Den 4. og den 24. juli var der stor fest i Elsinore. Tidlig om morgenen var der altid nogen, der fik fyret noget dynamit eller krudt af, så alle vågnede, og dagen kom i gang. Senere var der optog med mange deltagere og megen hujen fra tilskuerne. Efter paraden var der væddeløb, mange sjove aktiviteter og konkurrencer og al slags mad til salg.

Der fandtes ikke elektricitet dengang, så man brugte petroleumlamper og hjemmelavede stearinlys. Husene blev varmet op af en stor brændeovn, og i køkkenet stod et smukt sort komfur indrettet til madlavning foroven og med en stor beholder i den ene ende til at varme vand i. Også strygejernene blev varmet op på komfuret og tørret rene, inden tøjjet kunne få en tur. Køkkenet var samlingssted for venner og familie og havde en varm og behagelig atmosfære, hvor man kunne udveksle erfaringer og i det hele taget nyde hinandens selskab. Huset havde kun to soveværelser, og skønt de var store, blev de snart for små til familien. Så blev en del af laden lavet om til to ekstra soveværelser til drengene.

I byen var der tandlæge, smed, hotel, postkontor, apotekerudsalg og tøjforretning (ejet af Olive Hansen). Derudover var der tre købmandsforretninger, en billardsalon, et mejeri, en mølle til maling af mel, isenkræmmer og rådhus med det obligatoriske fængsel.

Hele familien lærte at arbejde med bier og at slynge honning. De ekviperede sig med handsker og slør og brugte røg, når bierne skulle flyttes, så de kunne få fat i frugten af deres flid. Honningen blev solgt

Erastus med sin mor, Mette Marie, og søster Mary.

i fire-liters-dunke, hvorpå de klistrede en etiket med navnet Madsen.

I starten foregik al vask med knofedt og et vaskebræt af gummi. Det var en langsommelig proces, som sled slemt på tøjet. Vandet blev varmet op i spande på komfuret og hældt i store zinkbaljer, nogle til vask og andre til skylning af tøjet. Sæben var hjemmelavet og bestod af lud og fedtstof, f.eks. afsmeltet svineflæsk. Den blev som regel skåret ud i stykker eller opløst i det varme vand. Senere fik man vaskemaskiner med manuelt betjent håndsving. Disse var i brug, indtil elektriciteten sluttelig satte dem til vægs. Når vasken var overstået, blev tøj og linned hængt til tørre på en tøjnsnor. Strygetøjet blev stænket med vand, rullet sammen og lagt i en pose, indtil det skulle stryges. Bukser blev presset med en fugtig klud.

Da Gerdas brødre tog til Nevada som minearbejdere, lærte Gerda at klippe sin mors får, så hun slap for at skulle sig af med dem. Det første får, hun klippede, blev noget nøgent, men hun kom hurtigt efter det.

Nogle lege, som var lige populære blandt piger og drenge, var perlehøne, skærsilden og den tandløse pløk. For at spille perlehøne skar man sig en »fugl« af et stykke kosteskraft på seks tommer og spidsede det til i begge ender. Træhønen blev holdt i den ene hånd,

mens man slog til den med den anden. Som den fløj gennem luften, skulle en anden spiller sende den videre på farten med en kæp. Når den havde ramt jorden, fik modstanderen seks hop til at nå landingsstedet. Hvis han fik fat i den forfløjne fugl, havde han vundet, og så var det hans tur. Engang da Anton spillede, var han så uheldig, at der blev knust tre små vinduer.

Skærsilden gik ud på at grave tre pæne huller bag hinanden og et fjerde længere væk. Hver spiller havde adskillige sten (»sjæle«), som han i første omgang skulle ramme ned i de forreste huller. Når han havde samlet point nok her, gik han videre til »Himlen«- hullet længst væk. Den, der fik flest sten i hul, havde vundet.

Til den tandløse pløk skulle der bruges en lille lommekniv. Den blev placeret på forskellige måder i hånden eller på håndleddet eller armen og derefter med en rask bevægelse sendt i vejret. Fidsen var at få den til at lande lodret med bladet nedad i jorden eller græsset, alt afhængig af arenaens beliggenhed. Lykkedes det, fik man lov at fortsætte, til kniven landede på siden. Hver gang kniven således måtte gå videre, blev en træpløk slået et hak dybere i jorden. Når pløkken var slået helt i, skulle den trækkes op med tænderne af den aktuelle spiller.

En anden fornøjelse var at skære fløjter af pilegrene.

Der blev hyppigt holdt bal, for det meste med violin-, harmonika- og klaverledsagelse. Det gik ofte for sig i den nærliggende by Brooklyn. Gerda elskede at danse og kunne som regel findes blandt balgæsterne.

Hun fortæller, at hun og søsteren Mary ved en lejlighed var klædt ens på for at forvirre fyrene, så de ikke vidste, hvem af dem de dansede med. Efter et bal engang blev Gerda kørt hjem af en af de unge mænd. Han gjorde tilnærmelser til hende, men hun trak sin revolver med perlemorsskæfte frem, og det endte med, at han måtte spadsere hjem. Hendes yndlingskavaler var mr. Jackman fra Joseph, som hun kom sammen med i to år.

Hele familien var musikalske, og de fleste spillede på mindst et instrument. Gerda spillede violin, harmonika og mundharmonika.

Da Gerda var 16, begyndte hun at arbejde på postkontoret i Christo Hilldoll. Posten kom med det nu fungerende passagertog og blev læsset af syd for byen. En mand ved navn Chris Johnson kørte posten fra lageret til postkontoret. Hun arbejdede der to år for fire dollars om ugen.

Så fik hun tilbudt arbejde i Andersens købmandshandel for fem dollars om ugen. Tillige med den bedre løn fik hendes mor rabat på de varer, hun købte der. Foruden arbejdet med varerne skulle hun passe deres spæde søn Gilbert, som de havde med i en kurv med en dagsration på to flasker. Gerda arbejdede der i to år, indtil hun var 20.

Familien var årene igennem aktive i kirken, bestred diverse kald og ansvarsposter, hvilket forøgede deres vidnesbyrd. Erastus tog på missionsrejse til Danmark, Leon blev senere biskop og sad på den post i 16 år.

Alle Davids og Maries børn undtagen Gerda og Lorenzo fik grå stær, nogle tidligt i livet og andre på deres ældre dage. Mary havde haft problemer nogen tid, og det blev besluttet, at hun skulle rejse til Salt Lake City for at blive opereret. Hun var dengang omkring de 18. Gerda på 20 rejste med toget med hende. Gerda havde opdrættet og solgt en stor flok kalkuner for at få penge til togturen og de øvrige udgifter for hende og Mary. Efter operationen tog Mary tilbage til Elsinore, men da havde Gerda fået arbejde og besluttede at blive i Salt Lake City. Hun var blevet ansat hos den rige familie Kirk med tre børn. Hun skulle lave og servere maden og se efter børnene. Hun fik meget gavn af sine erfaringer der. En dag tog hun børnene med til Dugway for at finde sten. Pigen, som var omkring 16, var ikke fri for at tiltrække sig drengenes opmærksomhed. Gerda forsøgte at afskrække dem. Til sidst trak hun pistolen og skød hul i nogle dåser. Drengene forstod en hentydning og lod dem være i fred. Gerda arbejdede for familien i et års tid og begyndte så som kokkepige for biskoppen. Han viste sig at være for geskæftig, så hun blev kun en måned.

Så fik hun arbejde i en slikforretning. De lavede deres egen is og hånddyppede deres fyldte chokolader. Gerda holdt af arbejdet og blev meget dygtig til at svinge chokoladen på toppen for derved med en bogstavkode at markere smagsvarianten af de søde sager.

Senere blev hun ansat på et vaskeri og var en mester i at pakke tøjet præsentabelt og forsvarligt.

Mens hun arbejdede i Salt Lake City, mødte hun en danskfødt mand ved navn John Bodtcher. Det var i Temple Square sammen med venner, som også kendte John, og som præsenterede dem for hinanden.

Oversat af Birthe Egdal, 1998.

Kære Jesus, vær med min pige i Amerika...

»Kjere Jesus vil du være hos min Pige i Amerika og alle hindes Børn og maa vi samles for dig allesammen det er min Bøn til dig Herre Jesus« – sådan bad Mette Maries mor hjemme i Ørritslev for sin datter og børnebørnene i Elsinore. Det ved vi, fordi hun skrev sin bøn i et brev til sin datter i 1902. Mens David levede endnu, var han også med i bønnen, tilføjede hun.

Mette Maries efterkommere i Utah hæger om de breve, David og Mette Marie modtog fra Danmark. Mellem brevene er der 22 stykker, som er sendt fra Ørritslev til Elsinore, fra mor til datter, i årene 1884-1911. Brevene fortæller om det savn, en datter efterlod i sit hjem. Et savn, som Mette Maries mor delte med »Karen Marie i Gerskov«, der havde to sønner i Amerika – og for den sags skyld med mange, mange andre mødre. Kunne de ikke gøre andet for deres børn, så kunne de dog bede. Og i et brev til Mette Marie nedskrev moderen så sin bøn for hende.

»Kjere uforglemmelige Datter med Børn« indledte moderen gerne sine breve, og ofte spejdede hun ud på kassen, der hang på pilen udenfor, måske kom der netop brev fra Amerika i dag?

Når det længe ventede brev omsider kom, gik der højst et par dage, så satte hun sig og skrev tilbage.

Hun skrev om hverdagens små begivenheder. Så indgående fortalte hun for Mette Marie, for hun var så langt borte, og hun skulle kunne se det hele for sig. Selv i dag står de to gamle forældres liv lyslevende for læseren.

Mette Maries forældre var husmandsfolk på Ørritslev Mark. Det var et ganske lille sted, som dog gav føden til dem. Mette Maries far, Rasmus Christiansen, var født i Daugstrup 1819. Mette Maries mor, Mette Sophie Jensdatter, var født i Gundstrup 1819. De var altså lige gamle, Rasmus og Mette Sophie. Rasmus døde i 1892 i en alder af 73 år. Mette Sophie blev da boende i huset på Ørritslev

Mette Marie Rasmussen med sine forældre, Mette Sophie Jensdatter og Rasmus Johannes Christiansen. Mon ikke Mette Marie er i konfirmationsalderen her? Det daterer billedet til ca. 1870.

Mark. Hun blev en gammel dame, i februar 1911 skrev hun sit sidste brev til Mette Marie, da var hun 91 år, og hun døde »mæt af dage« godt en måneds tid efter.

En skildring af de to gamle ægtefællers hverdag findes i et brev fra januar 1891. Mette Sophie fortæller: Du ved nok, kære datter, at vi kunne ikke få fader til at læse, men nu er der sket en stor forandring med ham. Vi købte en bibel for tre år siden. Han sagde i fjor, at han ville læse den igennem, og det blev jeg så glad ved, men han fik slet ikke begyndt. Men nu er det anderledes! Han er nået til 4. Mosebog kap. 7. Nu er han ved at læse Kristi lidelseshistorie, men i dag læser han ikke i Bibelen, for jeg skriver brev, og jeg vil høre med.

Hver aften, inden far går i seng, læser han aftenbønnen. Morgenbønnen læser han ved lampen, sommetider førend vi er kommet op. Far er først oppe hver morgen. Allererst gør han ild og sætter kaffen på og en gryde vand til grisene, vi har to store grise. Når far så har fået ilden ordnet, så går han hen og skærer os hver et godt

Mette Maries forældre, Mette Sophie Jensdatter og Rasmus Johannes Christiansen, begge født i 1819.

Mette Maries barndomshjem i Ørritslev.

stykke hvedebrød, som vi for det meste har. Det er blevet skik her i huset. Vi bager det i en gryde eller en kasserolle i kakkellovnen. Først når vi har spiset sit hvedebrød, går han ud og giver koen og fåret hø. Så sidder han ved den varme kakkellovn og spiser sin mad, så får vi kaffe. Hvis han så kan nå det, inden han slukker lampen, så læser han morgenbønnen.

Vi har en god præst her, der nok kan gøre os klog på Guds ord. Vi er en lille flok, som besøger kirken hver søndag.

Og så fortsætter brevet med løst og fast om livet i Ørritslev og nyt om familie og venner, den slags en emigrant altid spørger om, hvad nyt? hvad nyt?, og Mette Sophie fortæller: Mølleren er blevet enke-mand, hans kone er død af »forbonelse« i leveren, de sagde, da de tog hende af sengen, da sad hendes tær kendt på sengestedet. Broder Rasmus' søn har mistet sin kone. Hun lå kun syg i halvanden time og ligger nu lig. De havde det ellers godt, boede i et af Hof-mansgavehusene og havde både ko og får og gris. – og sådan spørges der nyt – døde, gifte, fødte, livets gang.

Vores ko skal kælte 8. april, men endnu malker vi 17 pund af hende om dagen. Det er nemt med det nye mejeri i Ørritslev. De har 7 vogne, der henter mælk. De beholder kun fløden, vi får mælk tilbage, der er kogt. Om vinteren står vores mælkespand i spise-kammeret, om sommeren står »han« i en bønne vand uden for døren. Det er en god ko, vi har, der har aldrig været noget i vejen med hendes fløde, hun giver god fløde. Der kommer tre mænd en gang hver uge, men vi ved ikke hvilken dag, så prøver de mælken, de kommer noget op i et glas, der er så langt og så tykt som en finger...

Ørritslev Mejeri var ikke oprettet endnu, da David og Mette Marie forlod Danmark. Andelsmejerierne, der skød op i 1880'erne, nåede de heller ikke at opleve. Derfor har Mette Sophie særlig meget at fortælle om mejeriet.

David og Mette Marie udvandrede i 1881. Det var året før, den Nordfynske Jernbane kom til Otterup. Byen voksede kraftigt efter banens anlæg, herom skrev Mette Sophie: »Otterup er snart en hel købstad, den ene bor oven på den anden« (1908), og »Otterup St. ligner snart det halve af Odense, der er så mange mennesker, at den ene er ved at æde den anden« (1909). Året efter kunne hun fortælle om den store nye kro, der var opført i Otterup, efter at Daugstrup kro var nedlagt.

Gode rygter er vel til for at blive fortalt videre. Mette Sophie ved dog, at det kun er løse rygter, der går om, at Mads Nielsen skulle være på vej tilbage til Daugstrup! Missionær Brun har i øvrigt op-søgt Gjertrud Kathrine i Daugstrup for at gøre endnu et forsøg på at få hende til at rejse efter Mads Nielsen (1884).

Flere gange kan Mette Sophie berette om udvandrere, som er kommet hjem igen. Alle emigrationer endte ikke som solstrålehistorier. »Marie« kom hjem i 1893. Hendes mand havde taget gift derovre. De havde end ikke nået at få deres eget hus. Nu var hun hjemme med en søn på et år. Skrædder Løngren lejede butik i Otterup i 1910, han var også skrædder i Amerika, og hver gang han havde syet noget tøj, sendte han penge hjem til sine forældre, der satte dem i sparekassen for ham. Så rømte han midt om natten, og nu var han altså hjemme. Drænmesteren i Lunde kom også hjem (1884), han kunne angiveligt ikke med flerkoneriet i Utah. Man talte om i Ørritslev, at hvis ikke mormonerne havde fået før, så fik de nu!

I brevene følges Mette Sophie fra hendes 65. til hendes 91. år. Alt i alt 27 år af hendes alderdom. Ældreforsorgen omkring århundredskiftet var forbilledlig, i al fald for Mette Sophie. Sognerådet sørgede for understøttelse både i form af penge og hjælp. Hun fik et varmt måltid mad bragt hver dag. Resten måtte hun selv sørge for. Hun blev hjulpet hen til bordet, hvor hendes madskrin stod, her sad hun så og tog sig et stykke hvedebrød. Hun fik tiden til at gå med at strikke for folk. De mange strømpeskafter, hun forsynede med nye fødder, supplerede hendes indkomst. Da hun en dag fik næseblod, blev der ringet efter lægen, der kom cyklende med det samme. Næste dag kom sygeplejersken for at se til hende. Mette Sophie var inderlig tilfreds med tilværelsen, der blev på alle måder sørget godt for hende.

Gennem årene blev det til mange breve til og fra Amerika. Aldrig et bebrejdende ord i brevene til Mette Marie, kun »min Kjere Pige.« Altid var Mette Marie i hendes tanker, og hver aften bad hun »Kjere Jesus vil du være hos min Pige i Amerika...«

Elsinore i Utah

Utah er en af USA's vestlige stater. I 1847 nåede de første mormoner frem til den store saltsø i Utah. Her blev mormonernes hellige by, Salt Lake City, grundlagt.

Utah er et smukt land. Det er de stærke farvers land. Himlen er særlig blå over Utah. Klipperne lyser i gule og stærkt røde nuancer. Ørkensandet hvirvler af sted i samme stærke farver.

Blæsten har skabt fantastiske naturformationer. Klippebroerne spænder over landskabet, klippestøtterne rager op, eller klipperne forsvinder lodret ned i dybe canyons. Coloradofloden skærer sig dybt ned i landet og danner i det sydlige Utah den største af alle canyons, Grand Canyon, der fortsætter ind i Arizona.

Utah er tørt land. Det var rene ørkenområder, de første mormoner tog under plov og ved slid, sved og kunstvanding omskabte til landbrugsland.

Området, som Mads Nielsen, David og Mette Marie slog sig ned, i var Sevier County, et amt som ligger på plateauet midt i Utah. Der var særlig mange skandinaver, som kom til dette område.

De fleste byer ligger nær Sevier-floden i en frugtbar dal. Den største by er Richfield, og ikke langt herfra ligger Elsinore, »Helsingør« direkte oversat, og så dansk som det kan blive.

»Little Denmark« – kalder man ligefrem Elsinore, idet de første bosættere var danske immigranter. Elsinore er i dag stadig en lille by med omkring 650 indbyggere, hvor navne som Jensen, Hansen, Madsen og Nielsen vidner om dansk afstamning.

De første ti mænd kom til Richfieldområdet i 1864. I løbet af de næste få år blev flere byer grundlagt. Voldsomme konfrontationer med Ute-indianerne førte til, at alle byer måtte forlades. Ute-indianerne blev fordrevet, men deres navn lever i statens navn »Utah«.

Forsøg på genbosætning lykkedes først i 1870. Området koloniseredes hurtigt. Elsinore blev grundlagt i 1874. David og Mette Marie, som kom til Elsinore i 1881, var mellem de mange danske nybyggere. Davids far, Mads Nielsen, kom til Elsinore i 1883.

Jernbanen nåede Richfield i 1896. David fortæller i sine breve om den kommende jernbane, der, som han forventede, skabte udvikling i området, så både handel og huspriser voksede.

Hele området i Sevier dalen er stadig præget af skandinavisk kultur og byggeskik.

Livsnerven i Elsinore er vandingskanalerne. I foråret 1874 blev den første fure til Elsinorekanalen pløjet. Et spand heste og et spand muldyr trak ploven. Jens Iversen, Chris og Peter Jensen styrede henholdsvis dyrene og ploven, mens den tredje stod på bommen og holdt i muldyrenes haler – han blev gerne kastet af, når ploven stødte på en sten. Det tog adskillige måneder, før kanalen var færdig. Dengang var området et ørkenland. Står man i dag og ser på de frodige marker i Elsinore, tænker man uvilkårligt på så megen viljefasthed, beslutsomhed – og tro – der er pløjet ned i disse furer.

Her et kanalparti fra sommeren 1999, bemærk stigningsbordet i forgrunden. Når lemmen åbnes, ledes vandet via en sidekanal ind på markerne. Man har vandingsret i et nærmere fastsat antal timer. Foto Margit Egdal.

Brevene fra Elsinore til Daugstrup

Der eksisterer et halvt hundrede breve afsendt fra Utah til Danmark i årene 1878 til 1901. Det første brev fra 1878 er skrevet til Mads Nielsen fra hans ven Anders C. Hansen, der allerede er udvandret og nu er bosat i Ephriam i Utah. Årsagen til at han skriver er, at han gennem missionær Brun, der har været på missionsrejse til Danmark, har erfaret, at han har døbt en på Fyn, der hedder Mads. Skulle det mon være Mads Nielsen?

Vi ved, at det ikke var Mads Nielsen i Daugstrup, der blev døbt af missionær Brun, men vi erfarer gennem brevet, at mormonerne har været virksomme i sognet, at flere allerede er udvandret, og at det også er Mads Niensens ønske at udvandre.

Brevene fra David, Mette Marie og Mads Nielsen er fra årene 1881 til 1897. I starten har der været en rig brevveksling, men lidt efter lidt ebbede den ud.

I 1881 udvandrede Mads Niensens søn og svigerdatter, David og Mette Marie. De skrev flittigt hjem til Daugstrup og fortalte om den lille by Elsinore, hvor de bosatte sig. Desuden bad de indtrængende familien i Danmark om at følge mormonerne.

Fra sommeren 1883 er der også breve fra Mads Nielsen, som nu efter flere års kvaler og spekulationer endelig havde besluttet sig for at drage til Utah. Han bosatte sig også i Elsinore. Han havde forestillet sig, at hans familie kom efter ham, men han så aldrig mere sin kone og børnene. Brevvekslingen blev sparsom med årene, efterhånden som han helt opgav håbet om at se familien i Danmark igen. Skuffet i sine håb giftede han sig igen i Utah.

I de første års intense brevveksling forklarer Mads Nielsen gang på gang om mormonernes tro. Der er ingen tvivl om, at ene og alene på grund af sin tro forlod han Danmark. Gang på gang advarer han også sin kone om den fare, hun står i ved at blive i Danmark, hvor hun ikke vil kunne undgå Guds retfærdige vrede over de vantro.

Der er en inderlighed og oprigtighed i brevene, som griber en dybt. Samtidig får man et indblik i 1800-tallets religiøse tankegods. Man kommer helt nær på Mads Nielsen og fornemmer den styrke,

religionen giver ham. Det allersidste brev fra Elsinore beretter om Mads Niensens død i 1901.

Familien har omhyggeligt gemt brevene som de klenodier, de er. Ved en mindre brand, forårsaget af en juledekoration, gik en del af brevene desværre tabt. Især brevene fra 1890'erne er kun bevaret som fragmenter.

Da der var udarbejdet en liste over brevene, har det været muligt at rekonstruere og pusle de brændte brevstumper sammen.

Ved transskriberingen af brevene kunne man have valgt helt at omskrive brevene til nudansk. Valget er dog faldet på at bevare brevenes egen retskrivning. Man kan ikke forestille sig Mads Nielsen tale som en moderne dansker! Derfor!

Det syngende, blide fynske sprog er næsten hørligt, når man læser brevene, hvor bogstaveringen ofte nærmer sig lydskrift. Man kan være i tvivl om dialektord. »Segns« f.eks. – men prøv at udtale ordet på fynsk, og meningen bliver klar: Det et sent, og brevskriveren skal i »seng« !

Mette Marie er den mest skolede brevskriver. David og Mads Nielsen skriver ofte lydskrift. De bruger ikke H i spørgeord, og E og Æ indsættes helt vilkårligt.

Brevpapiret blev udnyttet til det yderste. Skriften er tæt, og der er ingen ophold mellem sætningerne. Der er yderst sjældent gjort brug af komma eller punktum. Flere ord er ofte sammenskrevet til et ord; hele sætninger er ud i et. Kuverterne var så små som 8×14 cm, det kom helt naturligt, at man skrev tæt på papiret.

Der er intet ændret i brevene, men for læsbarhedens skyld er der indsat liniebrud.

Sammenskrevne ord er blevet delt. Hvor der er tale om helt oplagte fejlskrivninger i brevene, er fejl, såsom ord og sætninger skrevet to gange, ikke medtaget.

Alt hvad der står i parentes er redaktionelle tilføjelser. Der er især brugt parenteser, hvor der kan være tvivl om betydningen af ordene. Den nudanske betydning er således tilføjet i parentes, hvor det er skønnet af betydning for forståelsen.

Da flere af brevene er delvis afbrændte eller kun består af fragmenter, er der enkelte ulæselige ord. Manglende ord er angivet ved en række

Mangler der hele afsnit af brevene, eller er kun midterfeltet i brevene bevaret, er det i sagens natur vanskeligt at gengive disse. Det er da angivet i brevets indledende resumé.

I udvandrer-mormonen Anders C. Hansens brev af 1878 til svogeren gdr. Mads Nielsen i Daugstrup bliver vi for første gang bekendt med, at Mads Nielsen går hjemme på gården i Daugstrup og længes efter at følge mormonerne til Utah.

Anders C. Hansen har hørt fra missionær Brun, der netop er vendt tilbage fra Danmark, at han har døbt en ved navn Mads. Er det Mads Nielsen i Daugstrup? Er det tilfældet, skal Mads Nielsen lige have de allervigtigste informationer om Utah. For en landmand er det væsentligt, at jorden er frugtbar, men der må kunstvandes, for at den giver nogen afgrøde. Der er dog vand nok, om foråret fosser smeltevandet ned fra bjergene.

Hvordan med kirkerne? Jo, de har forsamlingshuse, hvor de samles to gange hver søndag for at blive belært om, hvorledes de skal leve for at blive frelst i Guds rige. Frelsen er jo selve formålet med at komme til Utah.

Sangkoret er også så vigtigt, at det nævnes, selv om der kunne være tusinde ting at skrive om.

Anders Hansen var emigreret i 1853. Hans kone, Mads Nielsens søster, Maren Kirstine, døde formentlig på rejsen til Utah. I 1857 giftede Anders Hansen sig igen med en Karen Jacobsen, med hvem han antagelig har de to omtalte voksne sønner. Hans, der også nævnes, må være sønnen fra første ægteskab med Maren Kirstine.

Ephriam d 13 Januar 1878

Gode Ven Mads Neilsen

Aarsagen vorfor jeg her har taget Penen for at skrive dig til er formedelst et Røgte der er kommet til os som fortæller os at du skulde være Døbt til vor Samfund men vi betvivler Sandheden deraf ikke desto mindre det skulde glæde os om det bekræftede sig at være Sandhed thi vi har dette Vidnesbyer at dette Værk er af Gud og dette Evangelieom er til Frelse for alle Mennesker som adlyder det dette Røgte er kommet til os af en Misjonære Bruen som har været sendt paa Misjoen til Danmark han siger han har Døbt en paa Fyen som heder Mads men kunde ikke huske det andet Naven men han siger at han var i Familie med os men vi kan ikke Tro at det er tilfælde da du ikke har skreven os til om det er saa at du skulde vær bleven Døbt saa ved jeg at det er dit ønske at komme hertil og vi vilde være glad ved om i vilde komme til os

men enten det er saa eller ikke ønskede vi gjerne at du vilde skrive os til og svare os på dette Brev og lade os vide hvorledes i lever og vorledes det staaer til i Familien da det er saalænge siden vi hørte fra Eder,

vi ere temlig Raske har det godt vi har os et godt Hjem vi har godt af Føde og Klæder saa vi mangler ikke af Livets gode Ting vi har nu 2 Sønner som ere voxene foruden Hans den ene er gaaet til en Nye Plads Sønder herfor og har optaget 35 Æggers Land som han Driver paa Egen vij

Vort Land her giver et godt udbytte af Sæe vi auvler udmærket god Vede i særdeleshed saavel som Byg og Havre og Ærter men vi kan ikke auvle Koren her uden vi maae Vande Landet thi det Reiner her næsten aldrig om Sommeren men her er dygtig Sneen om Vinteren og vi er omgivet af Høie Bjerge vor Snen liger næsten hele aaret saa naaer Foraaret kommer Tøes Sneen og Vadet kommer ned i store strømme saa er Landet vannet saa at der er små vanfus saa at det Kan overrisle Landet her bliver Vandet mange Tusen Aggers hertil denne Bye på denne Maade og ikke noget bliver optaget som ikke kan Vandes fra Bjergene denne Bye er en temlig stoer Bye der Tæller over 2000 for godt for 20 Aar siden begyende vi at bygge her nogel faae Familier

Vi har os et Forsamlingshus i lighed med Kirkerne i Danmark vor vi samler os 2 Gange vær Søndag vor vi bliver opbygget og belært vorledes vi har at leve for at blive Frelst i Guds vor Faders Rige som er formaalet hvorfor vi er kommen her, vi har et øvet Sangkoer som gjør os Forsamlingen behagelig, her kunde være Tusende Tinge at skrive om som jeg Tænker kunde vær af Interes for men maae slutte for denne Gang, til slutning ønsker jeg at du vil hilse min Broder og hans Familie mange gange fra os og alle gode Venner og bekjendere, og du og Familie være mange gange hilset fra os glem ikke at skriv os til thi det vil glæde os at høre fra Eder

lev alle vel, min Adr er til Anders C. Hansen Ephriam Sanpet

Året er 1881, og David og Mette Marie er brudt op fra Danmark og er på vej mod det forjættede land, Utah.

Parret er nået til England og befinder sig nu i Hull, hvorfra David sender dette brev med rejseindtryk. Særlig de store engelske heste og det skidne vand i Themsen har gjort indtryk på ham.

kjære forældre og søskend

da jeg nu har leilehe vil jeg skriv et par or til eder jeg kan fortæle eder at vi nu er kommen til hul og er alle raske vi reiste fra kjøbenhavn mandag eftermidag klokken tre tirsdag morgen klokken 5 var vi ve Skagen der seilede 2 damskibe fra kjøbenhavn mæ os men den ene gik in hel time foren vi kom afsted men vi gik forbi den ve Skagen vi er nu i dag den 23 kommen til Hul i england og befinder os meget vel men vi har dog været lidt søsug (søsyg) på reisen hertil men gu være lovet vi igen ere raske der er mange ting at skrive men det maa jeg lade være til in an gang men jeg vil dog fortælle eder at vi have set saa stor Hestste her i england i vilde forundre jer megeg dersom i so dem england er et mærkligdt landt ti det er høist forskilligt at se paa den steling der er der vandet i temsen (Themsen) er i useend som nogen skiden vaskelud jeg må nu for denne gang slutte min skrivelse vær nu hilset paa det kjerligsted der var var samlet folk fra tre natsjoner danmark norge og sverrig kjære forældre vær nu hilset fra eders hengivne søn

David Madsen

Vedhæftet seddel:

frøgt gud og føl hans bud det bør vert menneske at gøre gjør i det da komme i snart op til os herren er sandru trofast og retfærdi nu farvel

På bagsiden:

Vil I sende Brevet ned til Ørritslev

1881. David og Mette Marie er lykkeligt ankommet til Utah med fuld musik. De ser på hus. David må på sit første møde i mormonernes menighed stå frem og tale, ingen let sag, men Herren er med ham. Sluttelig beder David familien hjemme i Danmark om at undersøge mormonernes lærdomme.

kjære forældre og Søskende

da jeg nu har ti og leilighed vil jeg tage Pennen og skrive nogle flinnier til eder og lade eder (vide) vorledes vi nu befinder os vi ere glade og lykkelige i herren og befinder os meget vel jeg er rask og godt tilpas meget glad ve at læse mette Maries Breve til eder desvær hun er ikke fulkommen rask men hun er dog oppe hele tiden men om morninggen er hun ikke godt tilpas men det bliver bedre med hinde for vær dag og jeg vil håbe at hun snart bliver rask igen -

jeg kan fortælle eder (jeg) har haft meget at bestille på reisen med at spille og blæse, og da vi kom her til byen blæste jeg i Hornet og da kom mange folk der til en kone kom med sin malkespan i haanden ti hun glemte og sætte den ne da hun hørte Hornet lyd ja der var mange der fik travl ve de hørte den fremmede musik

vi bleve meget vel motaget. vi var hos Jensens Kone der I den første nat og om morninggen Kjørte Biskoppen os til Jensens ForÆldre og der er vi inu og der mo vi blive saa lenge vi vil di ere meget gode imo os og vi har en meget pen leilihe der. og Jensens fader er meget munter han har mange ting at fortele for os bode nydt og gammelt.

i disse dage er vi ifer med at kjøbe os et hus der er nok af den slask (slags) her i plassen der er et som vi har lyst til der er 2 siddelaader til og der eer in stor luscer(ne)stak til hele afgrøden følger med og hele inbod og ubod følger med. jeg tror nok at vi kjøber det. der forlanges 225 Dollar for det og der kan vi føde 2 Køer hele oret (året) men huset er kun simpelt men afgrøden ser gaadt ud og jeg tænker nok at vi kjøber det men vi vil ikke slutte handel inu in lille ti for det kan gjerne treffe at der kan bliv noget andet som vi sønes bedre om og saa er det jo godt at give ti lidt, men paa den anden side er det jo ogsaa gaadt at kjøbe medens afgrøden er paa jorden ti saa kan vi jo saa meget nemt kjøbe os en kod eller 2 vis vi synes om det men det mo tiden nu vise os.

vi var til midining (eng: meeting = møde) i søndags og der
motte jeg og at tale
det var ingen nem sag for mig staa frem der men jeg motte
aligevel og stolende paa herren traate jeg frem og bad min him-
melske fader derom han ville lede min tunge løs og jeg følte at
han var med mi
jeg maa nu slutte men jeg vil bede jer alle om adt i vilde øve jer i
at tjene herren og øve jer i kjerlighed til verandre jeg vil nu bede
eder der at undersøge mormonernes lerdomme
lev nu alle vel og hils alle vore venner hils jære og Karenmarie og
tak dem for det de gav os
lev alle vel til vi ses

En løs seddel hører formodentlig sammen med foranstående brev:

jeg har lovet at oprette et Musikkors (musikkorps) og derfor vilde
jeg gjerne have jer til at sende mi den Bokjedt skole ti jeg har jo
glemt engelde dele der af
nu er klokken 12 nu skal jeg til segns (sengs)
vil i nu hils alle vor venner og bekjender og i selv hilset fra eders
hengjivne Søn

Davi Madsen

lev vel til vi sees

I 1881 er David og Mette Marie ved at etablere sig i Utah. Der skal købes jord og husdyr, og de skal have bygget sig et hus.

Mette Marie nedkommer med deres førstefødte, en søn der skal hedde David som sin far.

David fortæller om naturen, bjergenes skønhed og de vilde dyr. At dyrke Herren på den rette måde ligger ham stærkt på sinde. Hvorledes står det til med mormonismen hjemme? spørger han, han ser gerne hele sin familie frelst.

Også Mette Marie viser i sin efterfølgende hilsen, hvordan Mormons lære bestandig er i deres tanker. Hun glæder sig, til Herren vil komme i skyen, ligesom han for til himmels. Hun ved, det er de sidste dage. Kom dog, mens tid er, beder hun indtrængende. Snart vil plagerne komme, og de, der ikke er blevet døbt, vil løbe fra strand til strand for at blive døbt. Det vil blive en frygtelig tilstand.

Endelig fortæller Mette Marie om sin lille søns tøj og sender prøver hjem af stofferne.

Elsinore den 11 Oktober 1881

kjære forældre og søskende jeg vil nu i dag tage pennen og skrive nogle fo ord til eder og fortelle eder vorledes vi har det jeg kan nu til min store glæde fortelle eder at min kjære Hustru nekom med en Søn den 26 september hun har dog været ved temmelig godt helbred hele tiden til sin nedkomst: den siste nat før hun føde da havde hun ingen god ro men hun sto dog op om morninggen og lavede ma til os og malkede men hun blev ved at blive mer dorlig hun lavede midags Mad og saa blev der sent bud efter Jordmoderen klokken halv 2 var hun her og klokken 5 var drengen født det var jo ikke ledt for hende

Torsdagen den 5 dennes da sto hun op igen og nu er hun rask igen og drengen er jo ogsaa rask han trives godt og det er jo en fornøielse for os han er en rolig og go Dreng baade nat og Dag han skal hede David Madsen ti det er jo skjikken her til Lands at den ælste Søn skal have Faderens Naven og naar det er en Datter saa skal hun have Moderens navn og nu vil jeg bede eder alle sammen om at komme her op til basselgilde hils Jære og Moster Karenmarie at di skal ogsaa komme med og du lille Hans du maa møde med Fløiten og Volinen jeg tænker at Fader tager ogsaa sin Volien (violin) med jeg tænker at i betænker eder ikke paa at komme for i denne ti har vi plenti vin her

jeg vil nu fortelle eder at vi bor inu hos Jensens forældre ti Huset som vi kjøbte i munro det saalte vi ijen til manden som vi kjøbte det af ti han fortrø handelen og saa lode jeg ham beholde det jeg havde foet skjøde det kostede 3 Dollar det vilde han gjerne gjive mig ijen jeg havde arbeidet der i nogle dage jeg havde kjøbt Lumber (eng: lumber = tømmer) til gulv og da jeg var i fer med at lægge det kom manden og vilde have handelen til at god tilbag han bø mi den krop (eng: crop=afgrøde) som sto paa landen og jeg lo ham da ogsaa beholde sidt Hus vi fik der 3 gode læs Hø og lidt Lumber han beholdt ogsaa sin ko saa at vi har kun en ko og en kalv det er jo en sjelden god Kod at vid have hun gjiver en gjod del Mælk og hun er ogsaa god og kjærne af kalven ser ogsaa rigti godt u vi er nu betent paa at han skal være til en bedæknings Tyr ti den slaks har di knap ti paa her i byen og der betales 2 Dollar for at faa en Ko bedækket – vi har nu kjøbt 5 Agger af det beste land der findes det ligger lige udenfor byen og det halve af det er der Luscerne i og det andet var der Havre paa og den fik vi med og den er nu torsken (tærsket) der blev 70 Bussels (eng: bushel=skæppe). jeg har nu langt mere Vede en vi kan bruge i et aar jeg tjener fra 1 til 4 Bussels om dagen

Katofler mangler vi heller ikke vi har 12 Bussels af dem de 6 tjente jeg paa en halv dag med at grave en Katoffelkjelder som skulde kun tage 100 Bussels men den blev til 200 der er plenti arbeide inu i lang ti her i Byen og der er sver fortjeneste ve Bannen der tjener di 8 a 10 kroner og deraf kost men jeg kan ikke komme der for vi skal til at have os et hus bykket her kan man bykke hele vinteren her er et deili og sundt klima vi har mange behagliiheder her som i ikke har derhjemme vi kan vande jorden naar vi vil ti her er plenti van som løber alti ne fra Bjerggene og vi behøver ikke at frygte for uveir ti det kommer alti oppe i Bjergene vi ere godt inhegnede vi have høie bjerge paa begge sider af os der er en god del tymmer (tømmer) og brende jeg har været der oppe flere gange og hente brende der er ikke nogen der bruger andet en det tørre for det er jo feldet der ligger det ene store træ oven paa det andet – det er et meget smukt skue at se nor vi kommer op i Bjergene der er mange ting at betrakte der vor vi henter brende der er en stor mængde Kalk Samt Gips og slibestene der er ingen vilde dyr her men der er nok af dem andre steder der kan nok treffe der

kan komme nogle af de smø Ulve her ne de ere ikke større en Ræven og de ere bange for os –
Pinsvinet lever ogsaa her de ere noget store jeg haver skudt et af dem det var fulkommen saa stort som Gies (gæs) det havde pekke som var 6 tommer i længden
her er en mængde vilænder ges (gæs) og Harer men jeg har ikke tid til at gaa efter dem –
der er avlet en god del Korn her oppe i Utah i Aar der har aldri været avlet mere jeg har hørt at mine Svirforældre har avledt godt i aar jeg længes nu efter at høre hvorledes i har avlet vi har nu motaget to breve fra Ørritslev og vi længes nu meget efter at høre fra eder - jeg tænker at i ikke har skreven til os fordi vi skrev til eder at vi havde kjøbt et Hus i Munroe og der havde i jo ingen Adresse men nu bliver vi i Elsinore og saa er eders adresse rigti jeg haaber at i nu snart vil skrive os til og fortælle os alle de nyheder i vee kjære Fader fortel mi noget om vorledes det staar til med forholdene til mormonismen der jemme hos eder det bedrøver os alle meget at du kjære fader er alene i p(a)kten jeg siger nu til di kjære Moder betrakt Jesu Kristi Levnet og lærdomme da vil du finde der er ingen folk på jorden der.....
fulkommen mynster til efterfølgelse og i mine ulykelig Brødere vor mange af eder vilder være med til at tjene herren hvor længe vil i go op til eders Præst og fo synsforladelse af ham tror at han har magt til det vis i ikke vender om da vil det jo blive slemt for eder naar herren kommer og vil holde dom da er det jo godt naa vi haver gjort hans villie naar i gaar til alters da siger jo prest at i skal have eders sønder forladt – men Herren siger – hver den som anammer evangelet anderledes en jeg han er en forbandelse og atter hver den som prædiker evangelium anderledes en jeg have prædiket han vær en forbandelse Jesus sagde disse ord til en rettesnor han anammede evangeliet ved daaben og han gik til Johannes og forlante at blive dopt (døbt) af ham og de gik da til jordans flod fordi der var.....

ikke har gjort pakt med Herren ti det er jo ikke saaledes sket med eder ved daaben for vi vore sønder forladt naar det sker paa den maade som Herren har befalede os det den Hellige navere den skulle være til hans ihukommelse men ikke til vre (vore) synders forladelse der kunde være manifoldige stæder at omtale men jeg vil nu lade eder om at læge eder disse ting paa jerdet

(hjertet) ti det er jo en sag som burde fremmes for alle andre jeg vil nu haabe Herren vil høre de som jeg opsende for eder jeg haaber at han vil lade eder fo lys og kunskab i eders jerte til at dyrke ham paa den rette maade naar i tragter alti efter at gjøre herrens villie da vil han fra ti til anden gjive eder lys og kunskab til at tjene si paa den rettene maade
jeg maa nu for denne gang ende min skrivel til eder jeg haaber at Marie hun vil skrive lidt mere til eder jeg haaber nu at disse linier maa

David Madsen -
hels alle vor gode venner

Kjære Svierforældre

Jeg vil nu ogsaa skrive lidt til Eder men det bliver ikke meget da der kun er lidt Plads
jeg kan da lade Eder vide at jeg er nu rask igjen og jeg er godt fornøiet med at være her i Utah og jeg glæder mig til den dag da vi skal se Herren komme i Skyen ligesom han er faret til Himmels og jeg tænker ikke at den Dag er langt borte
kjære Venner kom dog mens der er Tid vi ser jo af Skriften at nogle vil komme for seent naar de Hellige ere udsamlede og Plagerne begynder da skal de løbe fra Strand til Strand og vil døbes men da er der ingen til at døbe dem jeg tænker da ikke at I vil være iblandt dem det vil være en frygtelig Tilstand.
kjære Sviermoder jeg vil lægge nogle Klude i Brevet saa du kan see hvor lille Søns Tøj seer ud den Tvistlærres Klud er af den Slags han har til Bleer og til Natkjoler og saa har han en vid Kjole til om Søndagen ligesom den lille vide Klud han har ogsaa en vid sirses med grønne Blomster og han har Skjorter af det røde og de er syet ligesom de smaa Trøier Børnene har i D... han har ogsaa vide uldne men de

Mette Marie Madsen)
Vi har ikke fået Brev fra Eder inu

Sidst på året 1881 bliver den lille søn velsignet i menigheden.

David glæder sig over at være i et frit land, hvor ingen bespottet hans tro. Davids lader er fulde. Der er også masser af arbejde for en rask mand som David. Han er med ved anlæg af vej ind i bjergene. De amerikanske landbrugsredskaber er imponerende.

»Kære far, du skal ikke sørge, fordi føllet er dødt«, skriver David, og han minder sin familie om, at der vil jo ske store ødelæggelser her i de sidste dage. Snart vil menneskenes søn komme i skyerne. Der vil komme et stort bulder, jorden vil skælve og ødelæggelserne være store. Kun de omvendte bliver frelst.

Elsinore den 18 November 1881

kjære Forældre og søskende

jeg vil nu atter tage Pennen og skrive nogle fo or til eder og lade eder vide at vi er begge to raske og meget godt tilfres og vor lille Søn er ogsaa rask og han trives godt ja det er en stor velsinelse for os at ha er saadan et deili Barn,

i søndags den 13 havde vi ham med til miding (eng=møde) og fik ham velsinet og hans velsinelse var en stor glæde for os vi kunne ikke fult forstaa den men den gamle Jensen fortalte os at den lø saaledes at vi skulle fo stor glæde af ham ti han skal gaa frem og tjene Herren tro af sidt ganske jærte og han skal gaa frem i visdom og forstan og gjive Gud æren og Menneskene skulle glæde si meget over ham og han skal blive til velbehag for gud og Mennekene - det var et deiligt skue for mig at se vores biskob stod med barnet paa sine arme og velsinede det ti det var jost paa den maade som Jesus brugte da han velsinede de smaa Børn vi er meget glade fordi vi ere kommen her op til siun ti her er godt at være her er ver Mand fri og er ingens og her er ingen trelle og her kan vi gjøre Herrens villie uden at blive bespottet af nogen og her behøver (vi) ikke at trelle saadan saam man maa i danmark

jeg har haft godt arbeide hele tiden siden vi kom her op og vi har nu 50 Busel Vede i benken og 3 Busel ærder af de store gule som i se i Vinduerne i Odense de ere meget gode og velsmagende vi har 4 Busel smo Ærder samme slas som i avler i Danmark dem bruger vi til grisen vi har 12 Busel Kartoffler og 75 Busel havre

og der er arbeide nok inu vi er i fer med at lave en ny vei op i bjergene intil in stor lavning inde i Bjergene som der er in stor mengde Brende og tømmer vi laver in dugvei hen a siden af de steile Bjerger det er en haar Matrie at arbeide i det bestaar for en del af Sement det kan vi dog Hakke op men undertiden treffe vi paa granidt det maa sprenges med Krudt vi for en Dollar om dagen og det skal vi have hele tiden til arbeidet er ferdig vi kan gaa jem ver aften ti det er lige ved byen

i disse dage er jeg ikke med der oppe ti der er jo kommen en god del sne og saa er det jo ikke saa meget behageligt at gaa der paa arbeide på siden af Bjergene naar man gaar der mo man være meget forsigtig ti med edt eneste forkjert trin kan fødderne skride fra os og vi kan styrte ne i Kanjen (= canyon) de første gange jeg kom paa di steder var det meget besverligt for mi adt gaa baade op og ned men nu gaar det ganske ledt

vis i saa vorledes vi Kjører op og ne af bjergene da ville i forundre jer meget ti det er underlig at se naar man kommer nede i kanjen og vi skal op paa de høie Bjerger eller naar vi kommer oppe på Bjergene og ser ned i dalen vi kunne ikke kjøre der med sodan Vogne som i har i danmark de Vogne vi har her ere meget vidsporret og der er en bremse paa dem ligesom det er paa Jernbanevognene naar vi kjører ne af bjergene saa maa vi bremse Vognene og saa slæber bajulene –

jeg har set en Plov som var til at side paa han var inrættet til at tage to furer paa en gang den til side paa mens de pløede og der ogsaa bremse paa den

de Plove som ere mest brugte tager kun fure de har hele mulfjelle man gaar i furen og holder ploven alting gaar ved Maskineri her til lands hver Man(d) har sin høstmaskine Slaamaskine og Rive-maskine og her er jo ogsaa nok at bruge dem til

jeg skulle ønske at i ville følges ad herop alle sammen til foraaret vi skal nok motage eder alle med glæde –

vi har reti motaget eders to breve til lige med den Veolinskole som i sente og i skal have mange tak for den jeg er meget glad der for vi motog Brevet og Violinskolen den 14 November begge dele fik vi saa pent som det var afsent fra eder

jeg vil nu takke eder Mange gange for de gode or og ønsker som i har insent til os jeg vil ønske at herren vil være med eder og bevare eder alle og han vil lade sin aan boe i eder fra alle onde or tanker og gjerninger

kjære fader du ikke sørge fordi føllet er dø ti du ve jo at det er paa tiden at der vil skje stor ødelæggelse i blandt eder og tiden er snart for haanden da Menneskens Søn vil komme i skøerne (skyerne) og da ville mange forferdes saare meget da vil de opvgne (opvågne) og forstaa deres elendighed nu vil de ikke høre herrens tjenere raabe til dem at di skulle omvende si men di ere for stolte og de have ikke omvendelse behov men naar den dag kommer da de hører det store b(u)lder som skal komme da vil de gemme deres stolthed og da vil de falde om paa jorden og jorden vil rave frem og tilbage ligesom en druggen Mand jeg vil ønske at i vil benytte den leilehed som der gjives eder...

(David Madsen)

David og Mette Maries første hjem i Elsinore, bygget langs med vandingskanalen. Mette Maries altid nærværende høns nipper ved kanalen. Hjemmet var ikke stort, og efterhånden som børneflokken voksede, blev der trangt. Et par af drengene sov udenfor i et kornmagasin. David selv indrettede sig en prærievogn, han havde stående, så sov han ude i den.

Januar 1882. David er faldet godt til i Elsinore. Han spiller violin, og der er bud efter hans kunnen. Der festes i byen. David kører med glæde rundt med det amerikanske flag, som han beskriver som pragtfuldt. Der serveres øl (!), og der danses.

En ny mølle rejses, og et jernstøberi påbegyndes i byen. David har travlt med opførelsen af sit hus. Endvidere tænker han på at købe mere jord.

Mette Marie rider ranke med sønnen, og de rider til Danmark for at besøge alle de små farbrødre og bedsteforældrene.

David fortæller om det behagelige klima i Elsinore og beder familien i Danmark komme til foråret. David beskriver et smukt hus i byen, det vil han gerne købe til dem, hvis de blot vil komme.

Davids fader, Mads Nielsen hjemme i Daugstrup, er vundet for mormonerne, og David beder sin moder og brødre lytte til deres far.

Elsinore den 1 Januar 1882

kjære Forældre

vi har rigti motaget eders 3 Breve tillige med den Violinskole som i sente den har jeg megen glæde af ti der er jo meget adt lære i den

det gaar rask her med musikken jeg spillede de 3 første helidage og saa Søndag aften jeg for 2 dollar for ver aften.

anden Juledag havde vi jo et rask sjov vi var 6 til adt Spille og vi kjørte omkring i byen til vert Hus og gav dem nogle toner. vi fik deilige kager og godt øl vor vi kom. ja det gik næsten til som naar i holde fastelavn i danmark. der var 4 Heste for Vovnen og ver Hest havde et amerikansk Flai (på) Hovedet og vi havde foruden et andet stort pragtful flai i Vognen der var 23 af byens karle der re(d) med omkring i byen jeg havde de andre 5 Mend som spelede havde jeg i øvelse føren julen.

da vi var ferdi med adt kjøre omkring i byen var klokken 3 og klokken 4 begynde dansen. det var for de gjifte folk og ver Mand mødte med sin kone og dansen gik da løsti.

Vores ny mølle er nu ferdig og nu begyndes der paa at jernstøveri her i Byen.

vi har foet døre og Winduer til vordt Hus vi har jo ogsaa foet Tymmer og fjeller jeg regste blodt nogle fo Planker jeg har gravet en kjelder 7 alen i firkant som skal være under Huset den skal mures af Kambestene fra bunden til en alen ovenfor Jorden

jeg har ogsaa foet nogle rosten Strøiet og jeg har foet 10 læs Kambestene men det forslaar kun lidt jeg antager adt jeg skal (bruge) et halvhundre læs men der er jo nok af dem inde ve foden af bjergene jeg har været der inde in dag og rulle nogle ned af Bjergene og nu skal jeg til adt kjøre jem af dem ver dag jeg har jo in del tim (tømmer) arbeide til gode og det er jo ikke saa vanskli adt fo tim i denne ti for da har hestene ikke noget at bestille vi tænker meget på adt kjøbe et tim (træhus) og noget mere land men det er jo heller ikke god adt gjøre handel føren man er vese paa va man hanler om.

jeg kan gud være lovet fortelle eder adt vi er Rasse alle tre moder hun sider nu med vor lille Søn og rider ranke med ham og hun siger til ham adt nu rider di til danmark adt besøge alle hans smaa farbrødre og beste Forældre men før vi tengte (tænkte) paa det faldt den lille pus i søvn og da blev der ikke noget af med abyturen.

vi har en meget behagli Vinter her er stille Solskinsveir ver dag om natten er der et par grader Kulle vi har ikke haft noget vidre sne her

det har været et par gange det har snetet - det faldt stelle og der blev 3 ad 4 tommer ver gang men det laa kun nogle faa dag saa var det smeltet ijen ja jeg kan sige adt vi har haft et meget behaglid arbeids Veir i vinter jeg vilde ynske adt i vilde komme her op til foraaaret ti der er jo ti gange saa gaadt adt bo her som i danmark og der er 2 pene Huse til salg her i Byen det ene er iser meget smukt og godt det er muret af Kambesten der (er) 5 ægger land ved huset og det ligger midt i byen der er ogsaa mange frugtrær og en deili kovæl og et godt grenre (eng: greenery = grønt løv) det er alsammen muret i Kambesten - ja det er jo netop en plet som jeg synes der kunne passe for eder og jeg Kunde godt kjøbe den til eder

denne plet vi bor po her er en meget frugbar plet der er gravet to brynde her i byen det udviser adt der har før været fæ her ti Jorden er i lihed med noget fed leragti dyn og saaledes er det 40 fod i Jorden og saa er der atter 40 fod med sten og saa kommer der noget skarp murergrus og der er van i overflødihed men man bruger aldri bryndene ti der løber alti rendt van lagns (langs) gaderne forbi etvert Hus

da jeg gravede vores Kjelder fandt jeg træ og pimpstene dybt nede i Jorden -

jeg vil nu fortælle eder adt Solen stor op 9 timer før i Danmark in den stor op her vor vi bor jeg vil nu tilønske eder edt glædeli og godt Nydtaar jeg vil bede adt Herren trøste og styrke eder og bevare eder og velsigne eder i al go hensigt og gerning og kjære Moder og brødere lydt til Faders røst ti af hans mund udgaar sanhedens røst ti han har sluttet pakt med Herren og herrens aand bor i ham og han elsker enver ædel hensigt tragter efter adt forstaa hans lærdomme da vil eders forstan snart vogse og glædens aand vil straaale ind i eder

jeg vil nu spørge eder hvad i har imod mormonerne om i ikke vil tro eder selv da kan i probere adt samle nogle af eders prester og gaa da med dem til en Mormon-forsamling og la dem da prøve om de kan besto for Bibelens or
jeg maa nu afbryde og insende til eder min kjerligste hilsen

David Madsen

En løs lap hører formodentlig sammen med ovenstående brev:

jeg Maa inu skrive nogle fo ord til eder om eders alder og navne for vi skal have vores slægt register indskreven i kjerkens bøger vores ko gjiver god mælk inu men hun faar ogsaa in del kli(d) jeg kjøbte 500 pun i høst det gav jeg 3 daaller faar jeg ynsker adt mine brødre vilde skrive nogle ord til aas

1882. David følger med sin far hjemme i Danmark. Mads Nielsen har prædikeret for sin familie i 6 år, uden at de har taget Mormons lære til sig. Mads Nielsen har nu besluttet sig for at forlade Danmark og komme til Elsinore.

David har travlt, så Mette Marie må gøre brevet færdigt for sin mand, der er optaget af at bygge deres hus og passe deres jord, de har nu 26 acres. De har også fået heste og vogn. De er godt velsignet med jordiske ting, skriver Mette Marie, men går dog straks videre til det åndelige, sjælens frelse er det vigtigste af alt. Hun fortæller endnu en gang, hvordan hun glæder sig til at se Jesus komme i skyen, og hun beskriver igen de trofastes løn og de ulydiges straf.

Den lille søn er til stor glæde. Han leger på gulvet med katten, og han har fået nye støvler.

Endelig skriver Mette Marie om det milde klima, og så er der deres to får, som har fået lam.

Elsinore den 19 Marts 1882

Kjære Fader

vi har regti motaget dit Brev fra 17 Februar og er der ve underrettet om din tunge skjæbne det er jo meget sørgelige omstændigheder at Din familie inu henger saa fast ved Verden og ikke vel lyte til frelsens plan men kjære Fader ver ve godt mod ti vi have in hellig pagt med Herren som gjør os faste i vort prinsip og ingen kan rokke os derfra og om alle de andre vel fornægte dig da vel jeg dog være dig trofast og hengiven i din og vor faders vilie jeg anser adt det er ret af dig adt du har bestemmet dig til adt forlade Babilon til næste aar ti da har du jo prædikeret for dem i 6 aar og naar de unde ikke vil høre dig lader dem da probere adt staa paa deres eine Ben moske de da kan vogne og vil di ikke vogne vil di Dog blive vækkede og vis de ikke vil gaa til erkjendelse vil di komme til bekjendelse vis di ikke vil bøie sig vil de dog blive bøiede ti alle knæ skal bøie sig for den almægtige som sider paa tronen i det høie og ære være og lov og pris vor fader som bor i det høie han kalder os sammen til frelse og fre og glæde og løn i al evighed

Kjere Svierforældre

Jeg vil nu skrive lidt til Eder, modsked jeg kommer til at fulende Brevet thi David har meget at bestelle saa han næsten ikke har Tid til at skrive, han har nu begynt at bygge, og vi har nu faaet 21 akres Land til nu har vi 26 Akre, og det er nu snart Tiden at begynde at pløie og soe (så), vi har ogsaa faaet 2 Heste og en Vogn saa vi er jo godt velsignet med Jordiske Ting paa den Tid, hvorfor vi er vor himmelsek Fader meget taknemmelig, naar vi nu faaer os et hjem saa kan vi jo have det godt men det havde været mere fornøielse for os vis I havde været her i nærheden saa vi kunde besøge henanden, kjære Venner hvorleng vil i vente før I vil adlyde Herrens Røst pas paa at I ikke venter for længe at det skal gaa Eder som der staar i en Salme, noer besøgelses Tiden har Ende Gud tilgiv mig han sukker, men for sent, det vil være en frøgtelig Tilstan at befinde sig i at see sig afskaaren fra alle Hel- lige og fra al mulig Frelse, ingen ve naar Tiden er til ende som er forungt os til Omvendelse, lad os benytte den kostbare Tid, kjære Sviermoder du bliver modsked vred paa mig fordi jeg skriver disse Ting men vi maae betenke at vor Sjæls Frelse er en vigtig Sag hvad er denne Verdens Herlighed og Glæde, imod den Glæde der venter de trofaste hisset i Guds Rige, o jeg glædes i Aanden naar jeg tænker paa den Dag da vi skal see vor Frelser komme i Skyen til Fryd og Glæde for sine trofaste Børn men til Straf for de Gjenstridige, lader os stræbe fremad og gjøre hans Vilie saa at vi kan være iblandt de første og tage Deel i den Velsig- nelse og Lønd som han udeler til signe Børn, vi vil vedblive at skrive til Eder herom saameget som Aanden vil indgive os, vi vil virke til vore Slægtningers og Venners Frelse saa meget vi kan, kjære Svierfader det er tungt for dig vis du skal efterlade dine kjære i Forvirringens Babel, min Bøn er til Herren at de maa aname Evangeliet og følge Dig her hjem til Sion.

Jeg ville ønske at I kunde se vor kjere Søn, I kan tro at han er stoer og tabber han er nu et halvt Aar gammel han har ingen Tænder endnu men han vil gjerne bide paa alting saa jeg tænker der vil snart komme nogle

han er meget glad ved at komme ned paa Gulvet naar saa Katten er her inde saa leder jeg drengen omkring paa Gulvet bagefter ham, saa hopper han og springer, og skrieker saa høit han har foet sig et par nye Støvler de er Kaeblaa med sorte lakje-

rede Snuder og Hæle I kan tro de er pene, ja. det er en stor Fornøielse at have saadan et deiligt Barn.
vis I kommer til mine Forældre da hels dem fra os vi venter Brev fra dem nu hver dag jeg synes at I er lidt langsomme til at besvare vore Breve vi har ikke faaet Svar paa alle vores et Brev har mine Forældre skret som vi ikke har faaet min Moder havde lagt et Slør i det modsked de kunde mærke det at det saa havde bleven brækket, vi er altid saa glade ved at høre fra Eder I kan tro vi taler tidt om eder vi har ikke glemt Eder fordi vi er kommen her og saasart vi faaer Brev saa skal vi altid strax hen at skrive til Eder igjen.
vi har haft et behageligt Vinterveir der er kommen dygtig Sne i Bjergene saa det seer ud til at blive meget Vand til Sommeren, det har ogsaa sneet nogle gange her i Dalen men der kom ikke mer hvergang end vi godt kunde gaae og kjøre hvor vi skulle det røger ikke sammen i Snedriver som det gjør i Danmark der kommer først Storm en Dags tid naar det saa begynder at Sne saa bliver det ganske stille, det har været meget Storm i denne Tid det pleier det at være hver Foraaer, det er lidt Frost endnu men i disse Dage er det meget mildt og behageligt Veir, Græsset begynder at groe vi har det godt med Brænde her vi kan hente saa meget vi vil i Bjergene det koster ikke noget, jeg vee ikke om vi har fortalt Eder at vi kjøbte os to Lam i Efteraaret et sort og et vidt det sorte har faaet et sort Lam og det vide har foet et vidt Lam de er i disse Dage kommen i Hyrden der er en dreng til at passe alle Forene her i Byen han driver dem ud paa den udopdyrkede Jord og op i Bjergene.
nu vil jeg slutte med en kjerlig Helsen fra mig og min Mand og vor lille kjere Søn

Mette Marie Madsen

1882. David fortæller om sine drømme, som kredser om den nye religion og splittelsen med sin familie, især sin mor.

Ellers har David travlt i marken. Bushen ryddes, det jomfruelige land opdyrkes.

Koen har fået en stor broget kviekalv, og den lille søn, David, trives, han kan godt lide øl, og han har fået en lille fløjte.

De har fået brev fra Danmark med årets første violer og vintergækker vedlagt, de var dog visne, da de nåede frem.

Elsinore den 2 april 1882

Kjære Forældre og Søskende

Jeg (vil) i dag tage Pennen og Skrive nogle fo or til eder vi ser af dit Brev kjære Moder adt i alle er raske det er jo et gode som kommer fra Herren giv ham pris og tak derfor vi nyder ogsaa et godt helbre vorfor vi er vor Himmelske Fader meget taknemli jeg ser af eders Brev adt i er taknemlig for di Breve som vi sender til eder det har jeg næsten ikke ventet.

i fortæller drømme til aas saa vil jeg da ogsaa fortælle eder nogle af vore Drømme jeg drømte nemli stragx efter jeg var kommen hertil stod jeg oven for den øverste Kanal som løber omkring Byen jeg var iført den Dragt som jeg går i til midding (møde) jeg saa imo øst jeg so saa mange folk forsamle sig men(g)den stode po deres Føder men der var nogle som vare ridende og foran i skaren rider in gammel Man som bar en Krone po sid Hove og han stansede tet foran mig og han steg op po en trone og jeg so min svierfader ved den venstres side paa Tronen og han græd og ingen trøstede ham jeg so atter imo øst og imo sy jeg so hele den store Dalen var opfyldt med Folk og de stode langt op ad øst-bjergene ti der var ikke plas for dem i dalen de stode tet sammen og ingen kunde telle dem.

in anden gang drømte jeg adt vid var forsamlede i et meget stort Hus vor mange Peler (piller) bar Loftet der so jeg mange bekjenter alle mine Brødre var der tillige med min Fader og mange andre bekjenter der blev dans om aftning og jeg spillede tillige med in mand som Heder Peder jakopsen der so jeg atter andre bekjenter fra Daugstrup som dansede og jens peter Dansede og var meget svedi jeg so ogsaa min Moder der hun adspurte mi om mange ting og hun var gla og munter og jeg

lagde da Violinen og gik hen for adt tale med min moder ti jeg glædede mi sore meget fordi hun var kommen der, men da var hun ijen borte og jeg spurte megge efter hende men ingen kunde finde hinde og jeg blev da meget bedrøvet og jeg gik da ud for adt finde hinde jeg kom in i min Faders Hus og jeg kom igennem flere Værelser og til sidst ind i Havestuen der traf jeg Niels og Marius de vare iførte rene Klæder og de skulle in til dansen men de viste ike vor min moder var da begynte jeg adt græde meget høit og saa vognede (vækkede) Marie mi men jeg blev aligevel ve adt græde in isen (g)jennemfor midt legeme og jeg var ganske afmægti

in anden gan Drømte jeg adt jeg sadt paa in stol ved min seng og in røst sagde til mi du haver noget adt urette for mi og jeg so mange folk foran mi der vare to partier det ene strede for mi og det a(n)det strede imo mi de stredes in liden ti og da blev der in stor Kvinde døbt og da blev der fred og de kom til mi og gav mi seiren og jeg glædede mi meget der over ti jeg elskede fred.

kjære fader om du skal gaa alene til siun da gaar du med Herren og han vil bevare di vis der vil gives ti da vil jeg gaad til Danmark naar du er kommen her ti vi vide efter proffetierne adt tiden er meget kaasbar alt staar i Herrens Haan og hva hans aan tilsiger aas (os) Vile vi gjøre

jeg vil nu fortelle eder adt jeg har i denne ti meget travl med adt saa men jeg er dog snart færdi med Veden men det er jo ikke saa snart adt komme fra ti der var ikke noget af landet pløiet og den største del deraf er overgoet med Brus og jeg har linhart fra nyborg til adt ryde brusen og jeg mo nu slud (slutte) min ringe skrivelse og insende den til eder en Venli Hilsen fra mig og min Hustru og lille søn vores ko har foet en stor broget Kviekalv som vi vil lægge til vis han mon Leve. vores lille David trives godt han vil have Mad nor vi spiser og han vil gjerne have Øl han har foet en lille Fløite som han kan begynde at blæse i

David Madsen Damsted (*Damsted er tilføjet brevet senere*)

Eders Brev af 4 Marts modtog vi den 31 Marts vi havde for nogle Dage i forveien afsent et Brev til Eder men nu mod vi jo til at skrive igjen vi takker Eder for det Frø I sente os og for de smaa Blomster de var visnede men vi syntes den ene var en Viol og de andre Gekkelilier

1882. Det er en fornøjelse at have sådan et dejligt barn som lille David, hans familie skulle være her. Kom dog, mens der er tid, skriver Mette Marie – også i dette brev. De sidste dage er nær. Dommedag kommer, og hun skil- drer den frygtelige dag, hvor jorden skælver, og månen bader i blod.

Vi har købt 21 acres land til, fortæller Mette Marie videre, og beskriver de grønne kornmarker med vand på. Vandingskanalen (the ditch) har været tømt, og David fangede en stor laks på ca. 3 pund.

Elsinore den 5 Juni 1882

kjære Svierforældre

Eders Brev af 1st. Mai har vi med Glæde modtaget hvoraf vi seer at I er raske og har det godt i timelig henseende jeg kan ogsaa lade Eder vide at vi er raske alle tre, nu skulde I see lille David I kan tro det er en taper Dreng han er saa stoer og saa god han har faaet to Tænder det er en Fornøjelse at have saadan et deiligt Barn det havde ogsaa været en Glæde for os om vor Familie havde været her saa vi kunde besøge hinanden jeg kan ikke vide hvornor vi skal høre den glædelige Tidende at nogle af eder vil reise herop

giv agt paa Herrens Røst imens det inu er tid Dagen vil snart komme da Jorden skal skjælvte rage frem og tilbage lig en Druk- ken og Solen skal skjule sit Ansigt og ikke give sit Skin og Maanen skal bades i Blod og Stjernerne skulde blive vrede og nedkaste sig ligesom et Figentræ afkaster sin Frugt, en Engel skal flyve midt igjennem Himmelen og raabe med høi Røst gjør Eder rede i Indvaanere paa Jaarden (jorden) thi vor Guds Doms Time er kommen, see Brudgommen kommer, gaar ham i møde. ja jeg behøver vel ikke at prædike for Eder I kjender modsked Tingene bedre en mig, men jeg kan ikke andet en at tale om disse Ting Herrens Aand tilskjynder mig dertil vi bør heller ikke blive trætte af at tale herom, eller at høre Guds Ord, men det nyter ikke at vi taler og hører vi mod udvise vor Troe i Gjæringer, det er ikke nok at vi lader os døbe og kalder os sidste Dages Hellige, vi mod leve retteligen holde Guds Bud og Befalinger vi kan hygle for Menneskene en men for Gud kan vi ikke hygle han kjender alle vores Tanker og Hanlinger.

jeg mener at vi har fortalt eder at vi har kjøbt 21 Acres Land til,

vores Korn det staar nu godt jeg er glad ved at komme ud og see det især nor der er Vand paa det saa er det en Fornøielse at see Vandet løber ned i mellem det grønne Korn, det er jo godt at have noget vi kan kalde vort eget og see Frugten af sine Hæders (hænders) Arbeide.

I kommer til at undskylde David denne Gang han har ikke tid til at skrive noget han er ved at mure os et Rum saa jeg tænker nor vi skriver igjen saa er vi flytet,

det har ikke været saa tiligt med Foraaret i aar det har vedblevet med Kulde og enkelte Dages Varme vi har dog haft Tordenveir er par Gange men nu begynder det at blive mere mildt alting er nu saa grønt og behageligt Lusern er saa lange de kan snart lade dem slaa af første gang,

vi hører at Marius er kommen ud at tjene hils ham fra os at han skulde have reist her over til os David kunde nok bruge ham i denne Tid, hils Gjøde og sig ham tak for det Brev han sent os for nogen tid siden jeg tænker nok at David skriver noget til sine Brødre nor han faar bedre tid, han har nylig fanget saa mange Fisk det var en Dag at den store Dits (ditch) som løber omkring Byen brækkede saa lukkede de Vandet af den imens de fixede den og da blev Fiskene ligende paa Bunden saa der kunde (vi) gaa ned og tage dem med Hænderne han fangede en Lax (laks) der veiede omtrent 3 pund.

nu vil jeg slutte men (min) Skrivelse for denne gang med en kjerlig Hilsen til eder alle

Mette Marie Madsen

1882. Høsten er begyndt. Græshopperne har taget meget (angreb på afgrøderne af den såkaldte mormon-græshoppe havde nær udryddet de første mormoner i Utah), men familien har rigeligt at leve af.

David forsøger at overbevise sin moder om, at hun bør følge med til Utah, den lille David vil gerne have, I alle sammen kommer hjem til Zion, lokker han, for straks efter at gå over til det alvorlige, Guds vilje. Davids moder i Danmark mener, at intet sker, uden det er Guds vilje. David mener, at der sker meget, uden det er Guds vilje.

Mette Marie fortæller om Jensen, der har været ude som missionær. Hån, spot og forfølgelse er vilkårene for missionærerne, men de vil få løn for deres arbejde.

De har fået tilsendt frø både fra Daugstrup og fra Mette Maries forældre i Ørritslev. De var så glade for alle grønsagerne. Jorden er dog for leret til at være rigtig egnet til urtesager, så David vil blande grus i.

Mette Marie sidder og skriver med papiret i skødet, mens hun vugger lille David og vifter fluer væk fra ham.

Elsinore den 13 august 1882

Kjære Forældre og Søskende

vi har med glæde motaget eders Brev af 2 juli og ser deraf adt i er alle raske jeg kan melde det samme gode fra os Marie har været syg i 4 uger og den lille David har været syg for tender (tænder) men nu er de raske begge to igen

og nu har vi lige begynt paa den travle høst her er en meget go høst i aar og vores gren er ogsaa meget godt men greshopperne har taget et 100 Busels vede 3 a 4 hundre Busels havre fra os men det gjø ikk saa meget ti det som vi har tilbages kan vi godt leve af i 2 aar

vi har slaet vore Luscerne 2 gange og der har vi foet 15 læs og om 1 Maane kan de lade si slaa ijen

igaar var jeg ude adt kaade (eng: to cut?) ærder de er meget gode det hus vi bor i er kun et rum det skal vi bruge til adt have v(o)res korn i naar det bliver taarsken vi har begynt adt bykke et andet Hus vi har saalt (solgt) tyren vi har kun 1 Ko og 1 Kvikalv og et deili lille hoppe føl en gris og 10 høns

nu kommer lille Davi adt vil besøge eder han synes saa gaadt om adt komme til Danmark og se beste Forældre og sine farbrødre

han vil saa gerne have eder allesammen med jem til Siun der er saa gaadt adt være naar vi tjene Herren ret naar farmor siger adt hun er ikk rask til adt reise saa la(n)gt saa siger han adt han er saa lille og han kunne reise alene og han havde saadan en morsom reise

bi ikke for længe føren i følger med ham det er jo herrens villie adt vi skulle lyde ham han har givet os en aabenbaring gennem josep smet (en engel gav Joseph Smith de tavler, som blev til Mormons Bog) adt han vilde bevare os her medens han lo sin vrede gaa over jorden du siger kjære moder adt vis det er guds vilie saa kommer i nok til Siun ti der er inge(n) ting der sker uden gu(d)s vilie jeg siger nu adt der er mange ting der sker mange ting som ikke er efter guds vilie se til vore første forældre de vare forbudne adt æde af kunskabens træ men de gjorde det aligevel og nu i vore dage haver vi budene vor ofte bliver de ikke overtraat herren har givet ver et fridt valg til adt tjene gud eller djævelen lydt til aandens røst den vil frem til evi(g) frelse men Kjødets løst strider alti imo aandens røst og de to magter er i etvert Menneske og er alti i mostri med verandre derfor mo vi bede vor himmelske fader om visdom vis jeg kunde tale mundt(l)i med (eder) da vilde jeg fortælle eder en go del angaaende disse ting.

jeg maa nu afbryde min ringe skrivelse for denne gang vær nu hilset fra aas alle tre

David Madsen

Kjære Svigerforældre

Jeg vil nu ogsaa skrive nogle faa Ord til Eder jeg kan fortælle eder at Jensen kom hjem den 21 juli det er jo et stort Arbeide disse Missionærer udretter de forlader deres Hjem og deres Familie og gaer bort til et Folk hvor kun faa agter paa deres Røst og hvor de er udsat for Haan Spot og Forfølgelse men Tiden kommer da de faar Løn for deres Arbeide, jeg kan fortælle dig kjære Sviermoder at Blomsterfrøet som du sente os det kom ikke op, men Kolfrøet tillige med noget vi fik fra mine Forældre det kom godt op og vi var saa glade ved alle de grønsager men med et blev det vek untagen nogle faa Røbeder, David siger at Jorden er for leret han vil have et Stykke blandet med Grus til at have

Urtesager i,
vi havde ikke vores Tyr saa længe det var ikke nødvendig for os at holde Tyr da der blev en stor kjøbt der hører hele Byen til og han følger Kjøerne i Hyrden

I mod unskyldte min meget dorlie Skrivelse det gaar mig idag ligesom siste gang jeg skrev til mine Forældre at jeg sider med Skrivetøiet paa Skødet og vugger for saa sover han længer og Fluerne er ogsaa meget slemme han kan næsten ikke sove for dem

jeg vil slutte med en venlig Hilsen

Mette Marie Madsen

vi kan hilse eder fra jensen han har været ude adt besøge aas lev nu vel til vi sees

På en vedhæftet seddel har David skrevet en hilsen en dag, det var regnvejr. Om 8 dage flytter de i eget hus, fortæller han, og så venter de med glæde på, at hans far i Danmark til næste år vil komme til fredens hjem i Utah. Kære moder og brødre, slutter han, gid I snart vil slutte jer til den lille trop.

Det er blevet sidst på året 1882.

Høsten har været god i Elsinore, laderne kan ikke rumme tiendekornet (tiende yder mormonerne som betaling til templet, missionærerne o.a.).

Det haster med at få moderen omvendt, så hun kan følge med faderen til Utah, men David er ved at opgive håbet og tror ikke mere, at moderen omvendes. »Du er endnu lige på samme punkt, som du altid har været,« skriver han. Alligevel råder han sin mor til at tage med til Utah.

Til slut nogle ord om den lille søn, der er ved at lære at gå og kan tale lidt.

Elsinore den 16 November 1882

Kjære Forældre

vi har regti motaget eders Brev af 24 September og ser der af adt i er raske og er velsignet med en go Høst

det er moske siste aar adt jorden bærer saa svær en afgrøde vi har også fuldt op af Herrens velsignelse vores opla(g)s Huse kan ikke rømme (rumme) det Korn som bliver betalt i tidende

vi er et folk som er fraskilt fra alle andre folk paa jorden fordi vi have anammet Herrens evanglium og vil tjene Herren derfor synes Menneskene adt vi ere et skamfuldt Folk og derfor hader de aas og tragter aas efter livet ja en ver reliøs segt (sekt) er enige om adt uryde Momonone men vi ængstes slæ ikke derfor vi gor med glæde den stun i møde ti vi ser adt der bliver ingen fre(d) for aas føren Herren kommer i magt og herlighed og overtager regeringen da vil vi finde (h)vile og glæde trøst og belønning under den Herre Sebaots trone

jeg tenker ikke det nyter jeg troer næsten ikke det kan (h)jelp adt jeg taler noget til di Moder angaaende Herrens sande evangeliom ti jeg synes næsten adt du er enu lige paa samme punkt saam du alti har været men du er ikke i stan til adt alyde Herrens evangelium for du henger fast ved værden men om du ælsker din skaber da maa du henfalde til ham i ymyge bønner om veilening til frelse og ophøielse gjøre du dette af et ymy jerte da skal mørkets magt forlade di og du skal faa kunskab om Herrens villie men jeg tenker næsten ikke adt vi faar den glæde adt se di i pagten ti aanden har vi(d)net det for nu

jeg vil rode dig til adt følge din Man til sommerren og ver den som hin(d)rer dig derfra skal ikke gaa ustraffet for Herrens aasyn naar vi ingaa i pagt med Herren og den Heliaan bliver beseglet

paa vore Hoveder da ere vi faste og trofaste og uraaklige i vores princip ti vi have gus aan i aa(s) til beskydelse til lærdom veiledning trøst og a(d)varsel naar vi ere i besidelse af den samme aand kan vi være frimodige ti Herren er vor beskyder om han in (end) og prøver aas faar adt blive i besidelse af denne aan maa vi jenfødes paa ny af van og aan i ymy tro til Herren det vil sige vi maa døbes paa den af Herren fastsade maade i kjender vorledes Herren døbte og der ser i døren til gus rige ere i ingaadede af døren eller i star inu uden for (?) Herren siger ver den som vil in gaa i gus rige paa anden maade in denne er betragtet som tjyve og røvere i gus rige betragt eders egen stilling med opmærksomhed da tenker jeg i vil snart fo andre tanker kjære fader fortæl dem noget om tilværelsen før vi kom her og vofor vi ere kommen her og vad vi skulle opno jeg mo nu for denne ga(n)g slude min Skrivelse og insende min Kerligste hilsen til eder vi er raske og ve godt homør alle tre vores lille Søn gaar nu ve støt og han kan begynde adt tale lidt han er en fornøielse for aas vi venter adt komme til adt bo i vores nye Hus til jul om 10 dage haaber jeg adt det er muret ferdig det er gonmuret med blo dobis

lev vel til vi sees det ønskes af mi

David Madsen

Løs lap - skønt Mette Marie opgiver en anden dato for sidst modtagne brev fra Danmark end David, ser det ud, som om lappen alligevel hører sammen med foranstående brev fra David af 16.11.1882:

Jeg vil idag skrive nogle faa Ord til Eder og takke for eders kjerkomne Skrivelse eders Brev af 30 September modtog vi den 3 November jeg ser deraf at I er glad ved lille Davids Potret det er ogsaa en deilig lille Dreng nu som jeg sidder og skriver kommer han hen til mig og reiser sig op og kikker op paa Bordet og vil see hvad jeg bestiller saa siger jeg at jeg skriver til Danmark til Bedsteforældre. kjere Sviermoder jeg vil gjerne have det Frø som du skrev om vi har et meget behageligt Veir milt og klart Veir om Dagen og

Natfrost igaar Nat kom der et lille lag Snee men det er snart vek
igjen idag er det meget milt
Kreaturerne gaar ude inu ja de gaar ude næsten hele Vinteren
hels mine Forældre om I treffer sammen med dem nu helses I paa
det kjerligste fra mig

Mette Marie Madsen

*David og Mette Marie med
deres førstefødte, David junior.
Foto 1882.*

Endelig er der kommet bud fra Danmark om, at Davids far, Mads Nielsen, vil komme til Utah.

Du kan bo hos os, skriver David, eller du kan få dit eget hus, men køb ikke endnu. Renten er høj, hele 18-24% p.a. så du vil kunne få en stor indtægt af dine penge.

David og Mette Marie har endnu ikke været i templet, de venter på Mads Nielsen, så de sammen kan gå i Herrens hellige tempel.

David minder sin far om at få nedskrevet hele sit slægtsregister så langt tilbage og så vidt ud som muligt, inden han tager fra Danmark, det vil være den bedste gerning han kan gøre.

David har vel helt opgivet håbet om, at moderen kommer med til Utah, men appellerer en sidste gang til hende og beder hende undersøge mormornernes skrifter. David taler også til sin bror Gjøde, som er den eneste af Davids brødre, der har skrevet til ham - vil Gjøde måske rejse med deres far? Han kan bo gratis hos David og Mette Marie.

Der er mange ting, David savner i Elsinore. Først og fremmest værktøj, og han beder sin far medbringe sit nivellerinstrument, nogle savklinger, file, lægtehøvle og en boltsaks. En lille æbleskivepande vil også være godt. Lidt puddersukker, smør og tørrede kirsebær og noget peber vil de også gerne have med fra Danmark.

David giver praktiske tips til rejsen. Om hvor stor madkassen skal være, hvordan den skal indrettes, og hvor meget mad Mads Nielsen skal medbringe.

På en løs lap fortsætter David: Pas godt på, både dag og nat. Tal ikke med fremmede, når du kommer til Amerika, der er mange onde mennesker. Fra missionærens side er der selvfølgelig ingen fare.

Elsinore den 19 Februar 1883

Kjære Fader vi har regti motaget didt Brev af 1 Januar og seer der af din nuværende stilling

jeg glæder mi meget ved adt du nu endelig slipper ud af din meget trykende stilling

min kjære Fader du skriver ikke noget om adt du vil komme til aas men jeg tvivler dog ikke derom mere jeg vil nu inderlig bede di om adt komme til aas du kan boe hos aas alle dine dage vis du ynsker (ønsker) det og vis du ynsker adt have di noget selv kan du ogsaa fo det her i Byen

her er 2 Mæn som har talet med mig om adt sælge deres eiendom til dig naar du kommer her men det er ikke godt adt gøre nogen

handel for hurtig (hurtig) ti her gives ofte leilighed til adt gøre in god handel og dine penge kan bringe di store intægter her den almindelige rente betaling er 18 prosent og undertiden 24 aarli (årlig)

det var jo dog in meget større glæde og velsignelse baade for os og for dig vis hele din F(amilie) vilde reise med dig og det vilde være dem selv den aller største gavn og velsignelse

jeg beder for dem ver eneste dag og for alle som er i pakten og alle som søge Herren og stræber efter adt gjøre hans vilie adt de maa faae kunskab til adt forstaa Herrens evangeliumog magt til adt alyde det.

men Herren har jo gjivedt os alle in fri vilie til adt gaae vilken vei vi vil der er kun to veie den ene fører til Herren den anden til helvede og derfor er det in meget kospare (kostbar?) ti.

ti dagen helder (hælder?) de 6 dage er snart henrunden naar Solen opsto paa den sjvende da er herren hos aas og alle vil fo in retferdig løn.

kjære Fader du skriver adt du er in afhuggen gren det kan jo nok lade saaledes for dig under din prøvelsels tilstan men kjære Fader det er jo dog ikke saaledes

vi venter paa dig vi har inu ikke været i Herrens hellige Tembel. vi vente po dig adt du mo komme og følge med aas der til. ti du haver gaaet forud for os og du er min Fader og jeg vil kaldes efter dig og du har vist mig den rette Vei og du skal staa som in frelser for dit afkom -

see og foe dit slægt register opskrevet føren du forlader danmark skriv det saa langt tilbage og saa vidt ud som mulig ti det er den bedste gjerning vi kan udføre - men det forstaar verden ikke men di maa jo tage N 1 føren di kan fo N 2 (nr.2)

jeg skulde gjerne ynske adt du kjære Moder vilde undersøge vore skrifter ti da kunde du jo snar(t) see adt det er Herrens værk adt vi arbeider for.

om vi vilde spørge di om du vilde tjene gud eller djævelen da vilde du sikert svare adt du vilde tjene gud men ingen kan tjene Gud uden adt kjende hans vilie ei heller kan nogen tjene in herre uden adt han kjender den herres vilie adt han tjener

ei heller kan nogen Menneske tjene gud uden di kjender hans vilie ingen kjender gu(d)s vilie uden gus aan ei heller kjender nogen et Meneskets vilie uden det samme Meneskes aan ingen kjender gud uden gu(d)s aand derfor er det nødvendigt adt bede med ymy (ydmyg) (h)jerte om visdom og veiledning nemlig for dem som vil tjene Herren og dem som søge kunskab om hans vilie

Gjøde Madsen du er den eneste der har skreven til mig af alle mine Brødere derfor jeg takker dig meget jeg har ikke skreven til dig ijen som jeg dog burde gjøre men jeg tænker adt du har læst mine Breve som jeg har skreven til mine forældre men jeg skal nok skrive dig til herefter vis der er nogle af eder der vil reise med fader her til da skulde det være aas meget kjært i kan boe hos os og det skal ikke kaaste jer det minste vi vil motage eder med den allerstørste venlighed

nu kjære Fader skriv snart igen adt vi kan vide vor naar vi kan vente dig adt jeg kan hente dig ved stasjonen dit Tøi skal adviseres til Yoarh (New York) statsion tag lidt af dit ver tøi (værktøj) me dig dit Neveleerrens instroment og nogle Savklinger og file legtehøvle og en bolsagx (boltsaks) og en æbelskivepande men den maa kun være lille tag 1 pun pudersuker og 1 kvint sukker in peber daase med peber i nogle tørret kjerseber 4 pund smør og in lille krukke tyk saft den skal du gemme til du naar amerika ti der er saa varmt adt Smørret bliver saa tynt som vand du maa ikke have for meget adt bære ti det gjør reisen meget besverlig din makase (madkasse) mo være 10 tommer høj i lænden og bredden gjør ikke saa nøie men tag den ikke for stor ti der er proviant nok adt fo hele veien kjøb dig nogle pyvemynter og mandler ti det er jo godt for sosøen (søsygen) men du vil ikke blive meget syg tag 1 lille rubrø og 1 lille vedebrø rubrøet skal du gemme til du nar (når) alanderhavet jeg mo nu slute min skrivelse denne gang og sende eder alle min aller venligste hilsen

David Madsen

lev Vel til vi sees

lav din makase med flere rum adt maden ikke skal trile omkring i
Kasen der maa være et hanke i laaget saa du kan bære den i
Haanden

bin dine nøgler sammen og hav dem hos dig saa du kan aabne
dine kaser naar det forlanges adræsen maa være paa alle dine
kaser og sækker den skal ogsaa sto po din makase og po din
vadsæk (vadsæk) pas godt paa ald didt tõi -
tal ikke med fremmede naar du kommer til amerika der er mange
unde folk naar de kommer og gjør sig venlig mo man ryste paa
Hovedet og lade som man ikke forstor et eneste or men der er jo
ingen fare for Misjonærerer er jo godt kjendt med forholdene og
du passer godt paa baade natd og dag ja vi maa kaste vort haab
og tili (tillid) til herren ti han ka bevare os

kjere Svigermoder

jeg vil skrive et par Ord og takke dig for Blomsterfrøet nu vil jeg
ønske at det vil groe for ifjor fik jeg ingen Fornøielse af mine
Blomster

jeg hører at Davids Fader nu vil folade Babel, ja det gaar jo som
Herren har sagt, to af en Stad og en af en Slægt skal blive frelst
og to Kvinder skal male paa en Kvern den ene skal frelses og den
anden fortages.

I hilses alle fra mig

(Mette Marie Madsen)

1883. Du må føle sorg ved tanken om, at din mand rejser, skriver Mette Marie til sin svigermoder, hun synes også, at det er underligt, at Mads må rejse alene.

Nu er der kun få dage, til familien flytter i nyt hus, og Mette Marie er i fuld gang med at anlægge haven.

David har fået tilsået markerne. To gange om ugen underviser han i musik, og han er en efterspurgt musiker.

David mindes sit livs hårdeste skilsmisse, da dampskibet gled ud af Odense Kanal, og hans far stod tilbage. Snart skal han se sin far igen. Han ved, at både han og faderen har gjort alt, hvad der stod i deres magt, for at få moderen med.

Elsinore den 2 Mai 1883

Kjere Svierforældre

Eders Brev af 8 April har vi med Glæde modtaget det havde gaaet meget hurtig det havde kun varet 19 Dage vi seer deraf at i har haft megen Sygdom i den senere Tid men nu hober vi at i snart er raske alle sammen igjen, vi er raske alle tre og har det godt untagen vi savner vor Familie her det kunde jo være morsomt naar vi kunde besøge hinanden somme tider,

kjere Sviermoder jeg kan ikke vide om du ikke vil reise med her op, du skriver at den Tid er kommen for dig at du hverken har Hus eller Hjem men jeg siger dig at her kunde i faa en god Eiendom for et par tusin Doller saa kunde i jo have det godt thi jeg synes at du mod føle Sorg ved Tanken om at din Mand reiser og du bliver tilbage, jeg synes det er underlig vis han skal reise alene og ingen af eder vil følge med ham,

jeg kan lade eder vide at nu har vi snart vores Hus ferdig Muren er her i disse Dage at spekke vi venter at flytte der hen om nogle Dage,

vi har nu begyndt at faa en Have stillet an vi har faaet nogle Stikkelsbær Rebs og Blommetræer og Kjørnsbuske plantet og vi har faaet noget Urtefrø og Blomstefrø som mine Forældre sente os, jeg har ogsaa faaet det frø som du sente mig kjære Sviermoder lad mig vide hvad de Blomster kaldes jeg synes ikke at jeg kjender det Frø,

David har soet Vede Byg Ærter og et lille Stykke Kløver i den Jord

her ved Huset og det Land længst ude skal der Havre i,
David har meget at bestille med Musikken der skal oprettes et
Musikkorbs her i Byen der er 8 der lærer at blæse og David lærer
dem de gaar til øvelse et par gange om Ugen, og han spiller til
Dans næste(n) hver Uge,
nu skulde i see lille David hvordan han kan danse og synge og
hvordan han kan hjælpe mig med alle Slags, jeg mod nu slutte for
denne gang, jeg tænker at David vil ogsaa skrive lidt
modtag en venlig hilsen fra mig Mette Marie Madsen
vil du huske at tage en Ulsagx med David siger han har bedet dig
derom

Kjære Forældre og søskende

jeg vil nu ogsaa skrive nogle foe ord til eder.
jeg er meget glad ved adt se adt du kjære fader stor trofadst i
pakten og vil alyde Herrens befalinger. jeg tænker paa den stund
da vi forlo di ved Odense Kanal da Dam(p)skibet gled afsted med
aas da raabte jeg til dig hels jemme og det var hordt for mig adt
sige det ti det var den haardeste skjilsmisse jeg nogen sinde have
haft, men jeg reiste i haab og tilli til min Himmelske Fader adt
han fremdeles vilde lade mig vandre paa hans veie og jeg engang
maate se eder alle i pakten -
jeg har nu gort aldt va som stor i min makt vilke tæ(n)ker) ogsaa
adt du har gjort kjære fader, men det kan jo ikke jelppe adt tale
til in døv ti han kan ikke høre ei heller kan in blin finde den rette
vei men di kan ikke unskylde dem imod det ti di har haft leilighed
i mange aar til adt blive vist paa den rette vei men di gaar bort og
lukker Døren for Herrens ord men jeg beder min Himmelske
Fader adt deres øine maate oplades og di maate se deres vilfarelse
og de hasteligen maate omvende sig.
jeg kan fortele eder adt jeg skal til Sentral i eftermidag og spile til
et brylup, og der skal være en meget stor stas i ritsfeil (Richfield)
om en kort tid der skal jeg ogsaa have Musikken og jeg skal møde
der med hele Musikkoret der var en Tysker her i vinter som jeg
lærte lidt af og han kommer i vinter ijen jeg kjender alle slag(s)
Horninstromenter jeg mo nu slude min skrevelse for denne gang
og insende den til eder lev vel til vi sees

David Masen

Mads Nielsen rejser ud

Endelig, i sommeren 1883, er Mads Nielsen på vej mod det forjættede land. Først tog han med fragtdamperen fra Nyborg til København. Her fortæller han om denne første nats sørejse. De fleste var søsyge, men selv var han helt rolig. Faktisk havde han følt sig frisk som en fisk i vandet. Han havde kun taget dæksplads, for det havde været det billigste. Nu sidder han på hotellet i København og skriver.

Kjøbenhavn den 14 Juni 1883

Kjære Hustru og Børn jeg vil nu tage til Pennen og lade eder vide hvorledes jeg lever og hvor jeg er (,) jeg sidder og skriver i nummer 24 sant Anna Plas og der skal jeg losere i natd for 35 Ø(re) forige Natd vogede jeg po Dekket det blæste meget stærkt og der var in sver Søgang og frodende By(ø)lger at Skibet gyngede meget med os og der var megen søsyge po skibet de fleste af dem var syge nogle loe po Dekket og Brækkede op nogle stod ved skansklædingen og brækkede sig ud i Søen men jeg var ganske rolig ved at se derpo det æn(g)stede mig slædt ikke jeg var so frisk som in Fisk i Vandet men jeg var noget søvni men det kunde ikke blive til noget thi naar hun veltede til den side som rykker .ente til skansklædningen sadt jeg godt nok men når hun veltede til den mosatte side var jeg ved at falde for af Benken det var noget koldt i natd thi jeg havde kun taget Deksplas thi det kostede kuns 2 Kruner og 66 øre for min reise til Kjøbenhavn vi kom til Kjøbenhavn i morges Kl 6 og fik vort tøi sadt i land og strags efter fik det bragt hen til et andet meget større Skib som vi skal afgø med i morgen Kl 10 (,) jeg har foet mine penge byttet i Dag og givet 3 Kr og 80 øre for in Dollar nu vil jeg slutte min skrivelse for denne gang med in kjerlig helsen til eder alle jeg har eder stedse i in kjerlig erindring og ønsker at Himlens Velsignelse mo vile po eder bestandig bode timeli og Aandelig farvel til vi sees

Mads Nielsen

1883. Mads Nielsen er om bord på det store udvandrerskib »Nevada«, det er dagen før, skibet når Amerika. Forplejningen har været rigtig god undervejs.

Mads Nielsen ser frem til at nå stedet, som Herren har beredt til sine trofaste i de sidste dage. Han kan se sit mål: på den yderste dag at stå mellem de frelste – alene for at blive frelst forlod han sit fædreland. Han ønsker, at hans familie må stå sammen med ham, når Guds retfærdige vrede rammer dem, der ikke har været Ham tro.

Ombor paa Dampskibet Nevada den 30 juni 1883

Kjære Hustru og Børn

her er megen rene leilighed til at skrive men jeg føler attraa til at skrive nogle or til eder angaaende min tilstand nu jeg kan lade eder vide at jeg er sun og rask og har været (det) po hele reisen

den 15 Juni forlod vi Kjøbenhavn eftermidagen den 18 ankom vi til Hul og afgik derfra samme eftermidag kl 7 1/2 med Jernbanen til Liverpool og ankom der natten til den 19

kl 2 1/2 eftermidag den 22 afgik vi fra Liverpool med det store udvandrings Skib Nevada et skib po 415 fod langt og 40 fod bredt der har vi foet udmerket kost bestoende af Suppe Bøf Kartøfler erte Suppe Klipfisk Risengrød med Sirup at dyppe i om morgenen opvartes der med nyt Hvedebrød og godt Smør og Kaffe det dreker jeg ikke jeg dækker Van i stedet vi har meget godt drikkevand om bord

vi har Sul nok til Brødet vi smør selv vi kan smøre som vi vil og om aftenen for vi The og Hvede smørebrød

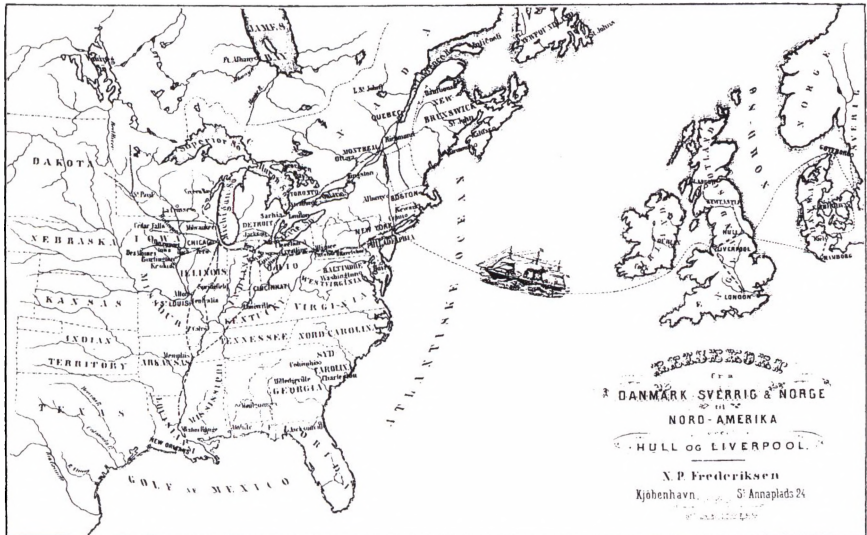
vi har nu foet Los ombor og nærmer os Land og imorgen vil vi komme i Land

der har ikke været so lidt Søsyge men jeg har ganske været fritaget derfor

jeg glæder mig Kristi Evangelium og ved at rykke fremad mod det sted som Herren har beredt til frelse for sine trofaste Børn i de siste dage men vad jeg mangler det er min Familie som jeg har efterladt i forvirringens Babel men mit hob er til israils Gud for vis buds skyld jeg har forladt mit Fædreland at jeg mo se eder igen og glædes og frydes med eder i forjettelsens Land at vi mo

sto frelste hiin kommende dag da Gud vil dømme jorderig med
retfærdighed og udøse sin vrede over dem som ikk kende Gud og
ikke har været hans Evangelium lydige
med dette mol for øie vi jeg slutte min skrivelse med i kjerlig
helsen til eder alle
lev vel til vi sees

Mads Nielsen

*Immigranternes rejserute udgik fra København eller Hamborg. I England gik tu-
ren videre med jernbane fra Hull til Liverpool, hvor den lange sørejse mod New
York begyndte.*

1883. Mads Nielsen er nu i Elsinore. Han er en stor støtte for David, skriver han. Han hjælper David med markarbejdet. David hjælper andre, tager forskelligt løsarbejde. For 8 dages arbejde har han fået to læs majs, Mads Nielsen piller nu majshovederne af.

Mads Nielsen har selv fået købt noget jord, han udbreder sig om avlen og jordens bonitet. Han har også købt en ko, som er noget af det smukkeste, han har set, blød i huden, store mælkeårer, smukke horn, smuk stilling.

David er en god mand – men konen! Hun sagde end ikke tak for den gave, Mads Nielsen havde købt i storen (butikken) til hende, og som hun fik på sin fødselsdags morgen.

Der er en farm til salg, den vil Mads Nielsen købe, hvis blot hans hustru og børn vil komme – kom i sluttet trop her til Zions fredelige dale, inden stor nød og elendighed kommer over jorden. Kom her til dette sted, hvor Gud vil, at hans børn skal samles. Snart kommer Guds søn for at dømme os. Kom nu.

Og så har Mads Nielsen glemt portrætterne af lille Niels Peter og Hans, vil de sende dem til ham?

Elsinore den 19de September 1883

Kjære elskede Hustru og Børn

jeg motog eders Brev i dag Kl 9 formidag og seer deraf med ømme følelser at du min kjære elskede Hustru og min kjære lille Knud har været syge og atter til min glæde at i er kommen eder igen

jeg har længes meget efter at spørge (høre) fra eder især siden i Løverdags det var den 15de.

jeg seer af dit Brev min meget elskede Søn at i fek tilig enAvlet (tidlig indavlet) og at i fek ingen Hes (hæs) det har nok været et tørt Aar i Danmark i dette Aar og det teede det til føren jeg rejste thi da havde Græsmarkerne allerede foet for meget men jeg vil ønske at det mo da være sadt godt da det fylder kuns lidet.

jeg har været rask hele tiden untagen jeg har havt noget tynt liv siden jeg kom her og har inu men de siger at det er soledes i førstningen med de fleste der kommer her Davi og Kunen er ogsa raske

vi har ikke enaulet (indavlet=indhøstet) inu men om et par Dage er bode vi og de fleste færdig vi skal kjøre haure fra Filen (eng:

field=mark) i morgen og over morgen det har været tjenligt og kunde have været ende (inde) for to a tre dage siden men Davi har goet julpet andre og jeg har sidet at pille Mais hoveder af det har han foet to Læs for 8 dages arbeide vilket er reinet til 4 dollar Lesset og 1 Læs har vi foet ved in handel om 10 ækres land som jeg kjøbte at der var Mais i det halve og haure i det halve dette Land gav jeg 80 dollar for det er eet Land at vande det er ikke af det beste Land men det egner sig til Mais Haure og Lussern jeg har kjøbt et stykke godt høland po 5 ækre som der kan og har været reist 10 tun (tons) til 20 Læs po om Aaret for 100 Dollar Davi har 6 ækres land ve Huset det er godt Land men det kan snart trænge til noget Gødning thi noget af det har givet Hvede i 8 a 9 Aar foruden at vile men det kan han give det i Aar to ækre af det er der Lussern i som idag er slaet tredie gang og ver gang 7 a 8 Læs

i Filen har han 12 ækre som vil blive meget godt Land men in trediepart af det har ikke været Saaet inu nu er det siste pløiet i sommer og skal saaes til næste Aar

i Aar var der meget sver Haure somme stæder at jeg ikke har havt ham sværere i Daugstrup men der er inu nogle sportre (eng:spot=plet) i som vil go væk nor jorden bliver Arbeidet mere det er stæder i Jorden der er so faste at Vandet ikke kan trænge igennem ved vandingen hvilke stæder lader sig udbedre ved at polæge strod og tor (tør) Gødning men han har avlet dobbelt so meget i Aar som i fjor siger han

han har havt 10 ækres til som han maatte selge for at skaffe Penge han har ikke været heldig med det Land havde han kjøbt noget som var i god drift kunde det have betalt sig selv po 2 a 3 Aar han havde nylig mest (mistet) sin ene Hest da jeg kom men nu har han foet sig in god 3 Aars Hest som han gav 65 Dollar for jeg har være ham til stor støte siden jeg kom Davi er in god mand han skønner godt derpo men hun skønner ikke derpo hun har ikke sagt tak for al det jeg kom med po hendes Føselsdags morgen den 10 september gik jeg op i Storen – Potiken – (butikken) og kjøbte Reb til bagreb og et silke bredt Halsbond til hende til 65 Sents der skal 100 sent til i Dollar og jeg tegnte i forveien at hun ikke sagde tak hun gorde det ikke heller men Davi omgaas hende prisværdig det du min kjære Hustru frygtede for er godt hun renser det Lennet godt.

jeg kjøbte in Ko den 16 August som haude foet Kalv den 15 jeg

kjøbte bode Ko og Kalv og gav 40 Doller for det er den fineste Ko jeg har sedt der. blød i Huden store Melk aarer 2 Melk huller ved den ene side og et stort ved den anden smukke Horn og smuk stelling hun moler 3 Alen om livet bag sine forben og 3 1/4 i lengden hun er ku(n)s 2 Pattet men hun giver god Melk aligevel jeg kjøbte hende ikke fordi jeg yndede in 2 Pattet Ko men for rasens skyl.

Davis vogn og Seletøi var noget gamelt værk det solgte han forleden dag og fek 2 ækres Lan for og gav 10 Doller til det var goet i stykker bode kassen og

Men jeg har kjøbt in Vogn og givet 127 Dollar for og et Seletøj til 50 Doller det mo han bruge for det første 1 Aar so tjener han til et nydt imens

Kjære Hustru og mine høit elskede Børn mine tanker er næsten altid po eder jeg længes meget efter eder at se eders Ansigter igen og have eder omkring mig her i Siuns fredelige dale føren stor nød og elendighed skal udgod over Jordens Natsiuner (nationer)

her er nok til eder alle sammen vis jeg veste at i vilde komme so er der in umerket Farm jeg kunde kjøbe den er 60 ækres 40 ækres dyrket Land og de 20 kan blive lige so godt Land det likker ved in alfar vei mit imellem Elsinore og Risfil i samlede loder lige ve ver sin side po veien ikke langt fra det Høland jeg haar kjøbt – Ridsfil er in meget (s)tor By med flere Handelssteder – og der er et Hus derpo men det er ikke vært (værd) at brug til andet in til et Kornmagasin og der er mange beboere der omkring

det var noget for dig at arbeide med Gøde og vis so vilde være so maate du fo det til halves so vilde jeg da fly Redskab til Niels Jenspeter Gøde Hans Marius og min (h)Jertens lille Knud og min kjære Hustru som jeg har elsket fra min ungdom som har født mig alle disse Børn til Verden erendrer dit løfte kom i sluttet trop og bo hos mig at vi mo frydes og glædes med verandre po det sted vor Gud har budet sine Børn at samles i disse siste dage for at berede veien for hans Søns komme som snarlig vil komme i Himmelen Skyer i in støtte af Il (ild) iførdt rætfærdigheds Klædebaand da vil de ugudelige og genstridige sige til Klepperne skules(skjuler) os og til Bjergen(e) falder over os for hans Ansigt som sidder po trunen og hans glorig Majestæt.

Gøde jeg glemte det potret du gav mig af lille Nielspeter og Hans gav mig et af sig selv jeg glemte dem i midt forhenværende sjhatol vil du ikke være so god ved in leilighed at sende mig dem. Kjære Hustru og Børn min atraa er at arbeide for opnoelsen af Jehovas hensegter og mit vidnesbyr er til eder at Evangeliet som det læres af de so ilde omtalte Siste dages Hellige er værken mere eller mindre in Jesu kristi Kjerke og den vil bestaa medens alle andre sekter og partier vil synke i forglemmelse. Davis Huus bestor af Mur af blo dobis et slags Leer de tager i Bjergene som er blodt og er sterke sten men ikke brendt bestor af to rum med Bredde Gulv og Kjelder under han har 2 Heste 1 Ko 1 Kvie 1 Kalv 2 støre Grise 2 mindre mange Høns.

Hels alle gode venner og bekjenter fra mig og jeg vil spørge lever min svigerfader Gamle Davi inu.

Nu mo jeg slutte min rengen skrivelse for denne gang med in inderlig kjerlig helsen til eder alle lev vel til vi sees Ansegt til Ansegt. skriv mig et egenhendig Brev til min kjære Hustru og glem ikke din Mand og eders langt bortfjernede Fader.

Mads Nielsen

Nu er Klokken 12 Nadt so er hun 9 Formidag i Danmark

1883. Mads Nielsen har købt mere land. Det er centralt beliggende, og der vil han bygge. Der vil kunne blive en god avl på jorden.

I sine drømme genser Mads Nielsen sin hustru, han holder hende i sine arme – eller han vågner ved, at hun ikke er i sengen hos ham.

Kartoflerne og æblerne i Elsinore og omegn er både meget større og meget mere velsmagende end i Danmark.

Hjemme i Danmark er Mads Nielsens søn Gjøde blevet gift, og Mads Nielsen ønsker alt det bedste for brudeparret – gid de må være mellem den store skare på 144.000 mennesker, som ifølge Johannes' Åbenbaring skal frelses.

Elsinore den 28 Oktober 1883

Kjære elskede Hustru og Børn.

dit Brev af 21 september som var mig overraskende og meget kjerkommen motog jeg den 18de Oktober og seer der af med glæde at i alle ære raske. og jeg kan meddele eder det samme gode igen fra mig og Davi og Søn og Hustru.

Jeg takker dig mange gange kjære Hustru for dit egenhendige Brev sovel som for min elskede lile Knuds jeg var ogsø meget glad da jeg fek hans min elskede yngste Søn men jeg var noget tung om Jertet da min elskede Hustru ikke havde skrevet et ord men nu er Saaret noget lægt.

jeg har i disse Dage kjøbt noget Land som jeg agter at Bykke paa det er to halvtredie Akres som ligker (ligger) samlet og grenser til Davids ved den østre side men ved in anden Vei det er lige tæt ved Byen ikuns 50 Alen fra de to nærmeste naboer den ene er en af de Mæn jeg har kjøbt det af den anden er Biskobben

det kostede begge loder 300 Dollar det halve af den ene er stedet med Lusern og den anden halvdel agter jeg at stade med samme det slags er Kreaturet meget begerlig efter det kan slaaes 3 gange ver Sommer og ver gang 1 alen a 5 kvarter langt og meget tæt og det agter jeg at bruge alt sammen til sommerfoder thi jeg agter at reise meget Kveg for (får) og Ges

de første 10 Agres jeg kjøbte vil jeg so haure i det halve og stade med lusern og Mais i det halve som moske siden bliver stadet med Lusern hvis so er vil der kunne Aules minst 50 Gode læs Hø so har jeg 5 Agres med godt drøit æng Høe som kuns har været

slæet engang om Aaret hitil men jeg agter at slaa det to gange so bliver Høet ikke so forgroet og bliver bedre der har hitil været Aulet 20 læs af det slags der kan nok fødes nogle Creature igennem Venteren med det.

jeg har inu ikke kjøbt noget videre til Hvede Land jeg sprenger mig ikke igennem jeg seer jo leiligheden naar den er saa tar jeg den.

Kornet er meget biligt her i Aar jeg har kjøbt in deel til 1...

80.000 Pd som sel gerne skal bære svenget af i 6 Moneder det skal ikke passes det skal blaadt pakkes end det tar ingen skade her.

Kjære familie i er bestandig i mine tanker jeg drømmer ofter om eder at jeg er hos eder

engang drømte jeg at jeg gik po Veien hen efter Lars Madsens da kom jeg til min hustru hun kom fra Østrup jeg blev meget glad og sagde er det dig der kommer der vor har du været og du sagde at du har været henne til Degners der havde været komfirmatiuns Bal Oluf Martinus vilde nok have hent dem men Præsten vilde at det skulde være hos Deinen men det var dyrere og du sagde om jeg vilde være din kjærest vor til jeg svarede at det vilde jeg gerne og du sagde tag ved mig og jeg tog ved dig og du segnede i mine Arme og jeg vognede i det samme

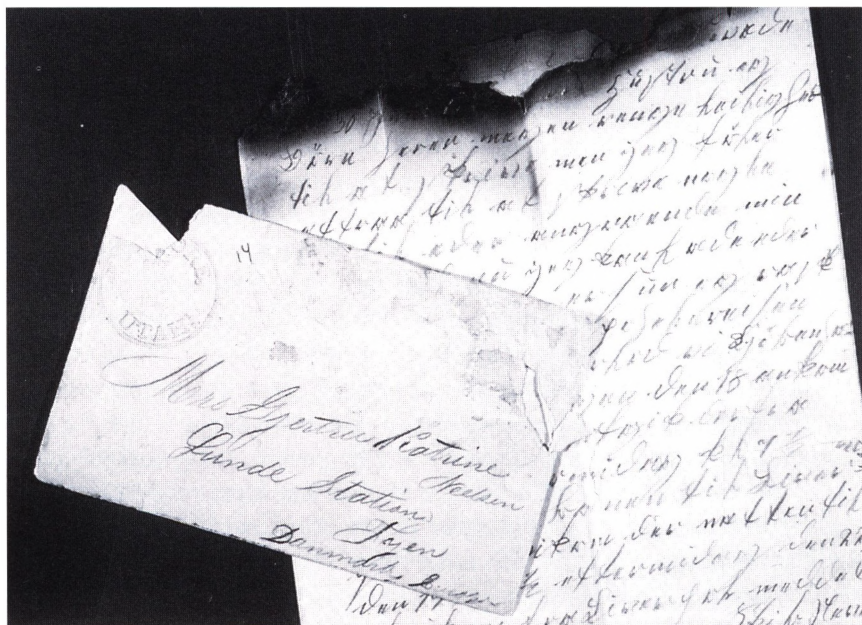
in gang drømte jeg at jeg var jemme at besøge eder og jeg sov i min Seng som jeg pleiede at sove og jeg drømt at jeg vognede at du var ikke i Sængen hos mig og jeg blev bedrøvet og tængte at jeg kommer sjelden hjem og du ikke vilde sove hos mig ingang drømt jeg at jeg var ude at hente eder og vi kjørte fra Risfil mod Elsinore og da vi nærmede os Byen viste jeg eder at der laa Davids Huus lige over til venstre.

jeg seer at eders Kartoffler er store men jeg har aldrig sedt dem saa store til jeres i Danmark som de er hær og de er so velsmagende at det er slædt ikke at sammenligne med Danske Kartoffler mens jeg var i Danmark brød jeg mig ikke meget om kartofler men nu synes jeg det er in udmærket ræt og i har so mange æbler - her i denne By er ingen æbler men i vore nabo Byer Ridsfil og Munro der er mange æbler og det gor med Frugt lige som med Kartofflerne at de er store og mere velsmagende.

Jeg spørger (hører) at Gøde er bleven Gift jeg troer han har foet sig in dygtig og god Hustru Hels dem fra mig at jeg ønsker dem al Himlens og Jordens velsignelse at de mo leve og se gode Dage

at deres afkom mo vorde Mangfoldig po Jorden at de mo være blandt den store skare de hundrede og fireførtjyve tusinde som Johannes soe der vare kjøbte af Jorden af alle Slægter stammer Tingemol og Folk som robte med hoi røst frygter Gud og giver ham æren thi hans doms time er kommen og tilbeder ham som har gordt Himlen og Jorden og Havet

Resten af Mads Nielsen brev mangler desværre

Brev til Gjertrud Kathrine fra Mads Nielsen.

Denne slutning på et brev stammer antagelig fra 1883. Mads Nielsen ser frem til, at hele hans familie følger ham. Lille Knud skal jo også i skole, så han kan lære engelsk, og han skal lære mere musik, violin og orgel, som bruges meget i Elsinore.

nu mo jeg slutte min rene skrivelse for denne gang med det ønske at fredens velsignelse mo vile po eder at sanheds Aand mo trænge sig end i eders Barm at i mo se nødvendigheden af at alyde dette frelsende buskab som der er tilbudt Menneskeslægten i denne tid og slægt.

Kom snart og lad mig se eder alle sammen kom snardt min Hustru og min lile Knud at du kan faa begynt at gaa i Skole at lære Engelsk at du kan tale for din Gamle Fader og lære mere Musek dels Violin dels Orgel det bruges meget hær.

Lev nu vel til vi sees igen alle sammen alt hva jeg har og kan forverve er til eders tjeneste
eders trofaste Mand og Fader

Mads Nielsen

1884. Mads Nielsen svarer på og kommenterer sin hustrus sidste brev. Det ser ud til, at det går meget bedre på gården i Danmark, end da Mads Nielsen selv drev den. Og når hustruen spørger, om han er glad for at være i Amerika, kan han kun svare »ja«, for her i Utah er jo det sted, i hvis bjerges kamre herren vil frelse sit folk. Og Knud, der er sådan en dejlig dreng - den bedste af mine sønner, svarer Mads, alt for god til denne verden. Kjære lille Knud, kom dog hertil, og vær min alderdoms trøst og støtte, skriver Mads Nielsen.

Til hustruen henvender Mads Nielsen sig indtrængende - han har igen drømt om hende, og han beder hende svare ham på, om hun nogen sinde vil se sin mand mere i dette liv eller ikke.

»Jeg har elsket dig fra min ungdom, og min største attrå har altid været at føje dig i alle mulige ting, men det evige livs evangelium kunne jeg ikke føje dig i at forkaste.« Sådan lyder Mads Nielsens helt klare ord. Han minder sin hustru om, hvordan de altid fulgtes til Odense, til gilder eller så mange andre steder hen, altid har Mads ønsket at være hende nær.

Mads Nielsen husker hustruens ord, den sidste nat de sov sammen. Måske kunne de igen sove sammen? Vi kunne have det så godt her. Jorden er frugtbar og kan dyrkes med hvede år efter år!

Fra nu af og til slutningen af 1887 bliver det hårdt at leve i verden. De sidste dage er nær. Lad dig frelse, og kom hertil!

Elsinore den 6 April 1884

Kjære Hustru og Børn.

Dit Brev af 11te Marts motog jeg den 5 April Aften og seer der af at i alle ere ved helbred og sunhed vilke er in gave fra den Gud som satte os i denne prøvestans tilværelse i et vist og ædelt øiemed med leilighed til at udanne os til in høiere tilværelse til evigt liv i Guds Selestiale Rige .

jeg seer af dit Brev at det gaar meget frodig for eder og mere in da jeg var hos eder om inskjøndt jeg gorde aldt vad dær stod i min magt fra min første tid til den siste stun jeg var hos eder efter de ævnær der stod til min raadighed.

jeg takker dig for den lykønskning du skrev mig til, jeg ønsker eder i lige mode al san lyksalighed mit ønske har al tid været og er inu for eders sande vel og vad er eders sande vel det er at efterleve de bud og og leve som vor Himmelske Fader igennem

alle tidsaldere har paabudet sine Børn til efterlevelse, Jesus siger ikke alle som siger Hærre Hærre komme i Himmerigets Rige men kun dem som gør min Faders villie som er i Himmelen det er forargeligt at sige at vi elske Gud naar vi ikke holder hans bud han siger yder mere vorsom elsker mig holder mine bud og min Fader skal elske ham og vi komme til ham og tage Bolig hos ham.

Hærren har talet fra Himlen i denne slægt vi lever han har sendt udødelige væsener til Jorden som har lagt deres Hender paa dødelige Mæns Hoveder og beseglet det evige Præstedømme paa dem med magt og myndighed til at løse og bende at vad de løser paa Jorden skal være løst i Himlen og vad de binder paa Jorden skal være bunden i Himlen.

Du spørger mig om jeg er glad ved at være i Amerika jeg vil svare dig ja fordi at jeg ved at hær er stedet i disse Bjærges Kamre at Hærren vil frelse sit Folk imedens hans grumme vrede vil udgaad over de genstridige som forkarster Herrens frelsende budskab som han sender til alle slægter stammer tungemol og Folk Hærren vil ikke frelse menneskene i følge deres egne tradatiuner og vetægter som leiede Præster i gennem in lang og formørket tidsalder har vedtaget men efter den plan som er lagt i Gudernes raad føren Værden blev til

tiden er nær for ha(å)nden at vor Hærre Jesus Krestus vil komme til Jorden og tage regeringens tøjler i sin Ha(å)nd og dømme Værden de som ikke kjende Gud og de som ikke har været hans Evangelium lydige

derfor gaar budskabet ud til alle Mennesker og vor som tror og bliver Døbt skal blive salig og vor som ikke troer skal fordømmes Jesus har sagt at lige som det var i de dage før synfloden de aade de drak de toge til ægte og lode sig tage til ægte og agtede ikke paa Noas advarsel lige til synfloden kom og tog dem alle bordt so skal ogsaa Menneskets Søns tilkommelse være og Værden staar paa samme stanpungt i Dag.

Du skriver at K(n)ud er sodan in deilig Dræng jeg ved han er in deilig dræng han er den eneste af mine Sønner der aldrig har sagt mig imod han er meget for god til at være iblandt in und (ond) og fordærvet Værden.

Kjære lile Knud du ved at jeg elsker dig af midt enderste Hjærte kom til mig at jeg kan glædes ved dig igen og vær min Alderdoms

trøst og støtte du vil aldrig fortryde det men du vil glæde dig med mig og din Forløser og med alle trofarste og moskje aldrig smage Døden eller komme til Dommen som er nær for ha(å)nden men trænges igennem fra Døden til livet at jeg kan og vil være din velgører ba(å)de timelig og Aandelig.

Kjære elskede Hustru jeg har atter for faa nætter siden Drømdt at du var hær hos mig og du var saa kjærlig og glad ved mig og jeg var saa lykkelig ved Din nærværelse mun jeg nogen tid i dette liv skal see eders Ansigt igen du lofte (lovede) mig med din Mund den dag jeg reiste fra dig at du vilde komme til denne sommer men der har aldri været skrevet et ord dærom i alle de Breve jeg har foet om inskjøndt jeg bad dig derom i det siste brev jeg skrev til dig men du har ikke svaret mig derpaa, jeg beder dig atter Kjære Hustru at du vil lade mig vide om du nogen tid agter at see din Mand mere i dette Liv eller ikke

jeg har elsket dig fra min ungdom og min største attraa har altid været at føie dig i alle mulige ting men det Evige livs Evangelium kunne jeg ikke føie dig i at forkarste vi har jo fultes ad mange gange og mange stæder og midt ønske har altid været din nærværelse

var vi til Gilde ønskede jeg gærne at fy(ø)lges med dig hjem var vi i odense var jeg ikke glad nar du var ude af min synskres vi har været til mange fede gæstebud dær følte jeg mig ikke godt jemme fordi jeg elskede Kristi Evangelium og dær var aldri taldt et ord der om det var jo vanærende at tale om paa saadanne værdens stæder og jeg mindede dig ofte om at komme med hjem, kan du erindre da vi lagt(d)e os i sængen den siste aften vi var sammen jeg sagde til dig nu er det den siste gang vi sover sammen for det første enten vi kommer so mere til det eller ei men du sagde det skulde ikke være godt andet, og du haude noget lærret af det slags jeg haude uden om min Sæng som du sagde at det kunde være til samme brug siden. Vi kunne have det meget godt om vi var samlet hær

hær er in rig Jordbund det er brun leret Jord det er et slags 15 Alen ned dærsom den blev behandlet som den bliver i Danmark saa vil den give volsom af sig den besste giver 40 til 50 Busler om Aaret paaog bliver kun Pløiet vær 4de eller 5de Aar og kan blive ved med Hvede vært Aar skulle Danmark Jorder have det soledes so blev der ingenting og nar (når) de vilde holde Kreatu-

rer som de kunde kunde de lige saa gaadt holde 12 a 13 Kjøer
som de holder kuns 2 a 3.

Jeg beder eder atter atter allesammen lader eder frelse imedens
det heder idag thi natten kommer at ingen mere kan Arbejde thi
horde trængsler er ved at udgaa ovær (over) værden med Krig
Pæst og Elementærnes rasen, Præsidenten af Sevier Kornty
(county) var i Elsinore forleden han sagde at so sandt som der er
in Gud i Himmelen so sandt bliver det hordt at leve i Værden fra
nu af og til slutnigen paa 87

Nu mo jeg slutte min skrivelse for denne gang med in kjærlig
helsen til eder alle
tro mig at jeg elsker eder

Mads Nielsen

Jeg er Rask

Værsaa god lille Knu og prøv denne Kvint

Jeg skal helse fra Jensen og sige tak for værgang du har bespist
ham. jeg vil ogsaa takke dig for værgang du har bespist mig og
mit høieste ønske er at du igen vil komme at bespise mig, men
det slaar gærne til at vær gang jeg faar Brev faar jeg sjelden Søvn
den første nat derefter føren hen ved Dag fordi der er so dorlig
haab i dem.

1884. David skriver hjem til Danmark og fortæller, at Mette Marie er nedkommet med en velskabt dreng, som de har kaldt Erastus.

Davids besætning består nu af i alt syv svin, to køer og en kalv, tre heste, to får og tre lam, femten høns og toogtyve kyllinger. Til slut beder David om at få sendt nogle kirsebærsten fra Danmark. Desuden noget frø.

Elsinore den 15 juni 1884

Kjære Moder og Brødre

vi har med glæde motaget dit brev af 13 april og seer der af adt i har det godt og er alle raske.

det er en stor glæde til mig adt høre fra midt kjære jeem (hjem). mine tanker er ofte henvent po eder.

det glæder mig adt i har en del godt Kræetur, adt det kan jelpede til nogle penge. vi seer af eders Brev adt gjøde har kjøbt sig et Huus og skal nu ogsaa forlade eder. det seer jo ud for mig som der vil blive meget for mine smaa Brødre adt bestile, men jeg vil bede eder om adt i alti vil forholde eder saaledes adt vores moder alti kan være glad ved eder.

jeg elsker min gamle moder og ihukommer alt det (gode?) hun har gort mig. jeg elsker ogsaa min gamle fader men han har selv ...sig... fra os...

(min) Hustru og jeg vil sto paa hendes parti saa lenge som jeg drager aande

– jeg har den nyhed adt fortælle eder adt Marie nekom med en Søn den 22 april. han hedder Erastus det er en deili velskabt Dreng han er meget god baade nadt og dag vi er alle raske og har det godt.

vores korn er meget svert i aar. vi har 7 svin den ene er 1 aar gammel de 6 er 5 Maaneder vi har 2 Kjør og 1 Kalv 3 Heste 2 For og 3 lam 15 gamle Høns og 22 Kjølinger.

jeg har travl med vores musik i denne ti pragtis 4 gange om ugen. jeg mo nu slute min ringe skrivelse for denne gang motag venlig Helsen fra aas alle

David Madsen

vil i ikke sende aas nogle Kirseber stene baade store og smaa (og noget) Sevrine (?) frø... og noget...

1884. Mads Nielsen henter brev både til sig selv og til David. Han skynder sig over til David for at læse sit brev for dem – men han får aldrig lov til at høre deres breve.

Hustruen i Danmark har været syg. Mads Nielsen er sikker på, at hvis hun ville omvende sig og komme til ham, blev hun rask og fik mange år lagt til sit liv.

Opførelsen af Mads Nielsens hus skrider godt frem, byggeriet beskrives detaljeret. Tømrerarbejdet har Mads Nielsen selv stået for, og han har egenhændigt forfærdiget 9000 mursten.

Mads Nielsen har drømt, han var hjemme i Daugstrup. Knud var der ikke, han kaldte på ham, og Knud kom da og kastede sig i hans skød og græd.

Mads Nielsen må selv lave sin mad. Det er en prøvelse, men Herren vil have et prøvet folk.

En ny gul, smuk hoppe er føjet til Mads Nielsens besætning.

Engang har Mads Nielsens hustru sagt om Rasmus Kristensen fra Hasmark, at denne selv var skyld i, at han ikke fik sin kone igen. Svar mig nu, skriver Mads Nielsen, hvad skal jeg gøre for at få min igen?

I Danmark har hustruen nok at se til på den store gård i Daugstrup – det er, fordi I har forkastet mig som hovedet for familien og gået eders egen vej, lyder Mads Nielsens svar.

Elsinore den 13 juli 1884

Kjære Hustru og Børn

dit Brev af 13de juni motog jeg i dag den 13de Juli

Jeg var nede på Møllen som er Post Huus at høre efter Brev da var dær et til mig og et til Davi vilket var afsendt af Johan Eriksen ude i Skoven jeg gik so snart jeg haude dit Brev læst ud til Davi og læsste det for dem ogsaa men deres Brev hørde jeg ikke det er mig aldri tilladt at høre eller se deres Breve.

Jeg seer af dit Brev at du har været syg og var ikke fulkommen rask da du skrev det gjør mig undt at høre at du ikke er rask jeg tror for sekkert at vis du vilde anamme Jesu Christi Evangelium og komme og bo hos mig i Siun so genvandt du dit helbre og Herren vilde lægge mange Aar til din alder og komme og staa ved min side i Herrens Tempel og blive viet eller beseglet for tid og Evighed af den af Herren bemyndigede løsende og bendende magt og slutte in pagt for tid og Evighed vilket er lige so vigtig nu

som i Noas eller Frelserens Dage og faa vore Børn beseglet til os at vi kan ufrie dem af fangenskab in gang om de forstor frelsens budskab som slægten i Noa dage,
jeg vilde so gerne have dig ved min side i den første opstandelse at vi i forening maa leve og regere med Christum i Tusinde Aar medens de genstridige mo vente i Aandernes fængsel til den siste ... er betalt for deres genstridighed.

jeg er i denne tid ved at Bykke jeg har foet Muren og Grunden har jeg sadt ene 3 kvarter under Jorden og omtrent 1 Alen over Jorden og omtrent 2½ Alen Mur ovenpaa med 1½ Stins tykkelse det skal være til Stal og Kornmagasin det er 28 Alen envendig længde 9 Alen envendig brede voraf 7 Alen til HesteStal (hestestald) 4 Alen til FoderLo 9 Alen til Kostal og 8 Alen til Kornmagasin

jeg har lavet 5 Karmer Vinduer til Bygningen 4 Karmer med 2 Ruder i vær 8 og 10 tommer 1 Karm med 4 Ruder po 10 og 12 tommer sistnævnte Karm skal sidde forved som der skal være Kostal som jeg vil lave mig et milertidig værelse at bo i
Dobis Muren blev opført i 4½ Dag og det kosstede 2 doller tusindet de var to Murere og vi var to hanlangere Davi jalp mig i to Dage og jeg leiede in i to Dage og gav in Doller om Dagen og Murereren fik 18 Doller og 60 Sents .

disse 9000 Dobis lavede jeg ene jeg jalp Davi 7 Dage i foraaret dels i Filen og dels med at sette in stin (sten) Mur han lofte (loved) at jelpo mig lige so mange Dage igen som jeg jalp ham i Foraaret naar jeg skulde stryge Dobis men da forlangte jeg ham ikke og da jeg skulde Mure haude han ikke ti uden i to Dage thi han skulde Vande de 5 Dage jeg jalp ham i Foraaret gav han mig Kosten alt saa jeg har kuns 6 dage til gode i stedet for 7
Davi har 10 Agres Land af midt til halves som jeg har lagt sædekorn til .

i morgen skal jeg og Davi op i kleokræk Bjerg Kannie og og se paa et par Heste som der er talt om at jeg skal kjøbe.

Kjære lille Knud min søn som jeg elsker so høit din Moder siger du er bleven saa stor det tængtte jeg nok føren jeg reiste vorledes lever du skriv mig et par or til vordan gaar det med Musekken har du foet den Kvint jeg lagde i et Brev til dig vordan synes du

om den jeg ønsker so gerne at se dig sovel som eder alle men det synes for mig som i har ganske forladt mig for dette liv.

Jeg fik ikke tid til at skrive mit Brev færdig i Søndags vorfor jeg fortsætter det i Dag den 19de

i Mandags Natd drømte jeg at jeg var i Daugstrup og jeg laa i min Familekreds henne i Gyden ræt uden for Porten en imod Haven men Knud var der ikke men saa fik jeg at see at han kom ude fra og vilde gaa en i Haven der henne paa det sted som gangen gaar uden om Humlen men jeg raabte lille Knud kom dog hær hen og han kom strags hen til mig og han kastede sig i mit Skød og græd.

Jeg bor nu ene i et Huus for mig selv og holder min egen Kost vor jeg giver i Doller om Maaneden eller in Dags Arbeide.

Jensen tilbød mig i Foraaret at jeg kunde gaadt blive hos ham na(a)r jeg kunde gøre hans Arbeide tillige med mit eget og faa Kosten hos ham saa maatte jeg bruge hans Hesster til begge dele men det syntes jeg ikke jeg kunde da jeg skulde Byge saa skulde han have sig in Karl og de er mange til at være ved Bordet, Jensen er ellærs mig den besste støtte og har været siden jeg kom hær han byder mig op at spise til midag hos dem in gang i mellem. jeg betalte for min Kost et andet sted i 10 uger 1 og ½ Dollar om ugen vilket løb op til 15 Dolar det syntes jeg det løb for meget op at blive ved med nu lader jeg Vede segte og Jensen har in Søster som Bager mit Brød nu er min daglige Kost Smorebrød og somme tider røget Flæsk og dypper i Edike men jeg har jo heller aldri været prøvet paa den maade før og Herren vil have et prøvet Folk

Kjære Hustru jeg feiler dig til at lave min Mad og til at Bøde Mine Skjorter og Klæder men jeg kommer nok til at probere det sælv mine strømper kan jeg nok selv stoppe men bende in ny fod i dem kan jeg ikke.

Jeg kjøbte mig in Hoppe i Mandags der var in til som jeg kunde have kjøbt men den syntes jeg ikke om den jeg kjøbte er 4 Aar er Gul den er bred smuk af bygning er i folet jeg tænker et reise nogle smukke Dyr paa hende at jeg kan have at give mine Sønner naar de ingang kommer til mig thi jeg tænker der kommer nok nogle af dem ingang nar de kommer bedre til bevesthed.

Kjære Hustru du sagde ingang at Rasmus Krestensen fra Hasmark var selv skyl i at han ikke fek sin Hustru igen sig mig nu vordan skal jeg bære mig ad for at faa min igen jeg har spurgt dig to gange om du nogen tid agter at komme til mig igen men du har ikke villet svare mig derpaa du kan nok ense at det er ikke gaadt for mig at være ene da jeg reiste lofte du at komme i Aar mente du det du sagde dengang eller det var kun falskhed paa dine Læber jeg vil spørge dig tredje gang om du nogen tid agter at komme til mig og erkjende mig som din Mand eller ikke vil du saa ikke svare mig saa skal jeg ikke spørge dig derom oftere. du skriver at i har meget at svare det ved jeg i har for meget men det er paa grund af at i har forkastet mig som Hovet for Familien og gaaet eders egen Vei.

Jeg har ikke gordt nogen anden brøde in jeg har gort Herrens villie og det haude jeg gort længe føren jeg gorde det dersom jeg ikke haude elsket min Familie jeg vilde saa nødig meste eder jeg tænkte at i moske kunde komme til sanheds erkjendelse og blive ufriet tillige med mig men det kunde ikke lade sig gøre siden tænkte jeg at jeg kunde moske drage eder efter mig men inu har jeg ingen haab seet jeg har gordt vad jeg har kunnet for at frelse eder fra in Ugudelig og fordærvet Værdens skjæbne jeg har advaret eder bode ved ord og ved flugt at fred er taget fra værden og tiden er nær at hærren vil gaa i rætte med de genstridige som forkaster hans frelsende budskab som han har genbragt til Jorden thi Evangelet er in livslugt til livet for dem som annammer det men in dødslugt til døden for dem som forkaster det. jeg formaner eder gør in hasti omvændelse inu medens det er tid jeg advarer eder for at mine Klæder mo være rene for eders Blod naar (h)jemsogelsens og ulykkens dag kommer.

jeg sente et Brev ti Jukom mit i Marts men jeg glemt at give ham min Adresse jeg beder eder giv ham min adresse.

Nu mo jeg slutte af mangel po plas. jeg er rask Davi og Familie er raske.

skriv snart. Vær helset po det kjærligste fra din for Christi skyl langt bordtfjerne Mand og Børns Fader

Mads Nielsen

vis du aldri agter at komme til mig da sig mig det rint ud og unskyl di ikke

1884. Mads Nielsen skriver til sin yngste søn. Det fremgår, at sønnen, ligesom sin far, arbejder med træer.

Knud får et sikkert kendetegn på mormonernes sande lære: De rettroende har altid været forfulgte! I Tennessee i USA er der således tre af mormonernes missionærer, der nylig er blevet skudt. (Under overskriften »Blodbadet i Tennessee« er mordene beskrevet i »Skandinaviens Stjerne« okt. 1884. I august havde der været uhyre stor deltagelse ved en mindegudstjeneste i tabernaklet i Salt Lake City. Mads Nielsen deltog ikke, men han er påvirket af begivenhederne).

Mads Nielsen har købt en hoppe, og han er midt i høsten. Der er blevet hentet træ i bjergene til Mads Niensens hus. Hvornår kommer Knud? Mads Nielsen venter og venter og ønsker ikke, at Knud skal blive i Danmark og udsættes for Guds vrede.

Elsinore den 7de September 1884

Kjære Søn Knud Madsen

jeg motog din skrivelse af 3die Au(gu)st 23 samme og jeg takker dig for din skrivelse

jeg ser deraf at du er in flink og dygtig Søn til at b(e)handle Træerne at du er gaaet i mit sted med det bode Hjemme og i byen jeg seer ogsaa af dit Brev at i har foet Rugen got i Hus men det var jo den menste part af venter Sæden (vintersæden) jeg ved at i iaar igen har havt in meget varm og temmelig tør sommer at det sagtens vil blive urolig i Høsten

og jeg seer at Niels Jensens Huus er nedbrendt og jeg ved at der er meget i Danmark og er nedbrændt af Lynild i Aar selv Flakkeborgs Børneopdragelsels anstalt er nedbrendt ved Lynild som slog ned po tre steder i anstalten po in gang og jeg ved ogsaa at po Sjælland har tyrken (tørken) været saa stærk at de frygter for at Rægnen (regnen) ikke kan oplive Græsrøderne -

jeg ved ogsaa at det Hans skrev mig til jule Dag om Hans Knudsens Børn i Øritslev er total usandt jeg tænkte nok dengang at (det) var usant men jeg kunde ikke vide (det) det var jo ikke umuligt men sodanne løgne var jo ikke værdt at føre saa langt

men lile Knud min meget høidt elskede Søn jeg kan sige dig et meget sikkert kjendetegn po Jesu Christi Kjerke og har været i

alle tidsaldere vor den har været oprettet paa Jorden
Jesus sagde til sine tilhengere fordom saavel som i vore dage i
skulle hades af alle Folk for mit Navn(s) skyl det passer nøiagtig
thi vor uenie og stridende de forskillie Krestne Kjerkesamfund in
(end) er om meninger og teorier og trods artikler (trosartikler)
ære de dog alle inige i at hade bespotte beløie og forfylge de siste
dages hellige og tale allehaande undt (ondt) om dem
Jesus sagde salige ere i naar Menneske forhaane og bespotte eder
og tale allehaande undt om eder og de lyve det thi so have de
forfulgt Proleterer før eder.

De have nydlig dræbt tre af vore Missiunnærer ved in komferense
nede i Tennæsse i de forenede Stater po in gruopvækkende
maade vær med flere skud
var de siste dages hellige et hevgerrigt (folk) kunde de næmt
hævne deres (død) den Katolske Kjerke med alle (deres) skjøge
døtre har missiunnærer iblandt os men vi er et Folk som ved at
Hævnen hører Hærrer til og han vil betale.

jeg har kjøbt mig in nin Hoppe som er brun hun har havt et Føl i
Aar og er i Folet igen hun er 9 Aar saa jeg vænter to Føl til næste
Aar

Hær er det midt i Høsten inu jeg har foet hauren (h)jem af 5
Agres land der er 5 til paa samme sted som jeg har besaaet med
Lussern og det skal de andre 5 til næste Aar
Davi har de ti Agres til halves som det halve er Hvede paa som
skal Høstes i morgen den 4de partd med Haure og den 4de part
brak det jeg har ved Huset er dær noget med Guleroder og
Kartofler vikaal (hvidkål) røbeder og det staar alt sammen gadt
smugt og rendt ellers de flestes saadanne sager staar i skittet in
del af det er der Mais i og noget Lussern og noget til Brak det der
er til brak og det dær Mais i skal der Hvede til (næste år)

Jeg har været med i Bjer(gene) efter Tømmer men det er et hardt
arbeide at fo det ned der er ellers in volsom rigdom af træ naar
man kommer derop ba(a)de større og mendre
jeg har foet in del Lumber eller Fjeller til at tække mit Huus med
og jeg skal have flere de koster to sents Kobikfod.

Min kjære lille Knud vornaar vil du komme til mig jeg venter du

kommer nok in gang jeg ønsker ikke at du skulde blive at smage Herrens Vredes horde (hårde) Ris thi der vil blive talet til Værden med andre røster in hidintil
i har vel sporet dem so smaadt baade igennem Aviser og ved eders egne Dørre og jeg trænger til din understøttelse haude jeg dig og din Moder og Jenspeter so kunde vi regtig verke her.

Hels al min Familie fra mig særlig din Moder og vid alle sammen i ere mig kjære og dyrebare og ønsker eders sande vel baade i dette og det tilkommende liv
jeg er som sævanlig sun og frisk jeg lever ved tør Kost men Herren velsigner min Mad so jeg er kraftig til min gærning Davi med Familie er ogsaa raske.

Nu maa jeg slutte min reнге skrivelse for denne gang med in kjærlig helsen til eder alle nedbedende Herrens velsignelse over eder at mørkets Slør mo bordttages fra eders øine at i mo see Herrens na(a)de langmodighed og barmjartighed mod sine Børn at i mo vorde frelst i Guds vor Faders rige naar han aabenbarer sig til doms over denne Værden er min ydmyge bøn i vor Herres og frelsers Jesus Christus den Nasareiars Navn Amen. Din for fredens budskabs og det evige livs Evangeliums skyl langt bortfjærned Fader

Mads Nielsen

vis du aldri agter at komme til mig da sig mig det rint ud og undskyl di ikke

1884. Mads Nielsen har meget at bestille, nu da hele hans familie har forladt ham, da han frygtede Gud mere end menneskene. Her imellem bjergene i Utah skal Guds rige opbygges, og her er skjul, mens verden går under.

Hustruen i Danmark har spurgt, om han nogensinde kommer hjem igen. Ikke umuligt, svarer Mads Nielsen, men kun for at opsøge familien for om muligt at frelse dem. Først vil han dog være amerikansk statsborger, han skal da have været 5 år i landet.

En god og højt værdsat bekendt, en fynbo fra Fåborg-kanten, rejser snart til Danmark som missionær. I tror ham vel ikke, når I ikke tror mig, men tag godt imod ham for min skyld, skriver Mads Nielsen.

Mads Nielsen bor nu i eget hus og laver selv mad. Han erkender, at han er ene for en god sags skyld, men hans løn vil blive stor i enden. Brevvekslingen mellem Mads Nielsen og familien synes unyttig, så Mads Nielsen har ikke hastet med at skrive hjem. De lader sig ikke omvende. Men engang vil Mads Nielsen stå som en frelser for dem – dog næppe i dette liv.

Elsinore den 19de November 1884

Kjære Hustru og Børn

dit brev af 7de September har jeg rigtig motaget og ser deraf at det er temmelig vel med eder inu.

Jeg har takket være Herren været rask hele tiden og er inu untagen jeg fek et slemt blodskud imellem mine SkulderBlade i gaar da jeg kjørte et slags Leer fra Bjergene til at bedække den siste deel af brede (brædde) Taget paa mit Huus med et slags lyseblaat Leer som Vandet ikke kan trænge igennem jeg mærkede nok i forveien at jeg ikke kunde taale at tage saa store Skovlefulde og jeg haude begynt at tage dem mindre men saa syntes jeg det lee(led) for lidt saa tog jeg dem større igen men saa med et gav det et knæk i min Ryk saa var mine flesste kræfter baarte men jeg hentede dog et Læs bagefter men det var overanstrengende men saa fek jeg naak men jeg kan inu ikke taale at ordne det paa Taget men jeg tænker det bliver nok bedre om nogle dage men det er ikke godt thi jeg har meget at bestele thi jeg er ene og min ganske Familie har forladt mig fordi jeg har frygtet Gud mere in Menneskene og adlydt hans aabenbarede frelsende budskab som han har budet at gaa ud fra Natsiunerne og opbygge hans Rige imellem

Bjergene og skjule os hær et lidet øieblek medens vreden gaar over.

hele Amerika er Siuns Land hele Amerika er Josefs arveland hele Amerika skal tilhøre de hellie som er af Josefs Lænders frugt det ganske Amerikas enbyger som strider imod Herrens pagtes Folk deres stæder skal snart gores øde selver det stolte Nyork som jeg har sedt med sine 9 a 10 etasins Bygninger med sine Majestætiske stolte Torne og spire skal i in nær fremtid regnes iblandt de stæder som har været og de hellige skal som Profeten siger genopbyge de øde stæder som i mans mende har liget for styret.

du skriver om jeg agter ikke at komme jem til mit gamle fødested jeg vil svare det er ikke ganske umuligt men jeg kommer der aldri mere for at blive der jeg har forlat alting der for Evangeliets skyl og vis jeg vilde det var det bedre for mig at jeg aldri har været født til værden saa var jeg ikke bedre en Hunden der æder igen det han spyer eller Soen som vælter sig i skarnet igen efter hun er toen, skulde jeg komme der skulde det være for at opsøge min Familie for om muligt at frelse nogle af dem fra Værdens undergang men for det første vil jeg have mine sager ordnet godt hær først og være Amerkansk Borger først da maa jeg være her i fem Aar først, men der reiser in her fra Byen paa Tirsdag som skal til Danmark paa Missiun det er in Fynbo som er født nede ved Foborgsiden han kommer uden al tvivl til Fyen for det første for han lov til at besøge sin familie han har lovet mig ogsaa at besøge eder det er in umærket god Mand og in dygtig Mand og in kunskabsrig Mand han har omventerer været Lærer i Byens Skole det er in Mand som bestor af stor orden i sine sager han har gordt mig mange tjenester baade i raa og daa (råd og dåd) han er af det slags der har vad han skal bruge og vil gerne gjøre tjeneste dermed han har gordt mig mange tjenester jeg har tidt laandt flere stykker snekerRedskaber af ham jeg har flere gange havt hans Hesster og Plov uden han vilde have noget vederlag derfor føren jeg selv fek Hesster jeg beder eder at tage venlig imod ham for min skyl vis i haver den aller rengeste godhed for mig det er in Mand som vil den ganske Menneskeslægts vel men det er nok muligt at i tror ham ikke da i ikke tror mig men i kan derfor gerne tage venlig imod ham.

Nu boer jeg i mit eget Huus og har gordt i lang tid nu har jeg et komfyr og varmer mig selv noget at leve af men det er ikke derfor godt at være ene men jeg ved vorfor jeg er ene jeg er ene for in god sags skyl vorfor min løn vil blive stor om jeg vil blive trofast til enden.

jeg spurgte dig om vorledes jeg skulde bære mig ad for at faa min Hustru igen da du har sagt at Rasmus Krestensen var selv skyl i at han ikke fek sin men du svarede mig ikke derpaa vis du ikke vil komme til mig til Sommeren saa nøder du mig til at tage in anden Hustru uden du vil love og holde at komme om atter et andet Aar saa vil jeg med glæde vente det tredie Aar med, du siger at Herren har lagt saa stor in velsignelse i alle eders ting og det er ganske sandt mend vid dette at det er ikke for deres skyl som trosser hans tjeneres budskab men det er for deres skyl som bringer Evangeliet til jordens ender eller med andre ord de glædelige nyheder fra Himlen til Menneskeslægtens frelse føren han ugyder sine svære straffedomme over de genstridige som forkaster fredens budskab til evigt liv og frelse og for de som inu er tilbage og skal udsamles læg mærke til vad der er Guds bud og vad der er Menneskers bu og vær ikke blandt dem der holder sig nær til Gud med sin Mund og bekjender ham med sin Læber men vis Hjerte er langt fra ham og dyrker ham forgæves idet de ikke agte andet in Menneskers bud.

Jeg har ikke hastet denne gang med at skrive thi jeg seer af alle eders breve at vor Brevvægling er unyttig i tror ikke vad jeg skriver men henger fast ved Værden at der er foreløbig ingen haab om eder jeg mo opregtig sige eder omskjøndt i har skrevet venskabelig til mig vorfor jeg takker eder saa har jeg følt sorg for vær Brev jeg har foet fordi der er ingen haab om eder men eders Hjærte er langt fjernet fra mig men jeg haver in støtte nemlig han som lever ev(i)ndelig og som der utalt paa mit Haavet (hoved) siden jeg kom hær at om jeg bliver trofast vil jeg tage in Konge Krune af min forlørsers Hand (hånd) paa denne Jord naar al syn(d) og ugudeligheder bordtfeiet af dens overflade og staa som in frelser for eder om i ikke vil lade ede(r) frelse i dette liv thi i mo vide at alt vad der er talet handlet og skrevet imellem mig og eder vil dømmе eder paa den yderste Dag vis i ikke omvænder eder og forliger eder med Herren imedens det inu er tid.

Jeg fekk ikke mit Brev sluttet i aftes da det blev mørkt gik jeg ned paa post Huset at hør om der var noget til mig da var der Brev fra min meget høit elskede Søn Knud med hans Potræt jeg takker dig mange gange derfor min kjære Søn det gør mig godt at see dit Ansegt jeg kan nok see at du er bleven stor haude jeg dig bare hos mig om dig er haabet ikke udøet inu.
jeg mo slute af mangel paa plas med det ønske at mørkets slør maa borttages fra eders øine at i mo finde sanheden sluttet med in kjærlig helsen til eder alle.

Din Mand og Børns Fader

Mads Nilsen

1884. I dette brev fortæller Mads Nielsen sin søn Knud om sin trange vej til frelsen.

Især en begivenhed blev afgørende. Hans hustru var alvorligt syg og sagde: Inden klokken slår igen, er jeg hensovet. Mads Nielsen og børnene stod om sygelejet og græd. Mest følte Mads Nielsen dog sorg over, at han og hustruen endnu ikke var frelste. Som mand havde han større ansvar deri end kvinden. Han vidste, at evangeliet også blev prædikeret i åndeverdenen, og han bad sin hustru sige ja til at lade sig frelse hinsides, hvilket hun indvilgede i.

Hustruen kom sig dog, derimod blev Mads Nielsen syg. Han var ængstelig og klagende, ikke så meget pga. sin sygdom som for sin sjæls frelse. Da han fortalte hustruen om sine sjælekvaler, sagde hun blot: Du kommer dig nok!

Hans liv blev sparet, men det tog tre lange og kvalfulde år, inden han endelig overgav sig til frelsen. Den dag det skete, skulle der være tærskelgilde, men Mads Nielsen rev sig løs og gik op i det bageste kammer og anråbte Gud. Endelig fik han fred og styrke til, hvad han måtte gøre, og han gik ud og sadlede den brune hoppe og red af sted – formodentlig for at slutte den evige pagt med Gud.

I Elsinore er der ved at blive bygget en ny kanal, som skal vande knap 1000 acres land.

Missionæren, som vil besøge familien i Daugstrup, hedder Rasmus Markussen. Lad ham sove ved din side, Knud, Han vil lære dig saliggørelsens vej og fri dig fra døden, når den store krig kommer. Kun i Zion er du i sikkerhed.

Nærværende brev mangler en del af kanterne, som er afbrændte. Derfor mangler der hele passager i brevet. Andre passager er delvis rekonstruerede.

9de december 1884

Kjære Søn Knud Madsen

Jeg vil i denne Morgen tage til at skrive da jeg har lagt vaagen i naagen tid der er inu en kjende til Dag
Jeg modtog dit Brev den 19de November tillige med dit Potræt. jeg er dig meget taknemmelig jeg er meget glad ved at see din skekelse jeg kan nok see at det er som din Moder har skreven at jeg kunde ikke tænke so stor du er bleven jeg kan nok see paa dit Fotografi at du er vogset meget stærgt siden jeg saa dig naturlig og jeg seer at du var pyntet meget fiin da du var fotograferet jeg

bad dig da jeg reiste at du snart vilde komme og presentere dig for mig i din nye stas

din Moder tilsagde mig da jeg reiste at hun vilde komme til mig til næste Aar saa tænkte jeg saa kommer du nok med men jeg blev skuffet i mit haab det skulde hun ikke have sagt det var kuns falskhed paa hendes Læber jeg er ene og jeg blev regnet som in vissen gren

du siger lille Knud at jeg har jo selv valgt og det har jeg ogsaa i en ves forstan – det gorde jeg – tog mig selv som in Gren af Ilden jeg torde ikke tøve thi jeg ved at Herren har talet fra Himlen i vor Tid det har været mange gange og paa mange maader jeg har aldyt dette Himmelsænte budskab du skriver at jeg selv har forladt eder men det er ræt at Hovedet altid skal rætte sig efter Halsen

da min Hustru var meget syg og det saa u til at hun ikke kunde leve stode jeg tillige med mine kjære Børn ved hendes Sæng og græd meget Klokken slo og hun sagde inden den slaar igen er jeg hensaaet det gorde mig meget undt thi jeg veste at Evangeliet var kommen til værden og var i kraft over værden vor herrens tjænere haude været med det advarende og frelsende budskab som er en livsline til livet for dem som anammer det men in dødslugt til døden for dem som forkaster det

jeg stod ved hendes Sæng og græd med samvittigheds anger og tænkte at vis jeg haude anammet Evangeliet haude hun moske ogsaa og nu skulde hun død under forkastelsen af samme og jeg vesste at Kvenden haude ikke so stort ansvar som Manden og jeg sagde til hende - thi jeg vesste at Evangeliet blev prædiket i aandeværdenen for dem som ikke har havt leilighed til at høre det - annam Evangeliet i Aandernes værden dersom det tilbydes dig og hun svarede ja og jeg tænkte at saa vilde jeg besørge Evangeliets ordinantser udførd for hende i Kjødets thi uden det er det umuligt at komme frem af Graven til evigt liv

Paulus sige i det første brev til Korentier (Korinterne) kap.15 vers 29: vad munne de ellers gøre, de der døbes for de Døde, dersom de Døde aldeles ikke opreises, hvorfor døbes de da for de Døde? Men hun overstaa denne sygdom jeg takkede af mit ganske hjærte i enrum thi jeg haabede hun skulde blive frelst i evighed, men hen i Foraaret blev jeg syg og var langt nede jeg følte mig

ængstlig og bange for Døden paa grun af Herrens bud og aabenbarede villie og (jeg) haude ikke alydt ham der var desvær so stor in kløft imellem mine tanker og villie og min Hustrus tanker og villie

jeg var utaalmodig i min sygdom formedelst samme jeg klagede mig og ytrede vorfor jeg var ængstlig min Hustru togtede mig med de ord - du kommer dig nok igen og Herren hørde min enlige bøn og sparede midt liv men der hengik da tre Aar føren jeg fek kraft til at slutte den nye og evige pagt med min Gud vært Aar ved den tid naar det var min Føsels Dag stod jeg paa nippet af at udføre denne evige pagtes ordinanse men det noede sig ikke

men tredie Aar og det var hordt at komme ud, der skulde den Dag være tærskelilde og jeg haude nær ladet mig formoe (formå) til at blive men jeg gik op i det bageste Kammer og knælede ned ved din den store Fjederstol og anraabte Gud min evige Fader om styrke til at udføre hans villie og gaa i Daaben til min forladelse og faa et nommer i hans Kjerke og blive trofast entil enden da alle skal (h)vile i fred

uden vilken ingen kan se Faderens vej og jeg reiste mig og var styrket paa Aand og Legeme med den handling som er uungoelig nødvendig for at opnaa evigheds selestiale Rige og jeg gik og saled den brune hoppe hun bar mig til (?)

jeg kan lade dig vide at jeg er ved god helsen men jeg har ikke ganske forvundet (skaden) imellem mine Skuldre det viser at det virkelig har været et overanstrengende knæk som skal have længere tid til at læges men der er godt det er ikke so travl in tid. i denne tid begyndes der paa in ny kanal som skal vande 8 a 900 Agres land mere til Byen voraf jeg skal have 10 og Davi skal have 10 og vores 10 Agres støder sammen med det ene jørne.

Den Mand her fra Byen som vil besøge eder heder Rasmus Markussen. lad ham saave ved din side vis du liger ene. han vil lære dig saliggørelsens vei og frie dig fra nød død og elændighed baade i dette og det tilkommende liv jeg formaner dig min kjære Søn du ved jeg elsker dig vær ydmyg af dit ganske Hjærte for din Gud og undersøg med et ærligt Hjærte det fredens og frelsens budskab som tilbydes eder thi tiden er meget nær at nød og elændighed vil hæрге Jordens Natsiuner thi Jordskjelv hungers-

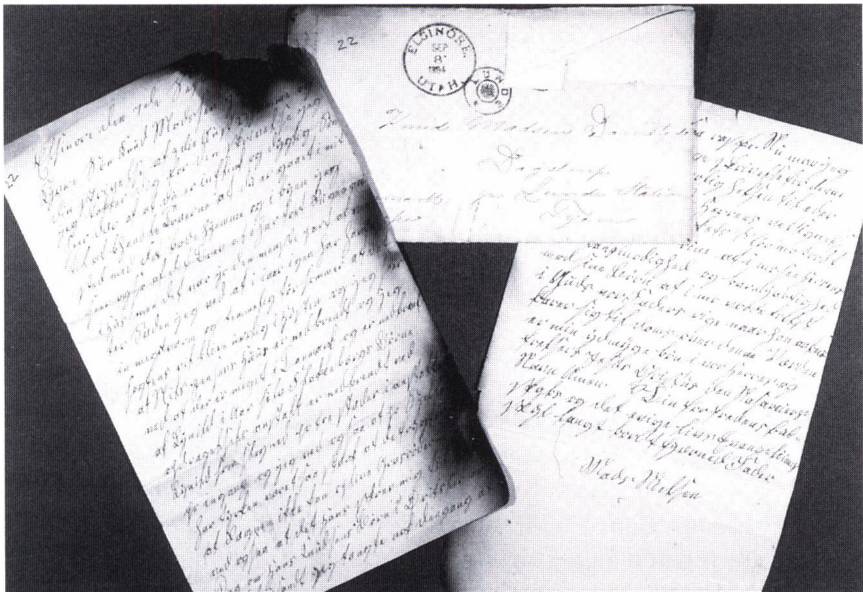
nød Pestilæns Krig og megen blodsudgydelse vil snart komme og vær (hver) den som ikke vil gribe til (sværd) mod sin næste mod flyd (må flygte) til Siun for sikkerhed - gaa u(d) men(s) veien (er aaben) thi Dagen kommer den bliver lukket og mange vil løbe fra et sted til et andet og ikke fende Guds ord, og i vil fende in hel værden i Krig untagen Siun.

Nu mo jeg igen slutte af mangel po plas vær mig in tro Søn og tro(d)s al løgne og urætfærdighed og Pæstelens som vil føre dig fra frelse.

Slutet med in kjærlig helsen til dig min kjære Søn især og til min Hustru.

eders alt opofrende og trofaste Fader

Mads Nielsen

Brev til Knud fra Mads Nielsen.

1884. Der er julebrev fra David og Mette Marie. Det er længe siden, de sidst har skrevet. De er alle 4 raske og ved godt mod. Vejret er godt, så de kan endnu arbejde i jorden. David har flere gange solgt af sine afgrøder.

Brevet er delvis afbrændt. Kun Mette Maries brev kan nogenlunde læses i sin helhed.

Elsinore den 26. december 1884.

kjære Sviermoder

Jeg vil idag skrive nogle faa Ord til dig, jeg kan da lade dig vide at vi er raske alle 4 og jeg ved ogsaa at Mads Nielsen er rask han var her Juleaften og han var her Juledag at spise til Middag, Sviermoder du vil vel ikke komme og besøge os og se vores drenge det er et par deilige drenge

David har faaet Boxer og Tøi jeg selv har syet jeg syer nu vort Tøi selv, Erastus er en tapper dreng han er meget glad for at hoppe han kan hoppe helt fint naar vi holder ved ham han er god til at spise Mad han trives og har en frisk Kulør, jeg siger dig tak for det gode Reisesjael vi har sol(g)t to kalve og vi har inu en hest at selge men der er jo ogsaa mange Penge at betale thi vi har faaet os en nye Vogn og nyt Seletøi vi er glad ved at høre at i har det godt og at det gaar godt for eder, nu maa jeg slutte for denne gang med mange venlige Hilsener til eder

Mette Marie Madsen

En løs lap fra David: kjære Moder der er en ting jeg gjerne vil bede dig om og det er adt der er atter reist en misionær over til eder det er en god Mand giv ham Mad og Nadtlosi (natlogi) han er her fra byen

Endnu en løs lap fra David: jeg har motaget hilsen fra dig kjære Moder adt jeg skulde blive ved at være Mette Marie tro – det har altid været mit ynske og velie (vilje) og det vil jeg altid være. jeg er glad ved denne hilsen som du har sent til aa(s) ti deraf seer jeg dine tanker imellem aas og min fader vi har haf(t) megen bedrøvelse af ham siden han kom her

jeg siger eder et kjæ(r)ligt favel
læs ikke denne sædel (seddel) for fremmete

Abraham forlod sit fædreland og sin slægt og rejste til et nyt land, hvor han blev stamfader til et stort folk - sådan føler Mads Nielsen også, at han selv er rejst ud, fremgår det af denne slutning på et brev. Kun slutningen af brevet er bevaret. Brevet kan måske dateres til første halvår af 1885.

jeg har ikke forladt mit fædreland og Min Familie for at gjøre min egen villie men for at gjøre hans villi som sagde til vor Fader Abraham gaa ud af dit Fødeland forlad din slægt og din Faders Huus og reis til et land som de ei har kjent tilforen jeg vil gjøre dig til stamfader for et stort Folk og velsigne dig.
vær nu helset po det kjærligste af eders langt bordtfjernede Fader jeg elsker eder Alle og ønsker at i mo sto frelste i Gus vor Faders Rig(e) po den Dag da Gud vil dømmе jorderig med rætfærdighed

min lille Knud vordan stor det til med dine Træer skriv mig til et par or so mange af eder som føler dertil lev vel til vi sees det ønskes af eders trofaste Fader

Mads Nielsen

Jeg glemte nogle Potretter som lo i in skuffe i Sjøtolet 1 af Hans og I af Niels Peter vil i ikke være so god at sende mig dem

1885. Mads Nielsen har haft et mavetilsfælde. Nabokonen kom med mad, biskoppens kone kom med mad, og David kom med en æggekage. Mads Nielsen er ikke kommet sig helt, da han skriver – men det er heller ikke så svært, han har jo ingen til at pleje sig, han må leve som en eremit, fordi hele hans familie har været ham utro.

Et nyt hus er ved at blive bygget, og Mads Nielsen beskriver indgående, hvordan han vil bygge sit hus.

Et pragtfuldt føl er blevet født, prægtigere end noget andet føl i Danmark. Koen og kviekalven er smækfede, det står godt til med Mads Niensens besætning.

Undskyld at jeg ikke kan fortie, hvad der er mig på sinde. Undskyld mig, og vredes ikke på mig. Mads Nielsen havde troet, at hans hustru ikke mere ville skrive til ham. Men han må skrive om frelsen til hende. Mormonerne har nu prædikeret over 30 år i Danmark, nu er det tiden at høre og vende sig mod Zion. Der skal bygges templer, hvor også de døde kan blive frelste.

Det er nu de sidste dage. Et tegn er, at alle ruster sig. Der oprettes riffelforeninger (skytteforeninger) overalt i Danmark.

Hans er blevet en dygtig musiker, det skyldes, at Mads Nielsen tvang sin søn til at udnytte sine rige evner og spille videre, da han ville give op.

Mads Nielsen kan ikke udholde at leve alene. Nu må hustruen svare på, om hun nogensinde vil komme. Og så har hun skrevet, at han ikke skal bekymre sig om hende og børnene, de har det godt – hvad mener hun med det? Han skal vel ikke slå dem ud af hovedet?

Elsinore den 13de Juli 1885

Kjære Hustru og Sønner

Dit Brev af 13 Juni motog jeg den 11de Juli Aften og seer deraf at i alle ere ved helsen,

jeg er ogsaa temmelig rask jeg var meget syg i Dag fjorten Dag af den i Danmark sokalte kolerine jeg var noget træt og mat nogle Dage i forveien om Søndag aften var jeg ope i Byen ved gamle Jensen og da jeg gik hjem var jeg lige som ganske beruset men følte ingen smærter jeg gik i Sæng og falt i søvn men det varede ikke læn(ge) føren jeg vognede og var meget syg af deare og krampe i maven jeg kunde ikke gaa at tage in Snaps thi det haude jeg ikke men jeg stoe jo Naten og det skulde jeg omskjønt den var mig lang

om morgenen fek jeg see igennem mit Vindue at sødeberg min nabo var ude i sin Dør og jeg aabnede min Dør og fek ham venket til mig og han kom jeg var bleven tørsti og jeg blandede noget Sukker i Vand og vilde dreke men jeg kunde ikke bekomme det jeg følte til at faa noget Melk at dreke men det haude jeg ikke jeg har nok in Koe og in KvieKalv men Koen giver ikke Mælk enu saa fek jeg noget Mælk hos min nabo at dreke og fek ham til at sende bud til Davi og han kom saa tre gange den Dag og gav mit Kretuer (kreatur) noget at æde, jeg prøvede selv dærpaa men naar jeg kom udenfor fek jeg in saa volsom feber at jeg kunde ikke være oven Sængen om formidagen var det strængt om eftermidagen blev det bedre og det spurktes i Byen Jensen kom med noget Medisin til mig i in lile flaske som in halv Pæl som besto af alkohol sammenblandet med andre dele vilket var meget stærkt som jeg tog i Vand med sukker og det (h)jalp om eftermidagen kom min naboes Hustru med nogen god spise til mig vilket jeg spiste med god abetit om Aftenen kom Biskobens Kune med noget til mig og Davi kom med in ægekage til mig vilke af dette jeg ikke nød den dag

men om andenDagen var jeg paa Benene igen men jeg har ikke været fulkommen rask i Maven siden men det er jo ikke saa underlig jeg har jo ingen til at pleie mig jeg lever jo som in Eremit som jeg best kan fordi min Familie har været mig utro fordi jeg har frygtet Gud mere in Menneskene taget Christi Kors paa mig og fulgt ham efter thi alle dem som vil leve Gudeligen i Jesu Christi vor Herre skal lide haan spaadt og forfylgelse thi han sagde salige ere i naar Menneskene hade bespottede og forfylge eder og tale allehaande unt om eder og lyve det glæder og fryder eder thi eders løn er stor i Himlen

jeg er ved at byge mig et lile Huus jeg har muret kjeldereren og Grunden saa gaat som nogen Murer kunde have gjort det det skal opføres af Tømmer og breder bestaaende af Fod og Ræm og 4 1/2 Alens Stolper med in Alens mellemrum og ligeledes in Alens mellemrum mellem Bjelker og Gulvunderlæg og Spær som skal dækkes med Breder og tækkes med Spaan, uden paa Stolperne skal beklædes med Breder som skal falde uden paa vær andre vilke jeg agter at male og SpaanTaget at Tjære med Kultjære. udenfor skal der mures in raastens Væg

jeg spørger (hører) at den sorte har foet saadan et deilig Føl vilket er jo in glæde jeg har reist in lang Vei for at faa den sorte artet jeg tør sige at jeg har et ligesaa gaadt og jeg har in mening om at det er nok bedre thi jeg har aldri avlet saa gaat Føl i Danmark vad der angaar bade stort og smugt jeg har aldri havt et Føl i Danmark at jeg kunde sige at etvært Læm har været saa fyldig saa smugt og saa gaat som jeg kunde ønske men det kan jeg sige om dette men det er jo ogsaa in føsels-prisant mine Hesste er nu meget gaat i stan og min Koe og min KvieKalv er smækfede min Koe har in ryk (ryg) som in fe(d) Hest og har in pose Flæsk i vær lyske som fylder so meget som et par Hender og vi skal nule gaat til for at føle Benet ved vær side paa rumpen og bag ved der runder hun ud i stedet for at være hul en imellem Laarene.

jeg har 5 Agres Land at jeg braker i Aar det var saa fult af ukrut at der var ikke andet at gøre ve det.

Du besvarede mig dog paa mit siste Brev omskjønt jeg haude spurgt du ikke vilde skrive til mig mere vær takket for samme. Unskyl mig jeg kan ikke fortie for eder vad der ligger paa mit send (sind) thi jeg elsker eder og har altid elsket eder og søgt at hæve eder til den størst mulige værdighed som mine størst mulige Fysiske Aandelige og materiele evner har kunnet stragt sig og været et haab at jeg for tid og al evighed skulde faa eder beseglet til mig at vi i forening med værandre kunde faa deel i den første opstandelse og glædes med værandre paa den fornyede og ren-sede Jord naar vor forløser er kommen og selv holder regeringens Tøiler som herrernes Herre og Kongernes Konge, imens de genstridige er hengaaet til deres eget sted for at motage in rætfærdig straf for deres forkastelse af Guds Søns Evangelium ventende paa den dag da det Evangelium de har forkastet igen vil blive dem tilbut at der vil blive prædiket opladelse for de bundne og de fangne genløsning vilket haab jeg ved et ømt saaret Hjerte næsten har faaet uslukt.

Unskyl mig og vredes ikke paa mig fordi jeg advarer eder læg mærke til tidernes tegn naa(r) Træerne knupes (knoppes) er tegn til at Sommeren er nær Herrens befulmægtigede tjænere har prædiket Evangeliet og advaret Folket nu over tredive Aar i Danmark og budet dem at gaa ud fra Natsiunern og op til Siun for at

lære om hans veie og vandre paa hans stier og begynde at opbygge hans Rige som skal bestaa evendelig og bygge Templer vori frelsens plan maa blive udført for de døde at fædrenes Hjærter maa vendes til Børnene og Børnenes Hjærter til deres fædre paa det han ikke skal komme at slaa Jorden med Band, men nu seer det ud til som Evangeliet snart vil blive luket i Danmark thi de har allerede begynt at u(d) vise Herrens tjenere af landet som har fulmagt og myndighe fra Gud til at forkynde livets og sandhedens ord for dem og advare den for de forfærdelig strafedomme som der følger paa forkastelsen af Guds Søns Evangelium dersom det bliver sat i fulstendig udførelse at de alle bliver udjaget af Landet saa vil de Hellige som er tilbage ogsaa blive udsamlet og naar det er skedt saa vee vee vee over dem som er tilbage thi Sverdet vil fortære fra den ene ende af landet til den anden og Pesten vil fylge i dets spor Skyerne vil holde regnen tilbage og Mennesker og Kveg vil vaande sig under Guds rætfærdige vrede. Partierne er jo allerede rustet til tænderne der oprettes jo Refel (riffel) foreninger Landet runt og det seer jo ud som revolutionen hænger over deres Hoveder.

Det glæder mig at høre Hans at du er bleven in stor og duelig Museker det har jeg nok vest fra føst du begynte at spele at du kunde blive vis du ville men det er ikke din egen skyl at du er nodt so langt du vilde have brækket op da du haude spillet et Aars tid men jeg kjente de store gaver og anlæg du haude dertil jeg tængte du skal ikke saadan slepe derfra jeg tvang dig dertil haude jeg ikke gjort det haude du ikke været det du er i dag.

Gertrud Katrine min Hustru med vem jeg har aulet otte Børn gjør mig in tjeneste forhærd ikke dit Hjærte mod den frelse som tilbydes Menneskeslægten i dag og undersøg med rent og opregtigt og ærligt Hjærte vad der er sanhed og vad der er vilfarelse saa vil du fende sanheden thi jesus sag(de) det er ikke allesom sige Herre Herre der kome i Hemmerigets Rige men det er kuns dem som gør min Faders vilie som er i Hemmelen Herren har aabenbaret sin villie til Jorden i vore dage og gengivet det samme evangelium som hans fordums Apostle le(d) martyrdøden for og opreist Mæn med magt og myndighed fra det høie til at udføre sit Riges ordinanser og med fulmagt til at vad de bender paa Jorden skal være bunden i Himlen og vad de løser paa Jor-

den skal være løst i Himlen thi de Menneskelige opfundne og selvlaved Religiuns systemer er ikke antagelig for Gud.

Vil du komme til mig vil jeg med glæde sende for din reise du kan nok tænke at den stelling vori jeg lever er ikke gaadt for mig jeg kan ikke u(d)holde at leve i den stelling altid og det synes mi heller ikke jeg har forskylt imod eder.

Kjære Hustru du skriver at jeg ikke skal kjede mig værken over dig eller mine Børn thi i har det godt vad mener du dermed mener du at jeg skal slaa eder rent ud af Hovedet det kan jeg ikke thi jeg elsker eder og jeg elsker eders frelse thi jeg ved at Herrens Sver(d) er draget og det vil ikke blive stukket i skeden igen føren Verdens Rigers magt er tilintetgort og Loven vil udgaa fra Siun til alle Natsiuner

gør mig den tjeneste og giv mig et rint ja eller et rint næi enten du vil nogen tid komme til mig og være mig hengiven som in Hustru bør sin Mand eller ikke.

til dig vil jeg sige Hans betænk din stelling flere gange føren du gaar ud og lægger dine bin paa slagMarken og gaar hen til det sted som skreften kalder det yderste Mørke

nu maa jeg slute min skrivelse for denne gang med in kjærlig helsen til eder alle

din for Christi skyl langt fortfjernede Mand og Børns Fader

Mads Nielsen

Jeg fek ikke søvn den Nat efter at jeg haude foet Brevet føren hen imod Dag

Skriv snart

1885. Mette Marie takker sin svigermor for tilsendte blomsterfrø. De to sønner er raske. Høsten har været god. De er lykkelige og tilfredse. Der var engang, de ikke var glade. Det var, da Davids far, Mads Nielsen, boede hos dem. Da han flyttede, blev der atter fred i hjemmet.

Så vil Mette Marie ellers gerne bede sin svigermor til pølsegilde, og da Mads Nielsen er ved at bygge eget hus, kan svigermoderen snart berede sig på at komme.

David sender også sin mor en hilsen, han har ikke skrevet længe, men haft travlt med at tage ud og sælge deres korn. Moderen har tilbudt at sende nødder, men David vil hellere have kirsebærsten. Nogle pæne teaterstykker ønsker David også sendt.

Der er hilsen fra den gamle Anders Hansen, som i sin tid boede i Egense.

Elsinore den 29 November 1885

Kjære Sviermoder

det er nu snart længe siden vi modtog dit sidste Brev vi har talt om flere Gange at vi skulde skrive men det har saa blevet derved, men nu vil jeg dog i denne Stun skrive nogle linier til dig, for det første takker jeg dig for det Blomsterfrø som du sente mig jeg saaede noget af det ude men det kom ikke op jeg gemte noget som jeg vil prøve til næste Aar men jeg saaede Gyldenlakerfrø inde i en Potte det groede nu har jeg snart en stoer Gyldenlak, jeg kan da lade dig vide at vi er raske alle 4 drengene har haft lidt Forkjølelse nogle dage men nu er det snart goet over, du kan tro det et par tapre drenge vi har de kan ordenlig lege saa det er næsten for meget sommetider men det er jo godt at de er raske til at lege saa at de ikke af Sygdom skulde nødes til at være stille paa et Sted,

vi har avlet en god Afgrøde iaar saa vi har nok at spise og drikke. vi har ogsaa avlet en god deel Hø saa vi har ogsaa nok at give vore Kreaturer, men den største Velsignelse er at vi har Fred og Glæde i vort Hjem. og er lykkelige og glade og tilfresse der var en Tid da det ikke var saa behagelig nemlig da Davids Fader var hos os jeg forstaar ikke hvor han kunde have Fornøielse af at inpode Ondt i Davids Hjerter imod mig, men det var nok kun fordi jeg ikke havde arvet en hel deel Penge han syntes jeg var for ringe, du skrev engang kjære Sviermoder at du forundrede dig over at vi kunde ikke enes at være sammen længer men vis du havde seet og kjent Omstendighederne saa havde du ikke forun-

dret dig derover desuden var det ogsaa ham selv der ikke ville være her da han ikke kunde overvinde david, det var en Morgen da de var kommen hen i Korellen at han begynte som sedvanlig saa sagde david at nu vilde han ikke høre mere om mig og han skulde respekttere mig ligesaa meget som ham, saa sagde han ja naar du vil binde for Munden paa mig saa vil jeg ikke være her længer saa sagde david »hvad jeg har sagt er bestemt« saa gik han strax herfra, men jeg skal ikke spille Papiret med at nedrive hans Karakter og jeg ønsker heller ikke at kalde alle disse sørgelige Minder frem i min Erindring men er glad ved at der er indtrot lysere Tider for os,
jeg maa nu ende min ringe Skrivelse for denne gang med Ønsket om at Brevet maa treffe dig rask og vel fornøiet. nu en kjerlig Helsen fra os alle til dig, lev vel,

Mette Marie Madsen

om et par dage skal vi slagte vor Gris saa vil jeg bede dig her over til Pøsegilde nu er Mads Nielsen i Fær med at bygge sig et Huus saa maa du snart berede dig paa at komme

Kjære. Moder

jeg vil idag skrive nogle foe ord til dig jeg maae bede dig unskyldte os fordi vi ikke har svaret paa dit Brev – sent er jo dog bædre en aldrig jeg kan fortæle eder adt vi fik vores gren Tærsket først i September maane siden den tid har jeg næsten ikke bestet andet en kjøre ud adt sælge vores korn vi har her varmt og behageligt veir ver dag i nu vi ikke har vinter her mere en i jenoar Febroar maane saa det er et meget behageligt klimad
Kjære Moder du var saa god adt du tilbø os adt du vilde sende os flere nøder det vil jeg takke dig for men ønsker hellere dersom du vilde sende nogle Kjersebersten jeg moe nu slutte for denne gang med en venlig helsen til dig og til alle mine Brodre
jeg har en hilsen til eder og til Niels Hansens fra den gamle Anders Hansen som Bode i Egense jeg har været henne adt Besøge ham jeg vil gjerne bede Brode Hans om adt sende mig nogle pæne Teatterstykker

David Madsen

1885. I dette brev til sin yngste søn Knud forklarer Mads Nielsen atter, hvordan han har forladt hustru, børn, slægt og fædreland på samme måde, som Abraham også måtte rejse ud til et land, Gud viste ham. Hvordan det hænger sammen med evangeliet, frelsen, de sidste dage og Jesu komme, forsøger Mads Nielsen på ny at få Knud til at indse i sin fyldige redegørelse.

Knud har spurgt til Mads Nielsens hus og besætning, og Mads Nielsen fortæller derfor om sit nye hus, sin besætning, hvordan jorden dyrkes, og hvordan de henter brænde i bjergene.

Snart vender han dog tilbage til sin tro.

Elsinore den 29 November 1885

Høit elskede Søn Knud Madsen Damsted

Dit Brev af 25 October motog jeg den 14de November og seer deraf at du ikke aldeles har glemt at du har in Fader som lever inu omskjønt jeg er langt bortfjærnet fra dig det har jeg ikke gjort fordi jeg elskede dig ikke eller ikke elskede min samtlige Familie thi det gjorde jeg af mit enderste Hjerter jeg vilde saa nødig meste eder derfor tøvede jeg til jeg blev gammel og til alt haab blev utømt om at beholde eder jeg har ikke gjort dette skrit for at gøre min egen naturlige villie men for at gjøre den samme Guds villie som sagde til Abraham ver Fader gaa ud af dit Land forlad din slægt og din Faders Huus og reis til et Land som jeg vil vise dig jeg vil gøre dig til stam Fader for et stort Folk og velsigne dig, Abraham adlød denne befaling vorfor han blev kaldet Guds ven de troendes og lydiges Fader.

der er store fristelser forbunden ved at gøre Herrens villie Jesus siger ved in ves leilighed i in tale med sine Disiple angaaende Guds Riges oprettelse paa Jorden i de siste dage sandelig jeg siger eder der ingen dersom han forlader Huus eller Brødre eller Søstre eller Fader eller Moder eller Hustru eller Børn eller Ager for min skyl og for Evangeliets skyl at han ei skal faa hu(n)drede fol igen nu i denne tid Huus og Brødre og Søstre og Mødre og Børn og Agre med forfyldelse og i den tilkommende Værden det evige liv og mange skulde blive de siste som ere de første og de skulde blive de første som ere de siste vilket er bogstavelig opfyldt thi Evangeliet blev i forrige udeling først sent til jøderne men da

de forkaste det som et Folk blev det tilbudt Hedningerne af vilke mange annammede det og drog fordel deraf og lever nu med fryd i deres Himmelske Faders nærværelse paa en fulkommengort Klode den samme Klode som vor elste Broder Jesus Christus gik hen og satte sig ved vor felles Faders høire Hand intil alle hans fjender er lagt til in skammel under hans Føder blant vis tal min Hustru og mine fleste Børn inu staar.

Nu er det samme Evangelium ater genskenket til Jorden den samme lov det samme frelsende budskab som alene kan frelse ophøie og forædle alle Adams Sønner og Døtre i tid og al Evighed saa mange som vil anamme det thi Evangeliet er in livslugt til livet for so mange som vil anamme det men in dødslugt til døden for saa mange som forkaster det det er først tilbudt Hedningerne i disse siste Dage vorfor det er opfyldt som skrevet staar at mange som vare de siste skulde blive de første og mange som vare de første skulde blive de siste thi naar Hedningernes fylde er engaaet skal Evangeliet prædikes for Jøderne. Herren har i vore Dage talet fra Himlen ved engles sendelse og ved sin egen røst og sent udødelige Mænd til Jorden nemli Men som er opreist fra de Døde som besad dette Præstedømme føren de led martyr døden for samme og har Præstedømme føren de led martyrdøden for samme og har lagt deres Hender paa dødelige Mæns Hovet og givet dem magt og myndighed fra det høie til at løse og bende at vad de bender paa Jorden skal være bunden i Himlen og vad de løser paa Jorden skal være løst i Himlen samt med magt og myndighed til at overdrage det til andre det er igennem denne lovmæssige Kanal at invær kan blive arving til forjættelsen thi Evangeliet er komet til Værden og invær som troer og bliver Døbt skal blive salig og vem som ikke troer skal fordømmes disse simple ordinanser kan ikke omgaaes tro paa den Herre Jesus omvender eder fra al urætfærdighed invær af eder lader sig Døbe med Begravelses Daab i Jesu Christi navn til eders synders forladelse af in Mand som har magt og myndighed fra Gud til at forræte denne gærning og i skulde faa hans paalægelse for den hellig Aans gave uden dette er det umuligt at ankomme i Guds Rige thi Daaben er Døren til Guds Rige og Jesus siger Sandeligen Sandeligen jeg siger eder hvo som ikke gaar en ad Døren i Faarestien men stiger andetsteds der ind han er in Tjyv og in Mordere. Johannes 10 kp 1 ste v.

jeg maa nu forlade dette emne for at svare dig paa din begering

du spørger mig om mit Huus og mine Creature min Korel eller Stal Bygning har jeg jo tidligere skrevet om vordan den er og mit Huus har jeg under Bygning er færdig til at læge Spon paa det er opført af Tømer og breder stolperne er 9 fod imelem Fod og Rem vorpaa der udvendig er slaaet høvlede Breder over tvers paa Stolperne som er in Alen imellem vær stolpe og i den øverste kant af Brederne er paastryget in fals paa en og en halv tomme bred udvendig og i den underste kant er der paastrøget in envændig paa in halv tomme bred som falder over kanten af den brede fals og indenfor skal der mures med raa sten

Kjelderer er muret med Kampesten saa vel som Grunden som er tre kvarter over Jordens overflade med et Vendue i Grunden paa vær side.

Jeg har in Ko og in Kvie og in Kvie Kalv in Hest og in Hoppe og et sjeldent udmærket Føl det er baade stort og smugt det er smukkere in jeg har nogentid havt dem i Danmark. det er ikke nemt at sige dig vorledes vi bærer os ad med at dyrke Jorden vi pløier jorden ligesom i Danmark og harver den og dernæst saaer den naar den er saaet læger vi den af at vi kalder det og pløier Kornet ned og pløier bestandig venstre om og tager Fure udenfor den fure som er oppløiet saa der bliver furer lige som smaa Kartofelrader fra in fure som gaar overtværs i den øverste ende. med at hente Brende i Bjergene gaar det til saaledes at der er et bræk eller Bremse paa Vognene at der kan presses en paa bagHjulene saa de slæber ned det er udgaaede tøre Seders og pitspein vi bruger til Brende og naar vi henter Tømmer i Bjergene saa kjører vi det ned paa in halv vogn forvognen og enden af læsset slæber vi bagefter. Davi har paa tiden tre Hesste men kuns in Ko og in Kalv hans Huus og hans Land har jeg jo tidligere skrevet om jeg kan medele dig at jeg er rask og arbejdsdygtig jeg har alene med mine egne Hender opført mit Huus saa langt det er kommen.

Min kjære Søn du ved at jeg har altid elsket dig og jeg elsker dig inu saavel som min hele Familie men i troer mig ikke i troer at jeg vil bedrage eder men det har jeg aldri vilet og vil heller ikke inu jeg vilde ønske at du ikke vilde forhærde dig mod din Fader eller imod din Gud som i sin naade advarer sine Børn foren hans Grume vrede udgaar over de genstridige han lader dem inbyde i Bjergenes Kamre og luke Døren til medens vreden gaar over thi den er ikke fjærn at in heel værden vil være i Krig med henanden

og vor som ikke vil gribe til Svær mod sin næste mo fly til Siun for
sekkerhed kom og tag dit hjem hos mig min kjære Søn
Verdens Prak vil snart forstumme
det vil være gaadt baade for mig og dig og vi vil glædes og frydes
med verandre fra nu af og til evig tid faa del i den første opstan-
delse og leve og regere med Christum i tusinde Aar og siden i al
evighed medens de genstridige maa hengaa til eget sted i evig
Baan i mørke tider er meget nær at vor Herre og Frelser vil sætte
sin Fod paa denne Jord og tage Regeringens Tøiler i sine Hender
da vil alle Jordens slægter hyle som mange som har forkastet hans
tjenere og sige til Høiene skjuler os og til Bjergene falder over os
for hans Glorige Majestæt som sidder paa Trunen.

Nu jeg ved om ei jeg pagten sviger
jeg skal samles med det glade kaar
som med Jesus ned fra Himlen stiger
for med ham at dele Jordens Riger
det vil ske thi Herren selv det svor.

Slutet med in kjerlig helsen til dig min kjære Søn. Din stedse
tofaste Fader

Mads Nielsen

skriv snart kan du melde mig nogen glæde

1886. David takker i brevet til sin mor for de tilsendte blomme- og kirsebærsten. Han hilser fra sin far, der kommer hos dem hver søndag.

Deres grå følhoppe har fået et brunt føl. Forårssåningen er i gang.

David vil gerne have portrætter af sine brødre. De har både Davids og Mette Mariés forældre hængende på væggen, men har endnu ikke alle brødrenes portrætter. – Og så ved David ikke, hvad han mere skal skrive, for hans tanker er fulde af mormonismen, og det bryder hans mor sig nok ikke om at høre om, så han slutter med mange gode ønsker om et godt helbred og en god afgrøde.

Mette Marie fortæller i sit brev om deres får, der er blevet klippet, de fik 16 pund uld. De har tre får og en bedde, desuden 16 høns og en hane. En af hønerne har 11 kyllinger. Det er forår, træer og buske springer ud. Børnene har været lidt forkølede, men lidt hostesaft hjalp.

I Davids brev til sin broder Hans skriver han om politik. Polygamisterne i Utah bliver arresteret. Davids far kommer aldrig mere til Danmark for at leve der, svarer han sin bror, men han ønsker, at mor ville komme, det kniber for faderen at holde humøret.

Elsinore den 23 April 1886

kjære Moder

jeg vil i dag tage Pennen og besvare did Brev vi motog dit Brev den 28 Marts og posen den 4 april posen var aabnet. Vi motog 40 Kjersebersten 10 Deanae Blommesten og 2 grønne Kloder og noget Resta (reseda). Jeg vil siden fortælle eder om det groer. jeg kan hilse dig fra min Fader han er alti Rask han kommer her til os ver søndag. vores graa Følhoppe som vi selv har lag til har nu foet et Brundt hesteføl – vi har in Brun Hope der gaar i inde Mauindedens (eng: mountains) Bjergene hun har ikke været jemme i vinter og saa har vi en Brun Hest som er 6 aar gammel jeg saaede vede først i april den staar godt jeg har inu ikke saet havre og byg – den Byg i sente i fjor groede regti godt det er en slags 2 radet Byg vi har her og vi har et slagx 6 radet Byg som jeg troer der er bedre in den i har i Danmark som jeg vil sende jer lidt af til sommeren for det er jo for sent nu i dette efteraar her er ogsaa nogle slagx græ(s) som jeg troer der vilde være godt for eder jeg ynsker meget gerne adt se Hans og Marius. Follegrafier i uniformenen jeg ynsker ogsaa adt have et af Niels og Jens peitet (Peter) og Knud vi har Fader og Moder og dem i Ørritslev og

Henger her jemme paa Væggen og saa vilde vi gerne have i andre ogsaa - vi har sent en til Stædet en efter nogle oliemalerier som vi vil foe om nogle foe dage og saa vilde det jo være in fornøielse om vi havde vor familie ve siden af

jeg ve nu snart ikke mere adt Skrive til eder Denne gang som i bryder eder om ti mine Tænkter er fulde af Mormonismen og det ...det paa og det nytter vel ikke at skrive derom jeg vil dog sige til eder adt dersom i vil undersøge Mormonismen og sammenligne den ved Libaty da vil i finde ud adt det er den eneste vei til frelse. Men i har vel hørt nok af den slags saa i har ingen unskylning paa den yderste Dag. Jeg synes disse ting er meget lætte adt forstaa - jeg vil ynske eder godt helbre og in god afgrøde i dette aar og dermed sende eder min aller Venligste hilsen

David Madsen

kjere Sviermoder

Jeg vil nu ogsaa skrive nogle faa ord til dig, jeg takker dig for Stinene og det Reseta som du sente, jeg har foet noget i en Potte og det er begynt at komme op, jeg kan da fortelle dig at vi er da raske allesammen, vi har ellers været noget syge i dette foraar, vi havde Forkjølelse allesammen og da det var overstaaet saa fik David og Erastus struhoste men nu er det snart vel med os allesammen igjen, vi har nylig kleppet vore Faar vi klippede 16 pund Uld - vi har 3 Faar og en Beder, og vi har... smaa Lam, vi har 16 Høns og en Hane jeg har en Høne der gaar med 11 Kyllinger, vi har haft megen Sned og Reng i dette Foraar, Jorden bliver noget vod saa Folk bliver lidt forsinket med at saae, vor Vede stoer godt, i disse dage er det igjen milt og behageligt Veir, saa Buske og Træer begynder at iføre dem deres Sommerdragt, lille Anton havde ogsaa en deel Forkjølelse og Hoste, en Nat motte jeg være oppe næsten hele Natten han havde en stærk Feber han vilde sove i Vuggen der var naturligvis for Varmt i Sengen vi fik noget Medisin i Storen det var sødt Børnene vilde gjerne have det det lindrede Hosten godt, til Struhosten brugte vi Humle vi gav dem nogle draaber ind og faa gennem Halsen og Brøstet dermed, nu en kjerlig Hilsen til eder alle

Mette Marie Madsen

I Elsinore den 23 April 1886

Kjære Broder H M D (Hans Madsen Damsted)

jeg vil idag begjive mig til Pennen for at besvare eders kjerkomne Brev jeg er gla ve adt se adt i alle er raske og har det godt. Det samme gode kan jeg igen melde til eder vi har haft lidt forkjølelse men det er ijen godt.

Jeg ser adt i har avlet godt i aar - det er jo in fornøielse for mig adt høre adt det gaar gaadt for eder du ynsker Kjere Broder adt høre lidt om vor politik - for øiebliket har amerika komflikt med Tykerne og Kjina og engang imellem er der pøbeloptøier omkring i staterne. Her i Uta gav det for sig med adt arrestere Poligaenisterne det er omtrent det meste plage her i Uta der er inge af dem drevne bort, naar de har sitet i fengsel i 3 eller 6 maneder kammer de jem ijen og saa maa de betale deres ... du spørger om mi fader vil reise til Danmark ijen det tror jeg ingenlunde

han har nok talt om adt han vil til danmark ijen paa besøg og for adt (tage) eder med herin men han vil aldrig ... der mere. han lever alene i sit hus saa han har det jo ikke godt han ynsker saa jerne adt Moder vilde komme og boe hos ham og det vilde jo ogsaa være et stort gode for ham og moder kunde jo ogsaa foe det regti godt her,

han mangler heller ikke timelig goe. Men han mangler god pleie og godt homør

fortæl mig lidt om din musik vorledes du driver den nu bruger Knu og Marius musiken inu - vad synes i om Mormonerne og deres lærdom.

er jorgoset (jordgodset) enu i stigende priser har i nogle af de nye Gendarmere i dagstrup.

Jeg maa nu slute min skrivelse for denne gang med en venlig hilsen til eder alle

Din Broder David Madsen

skriv snart hils mine Brødre

1886. Mads Nielsen har nu snart levet ene i tre år, han må nøjes med den mad, han selv kan tillave, undertiden samme ret hele ugen. Havde hustruen været ham tro og fulgt ham, havde det hele jo set bedre ud. Mads Nielsen beder for sin kone og beskriver endnu en gang Guds sandhed for hende – ville hun dog blot se den.

At troen kan udrette mirakler, har Mads Nielsen beviser på. Davids søn, der var dødssyg, blev hjulpet ved troens bøn. Og midt på Atlanterhavet, på vej mod Amerika, gik der ild i skibets kulbeholdning; men skibet var ladet med de hellige, hvis forenede bønner frelste skibet.

Mads Nielsen håber, at nogle af hans sønner vil komme at »farme« for ham, og han beskriver, hvorledes det står til med hans landbrug og de nye redskaber, han har anskaffet sig.

Missionær Markussen, der har besøgt Danmark, blev ikke så godt modtaget hos Mads Niensens kone, som han havde håbet. Fra en anden missionær, Hans Brun, som holdt forsamling den sidste søndag, Mads Nielsen var hjemme i Danmark, har han erfaret, at der går dårlige rygter om ham i Danmark, det siges, at han nærmest er blevet »apostaseret« dvs. apoteose- ret, ophøjet til guddom!

Kom og bo hos mig, eller giv mig lov til at tage en anden hustru, beder Mads Nielsen igen.

Elsinore den 12d August 1886

Kære Hustru og Børn

Jeg vil i dag skrive dig til og lade dig vide min tilstan nu omskønt du ikke har svaret mig paa mit siste Brev jeg kan lade dig vide at jeg er temmelig rask efter de omstendigheder jeg har jeg lever ene i mit Huus og har gordt nu snart i 3 Aar og maa nøies med vad jeg selv kan tillave mig det er undertiden samme ræt hele Ugen igennem vorimod jeg kunde havdt det umærket godt dersom du og vores Børn vilde have fulgt mig og været mig tro saa kunde jeg Havt det meget bedre in i Danmark jeg har hidtil levet i et svagt haab om at i skulde faa eders øine op og see tidernes tegn og ... anerkjende mig som Mand og Fader var det ikke for det haude jeg ikke levet ene saalænge thi jeg har døiet meget for eders skyl og gjør den Dag i Dag men jeg beder bestandig for eder at min Himmelske Fader vil forlade eder thi i ved ikke vad i gør thi veste i det saa gorde i det ikke thi Herren

har aldri gjort eller gør noget nyt paa Jorden uden at advare sine tjenere Profeterne

han har talet fra Himlen i vore dage og gør det fra tid til anden og begynt at oprette sin Kjerke og Rige paa Jorden for aldri mere at udrydes og herren har sent sine budbærere ud til Jordens ender og advaret om syn og om rætfærdighed og om dom og budet sine lydige Børn at gaa ud fra(Siun) til de genstridige Natsiuner og begynde (deres op)bygelse...

(indtil hans vrede) gaar over men ikke des mindre er der forudsagt at veerne skal udgaa fra Guds Huus vilket bekræfter sig thi her er megen forfølgelse men det vil ikke blive i sammenligning med vad der venter værden som forkaster Guds Søns Evangelium thi vor som troer og bliver døbt skal blive salig men vor som ikke troer skal fordømmes og Herren siger at disse tegn skulle fylge dem som tro

i mit navn skulle de gøre mange underlig gerninger i mit (navn) skulle de udryde Djevle de skulle tale med nye Tunger paa de syge skulle de læge deres Hender og de skulle helbredes de skulle tage paa Slinger og Skorpiuner og dersom de dreker nogen dødelig forgift da skal det ikke skade dem...

mens jeg var hos Davi ... in Nat blev han (en af Davids sønner) ganske Døds syg hans Føder var blevne kolde saavel som hans Hender hans Læber var blaa og hans Øine sunken langt tilbage i hans Hovet at Døden haude præget sit sekre stempel paa ham Davi gik i Nattens mørke op til Byen og hentede to elster som salvede ham med Olie i Herrens navn og troens bøn jalp den syge og Herren opreiste ham.

In Dag den tid jeg reiste op til Siun vi seilede omtrent mit paa atlander Havet begynte dampsprøiterne at gaa med ful kraft der var kommet Ild i Kulbeholdningen men skibet var ladet med den høiestes Hellie som i forening opsente sine bønner til Jehovas Trone ilden var snart slukket haude det været in anden slags ... troer jeg nok det haude gaaet (anderledes)

det var da jeg kom da haude han havt in paa verkning af samme skjæbne han fortalte at ved samme tid in dag han arbeidede i nærheden af sit Huus kom Aanden over ham og hans redskab saagadt som faldt ham ud af Henderne og han følte til at bede for mig saavel som for de øvrige emigranter som han veste var paa det megtige dyb og han bøide sig paa sit Ansegt og anraabte ham

som lever evig og altid om at føre sine trofaste og lydige Børn lykkelig og velbeholden over de store vande og til det sted som han har budet sine udvalgte at samles i disse siste Dage.

Du bemærkede Kjære Hustru i det Brev du skrev til Davi som du bad Ham at læse for mig at mit siste brev var vredagtigt ...ikke til hensigt ...

at jeg fek in bedre seng med in jeg vilde have kan gjerne være jeg ved det ikke jeg har aldri skrevet at det var ikke gode sengklæder jeg haude med thi det var det og moskje nok stærkere in dem jeg talte om at faa med men jeg skrev at det gorde mig unt da jeg saa at jeg haude ingen fulstendig Sæng thi jeg fek et vidnesbyr deri eller et entryk af at du ikke elskede mig værken som di selv eller dine Børn thi jeg var ikke klaagere in der hørde to underdyner til in fulstendig Sæng men det bryder jeg mig mendre om jeg liger got nok men jeg feiler dig og mine Børn kunde jeg faa eder her vilde jeg være saa gla at det vilde være ubeskrivelig.

nu har jeg et lile (beboelses) Huus færdig med to værelser og Kjelder under men (jeg har)

tængt dette til in Farmer dersom min Familie ikke kommer men Davi trøster mig somme tider med at der kommer nok nogle af eder men jeg ønsker eder helst alle sammen jeg ønsker helst en eller to af mine Sønner til at farme for mig jeg har som sagt fem agres land at jeg byger og boer paa voraf der i Aar er tre agres med Haure in Agres med Lusern som var føren jeg fek det og in agres med Huset lit Kartoffler flere Gulerøder Løg Vikaal og Persille som groer meget svært jeg har aldri havt det sværere i Danmark

de ti Agres farmeland jeg har ude i øst Filen det var meget forfyldt med ukrut da jeg fek det de fem Agres brakede jeg i fjor der er meget svær Hvede i Aar og de andre fem (lægges) til Brak i Aar de 10 Agres ne(de ved) ... Aaen er (udlagt med Lucern) det er tiden de skal slaes de andre fem har været slaaget to gange den første gang 16 Læs den siste gang blev der 15 Læs og de var lige 5 uger om at gro og jeg venter 10 a 12 Læs tredje gang men jeg for kuns de to trediedele thi jeg har in til at vande det og vende Slaa Maskinen og riven og vi hjælper verandre at kjøre det hjem vorfor han far den tredjedel

jeg har in slamaskine jeg kan sidde paa at slaa og in rive jeg kan side paa at rive med sæde ligesom paa Christian Møllers ring-

Tromle jeg har 31 og ½ Agres Lan af det nye Land under den nye Kanal samlet i et styke paa det smukkeste og beste sted kuns 200 skrit fra Davids Huus vilke Kanal vi venter at faa igennem i lobet af venteren og næste forAar det er meget rigt Land det vil uden al tvivl give sine 50 a 60 busler paa (om aaret) de første 4 a 5 Aar er der ikke in der ...aver saadan et styke

jeg har ikke skrevet at i ikke motog Markussen vel da han besøgte eder thi ded veste jeg ikke jeg har skrevet ham til men han har ikke svaret mig men jeg har spurgt af hans Kune at han har besøgt eder og han vilde ikke komme der mere og at det første jeg kunde glemme dig var det beste for mig men det kan jeg ikke jeg elsker baade dig og mine Børn inu og vil gern befordre eders lykke og velfær om det er mig muligt men jeg skrev til Hans Brun ham som var der at holde forsamling siste Søndag jeg var hos eder og spurgte om han haude besøgt min Familie han var meget gla ved mit Brev thi han skrev at der haude gaet meget daarlige røgter om mig at jeg var omtrent apostaseret (apoteosere = ophøje til guddom) han skrev at han haude været der engang (inden han) reiste men han var ikke i(ndbudt til at) side ned og at (han) besøgte eder ingang sinere og han blev motaget paa samme kolde maade.

Men jeg vil ønske at i snart kan faa eders Øine oplate at i kan see tingene som de ere thi dette budskab er af Himlens Gud og vorsom strider derimod strider imod Gud og vil snart falde for plagerne som skal gaa over Jorden gaa ud fra hende at i ikke skal være delagtig i hendes synder og rammes af hendes plager kom og boe hos mig eller giv mig lov til at tage in anden Hustru jeg vil være dig saa god som det er muligt for naagen Mand at være mod sin Hustru den dag vil komme at i vil se op til mig med agtelse og hengivenhed enten det bliver saa i dette liv eller i det tilkom-mende.

svar mig paa mit Brev enten det skal saa være mig til glæde eller sorg vær forvesset om at jeg elsker eder alle.

Din stedse trofaste Mand i den ny og –

Mads Nielsen

Hels mine Børn fra mig og bed dem ikke forlade mig.

Hels skræderen og spørg ham vornaar han venter i skulle ...

1886. Mette Marie er alene hjemme og sender en hilsen til sin svigermoder. David er ude at sælge deres korn. Mads Nielsen vil nok have sig en husholderske. De tre sønner har det godt.

Elsinore 17 oktober 1886

Kjere Sviermoder

Jeg kan ikke længer undlade at skrive nogle faa Ord til dig da vi ikke har hørt fra dig siden vi modtog dit Brev af 4de Marts saa skrev vi til dig sid(s)t i April jeg hoer da at du har faaet det nu har vi ventet efter Brev fra dig saa længe men der kommer ingen

kjere Svigermoder jeg vil bede dig om at skrive os til en gang imellem det er en stor Fornøjelse for os at høre fra eder David siger hver Gang vi har faaet Brev, jeg er glad ved at høre at det gaar dem godt thi jeg holder af dem og jeg ønsker ikke at noget Ondt skal vederfares dem, vi savner jo saa tidt nogen af vor Familie at tale med,

(Det følgende afsnit af brevet er noget forkortet, da brevet er delvis brændt):

Mads Neilsen bor nu i sit nye hus

han siger, nu feiler (mangler) jeg Gjertrud Katrine

nu vil han nok have en Husholderske det kan han ogsaa nok faa Raa til han behøver jo ikke at gaa ene saadan,

David er ude at sælge Havre han er langt henne det vil nok vare 16 Dage

de var flere Vogne og fultes ad Mads Nielsens Vogn var ogsaa med men han har leiet en Dreng til at kjøre han kunde ikke selv komme ud fra hjemmet

jeg har en lille Pige i denne Tid at David ikke er hjemme, hun er 12 Aar gammel hun skal have 35 Cens om Ugen,

lille Anton er saa god, han har ikke brugt sin Vugge siden han var et halvt Aar gammel han sover i Sengen, de andre to har haft lidt Forkjølelse i disse dage men det vil snart gaee over.

Nu en kjærlig Hilsen.

(Mette Marie)

Fragment af brev fra David til sin moder. Måske et nytårsbrev fra nytåret 1886. Anton, yngste søn, er begyndt at gå lidt, men kravler mest. Mette Marie har fået en ny symaskine til jul. David har fået en plov. De har kun én ko i stalden lige nu.

Kjære Moder

vi har motaget dit brev af 24 Ogtaaber vi seer at alt er vel med eder jeg kan fortælle at vi alle er raske og har det godt vi har inavlet (høstet) i aar og Kornet er ogsaa i en god pris. her sender vi et potræt af vores smø Dreng David (sønnen) siger at han vil ikke til Danmark men vi mō nok sende potrætet med Drengene pō over til Farmor lille Anton han begynder at gaa lidt han Kryber rask omkring paa gulvet Mette Marie har foet en ny Symaskine til julen den kaastede 35 Doller og jeg har foet en ny plov der er et skarbt jul til at sædde paa naar jeg vil pløie straane det skjærer straaet over og det skjærer Furen løs med det samme vi har kun 1 koe i (øieblikket) vi skal nok snart foee nogle flere...

(David Madsen)

Kunstvandingen er baggrunden for de frodige marker i Elsinore. Foto Margit Egdal, 1999.

1887. David fortæller, at Mads Nielsen snart er en af de rigeste mænd i Elsinore.

David har drømt, at der var revolution i Danmark, og han så for sig, at der blev kæmpet i Daugstrup, og i hans eget hjem blev der skudt tre mænd oppe på loftet. David sender tomater hjem til sin mor, de er knap kendte i Danmark.

David og 4 andre mænd er gået sammen om en stor tærskemaskine, der trækkes af 10 heste. Minedriften omkring byen går godt.

Mette Marie fortæller, at Anton nu har kunnet gå en måneds tid; og hun er meget glad for symaskinen, hun fik til jul.

Elsinore den 27 Marts 1887

Kjære Moder

jeg vil idag begive mi(g) til pennen jeg kan da fortælle dig adt vi har motaget didt Brev af 2 Marts vi ser deraf adt i er alle raske og har det godt og adt det gaar gaadt for eder det er jeg gla ve adt høre.

jeg kan da fortælle eder adt vi er ogsaa alle sammen raske og har det godt og min Fader er ogsaa rask og har det godt.

han er snart en af de rigeste Men her i Byen. jeg troer adt i narrer jer selv fordi i bliver gaaend(e) der ovre i Danmark.

jeg har drømt adt der var revlussjon i Danmark jeg so mange KrigsFolk samlede i fremmede Lande jeg so pøbelhobe samlede i Danmark. de gik efter verandre og dækkede sig ved grøfterne og skjø (skød) efter verandre jeg saa der blev 3 Man skudt oppe po eders Loft der kom en skare fra øste(r) og gik frem mo nordvest og fik overhon (overhånd) over dem de kjempe imo. efter det synes jeg adt Krigskuerplasen var flytet længere imo nordvest der var en volsom Krigxlarm jeg hørte Kanonerne og geværerne blev affyrede, Hestene skrønnede og steilede officerene raabte og kommanderede de saarede klagede sig Trompeterne spilede og alt var inhylet i en tyk krudtdamp og jeg drømte adt jeg var paa Ensidelborg (godset kaldes i dag Egebjerggård) for ad besøge nils der var ogsaa oprør greven var reist bort paa gru(nd) af udrolighederne. og det hele er kun en drøm.

jeg kan da fortælle eder adt ve har haft en meget lin Winter i aar saa vi har arbeidet paa den nye kanal hele vinteren den er nu snart ferdig jeg kan fortælle adt vi har kjøbt en axsie (aktie) i den nye Terske Maskine og har givet 70 Doller for den den er til 10 Heste vi er 5 Man am den vi kan Terske fra 800 til 1000 Bushel om dagen vi foer (får) 7 Bushel af hundret i Terskeløn den kan nok betale si(g) selv det første aar og mere til.
en del af minerne her omkring er nu i ful gang saa vi vil foe bedre pris paa vores produgter og god fortjeneste for arbeidere.

vi vil nu sende eder lidt Smaabyg og lidt Ærter og Tomatos
Tomatosene groer op i Buske og bærer pæne Æbler der bruges til Syltning

nu maa jeg slutte min ringe Skrivelse for denne gang og ønske
ad den maa treffe eder i beste velgaaende
en venlig hilsen til dig og dine Børn fra aas alle hils mine Brødre
David Madsen

Kjere Sviermoder

Jeg vil ogsaa skrive et par Ord til dig og takke dig for dit Brev og for Portretter vi kunde da nok kjende ham skjønt du ikke havde skrevet hvem det var, det er meget smukt han har ogsaa en god deel at bære paa, David siger somme tider at han vilde gjerne have Portreter af alle sine Brødre,
Lille Anton løber nu rask omkring han har kunnet gaad ene en Maanedes tid
nu begynder det milde Veir saa kan de komme ud at lege i Sommer kan den lille nok komme lidt med, jeg kan ikke huske om jeg har fortalt dig at jeg har faaet en Syemaskine det er en til at træde med Føderne dem bruger de her, den har kostet 35 Doller, du kan troe at jeg er glad ved den jeg kan nu sye helt pent paa den, og det gaar jo langt mere hurtig en at sye det med Henderne,
nu til Slutning være I hilset alle sammen fra os alle 5,
lev vel

Mette Marie Madsen

1887. Mads Nielsen har lige plantet 50 frugttræer. Afgrøderne står godt, folk og fæ trives - men det havde været bedre for alle, hvis hustruen og børnene var hos ham.

Mads Nielsen ængstes for hustruen, for hun strider mod Gud, som har åbenbaret, at alle jordens religioner var forkerte. Gud har givet nogle udvalgte mænd bemyndigelse til at handle på hans (Guds) vegne, til at rejse ud og forkynde Mormons lære og til at byde folk at rejse til det sted, Gud har udpeget: Zion. Alle, som vil frelses, kan skjule sig der, mens Guds vrede rammer dem, der ikke vil følge mormonerne.

Vil hustruen nu komme til ham? Hvis ikke, må hun give ham lov til at tage en anden. Mads Nielsen og hans hustrus ægteskab vil kun vare ved »til døden dem skiller«. Det er nødvendigt at foretage en besegling, så ægteskabet kan vare til evig tid. Uden beseglingen er det heller ikke muligt at opnå fuld frelse i Guds himmelske rige. Og Mads Nielsen har forladt alt for at opnå frelsen. Han skal og må have sig en hustru. Nu har han ventet i 4 år!

Og så er der hilsen fra David. Han er glad for, han kom ud af Danmark, mens der var tid.

Elsinore den 8de august 1887

Kjære Hustru

dit Brev af 18 Februar Motog jeg den 13. Marts og seer deraf at du var rask saavel som alle vores Børn det er in vigtig ting. Jeg kan ogsaa meddele eder igen at jeg er rask og har det godt. jeg har i dette Foraar plantet in del Frugt Træer nemlig 25 æble Træer 5 Pære Træer 11 Blomme Træer 3 Kirsebær Træer og 7 Færskén Træer de kom fra Genua Planteskole vee Nyork (New York) med Banen hertil de er ikke saa billige et æble Træ koster 1/2 Doller et Pære Træ 1 D 1 Blomme Træ 1 D1 Kirseber Træ 1 D Agenten for Træerne har nylig været her igen da gorde jeg bestelling paa 6 Kirseber og 1 Abrikos og 2 Rebs og stikelsber er 1/4 Doller styket og Abrikosen er in Doller. her er et temme(lig) tørt Aar her i Aar og jeg tænker det er vel omtrent over hele Værden men Grøden staar temmelig gaat nu er Hveden afVandet og skal snart høstes. Davi har Vandet for mig i Aar han skal have den 5'te part af Hvede og Haure og den 3die part af Lussern vi har foet 30 Læs af første grøde.

jeg har to Kjøer hjemme at malke og 1 i Bjergene som skal kjelve til September og in Kvie som bliver 2 Aar i denne Maanet og 1 som bliver 1 Aar i denne Maanet og jeg har 7 Faar i Bjergene. Har jeg havt dig og mine Børn omkring mig haude det været bedre for os allesammen

Mit Hjerte engstes for eder thi i vide ikke hva i gøre i stride mod den levende Gud i hvis Biledede alle ere skabte han hvil frelse alle sine børn saamange som vil lade sig frelse han har nedlat sig til jorden til denne mørke plet i universet og u(n)derrettet sine Børn om Syn og om Retfærdighed og om dom og om at alle Jordens religiøse segter vare forkjert og in vederstygelighed for ham og opreist Mænd med magt og myndighed til at handle i hans sted og advaret invær Natsiun (enhver nation) stamme tungemol og Folk og budet dem at gaa u fra Natsiunerne til et sted som han har udpeget for dem nemlig i Bjergenes Kamre vor han har budet dem at skules et øieblek medens vreden gaar over føren hans vredes Arm falder med knusende vægt over de genstridige Natsiuners Haaveder i mærker vel nok veernes begyndelse det vil ikke tage af men tage til intil hans villie er urættet paa Jorden og skjer paa Jorden som i Himlen tiden er ikke langt borte de Esaies profeti vil gaa i opfyldelse Esaies 24 k.

Jeg har været sen til at skrive denne gang jeg sløves lit fordi du ikke svarer paa hva jeg skriver til dig om thi jeg skrev til dig om at ufrie dit løfte og komme at boe hos mig eller give mig lov til at tage in anden thi jeg maa besegles til in Hustru i dette liv thi i det tilkommende der værken gives eller tages til ægt men vi maa blive som ængle den ægteskabspagt vi har sluttet er kun sluttet entil Døden vilken du har brut for Døden det er umulig at opnaa in ful frelse i Gu(d)s selestiale Rige uden in Hustru thi Manden er ikke uden Hustruen i Herren og Hustruen er ikke uden Manden i Herren. nu har jeg ventet i mer in 4 Aar du laavede jeg skulde kuns vente i 1 Aar vil du love at komme til mig og blive beseglet til mig for tid og al Evighed i én nær fremtid sinest til næste Sommer vil jeg vente paa dig. Svar mig derpaa inden 2 Maaneder vis ikke er det muligt jeg tager mig in Hustru.

jeg kan helse fra David han har det godt og er glad fordi han kom ud fra Danmark medens det var Tid hels alle mine Børn med megen Agtelse

Mads Nielsen

1888. David skriver til sin mor. Han har en lille nyhed, de har fået endnu en søn, Alfred Madsen, født 16. januar 1888.

David mindes sin fødselsdag i fjor, hvor han var kørt vild højt oppe i bjergene og måtte overnatte under åben himmel i bjørneterræn.

Davids besætning består lige nu af to køer, en kvie, to kalve, tre heste og tre får.

Elsinore den 2 Jenuar 1888

Kjære Moder vi har med glæde motaget didt Brev af 4 Desember vi seer deraf adt i alle er raske og har det godt. det er vi jo glad ved adt høre vi kan da ogsaa melde eder det samme ijen fra aas. min Fader er ogsaa rask og har det godt. han kom med Brevdet til aas i Eftermidag

jeg er gla ved adt høre adt Niels er bleven gift han har jo goet lenge nok. heels (hils) ham og hans Kone fra os.

jeg mo da fortælle lidt om vores smø Dreng lille David er en dygti Dreng og han er ogsaa god. han begynder adt (h)jælpe til med mange smaa ting han kan nok gaae i storen og kjøbe lid(t) til modder naar vi andre ikke har ti. han har ogsaa begyndt adt læse og Skrive. til foraaret skal han gaa i skole og det er han glad ved han er ogsaa glad ved Biledet som Bestemoder sente til ham han taler tit om dig

Erastus er ogsaa en deilig Dreng. han har drøiden med høiden han er saa mil(d) - naar jeg kommer in vil han lige stragx sid(d) paa mine Knæ og saa bliver lille Anton vred for han vil ogsaa side hos Fader og ride ranke saa maa jeg jo have dem begge to. og saa gaar det.

Moder har jo travl med adt sy hun syer jo aldt vores Tøi selv og det lige saa pndt som nogen kan gjøre det.

vad vores Kræaturer angaaer da har vi 2 Kjør 1 Kvie 2 Kalve 3 Heste og 3 Faar

vi har avlet rigti godt siste aar af alle slagx. og Kornet har jo ogsaa været i en temmelig go pris.

nu som jeg side og skriver kommer det i mine Tanker saadan en føselsdag jeg havde i fjoer. jeg læsede min vovn med Havre og vilde ud og sælge det. saa var min Fader saa go(d) adt han laante mig ogsaa hans vovn og jeg læsede ogsaa hans vovn med Havre

Parti fra Elsinore. Hvis ikke lige det var for bjergene i det fjerne, kunne man nemt forledes til at tro, at her stod tyrekalvene på en mark i Danmark. Foto Margit Egdal, 1999.

og jeg (leiede en d)rang til adt Kjøre hans vovn jeg tængte jeg skulde nok naa (h)jem til min Føselsdag. jeg kom til Fresko saal(g)te saa læsene der og jeg vilde til adt ta jemvejen da var der in Mand der forlan(g)de mig til adt Kjøre 100 mile længere bordt med noget Frog (frugt) jeg Kjente ikke den Wei men jeg Kjørte aligevel for han gav mig et Kort over veien det gik godt de 4 første dage. da kom jeg til et Huus og jeg spur(g)te om vei der og de viste mig po den forkjerte Wei og vi kjørte saa langt op i Bjergne adt der ikke var nogen vei mere og der var fuldt af Bjørnetræk og saa var det aften og vi kampede (camperede) der den Nadt og det var min Føselsdag. vi gjorde et stort fyr saa det Brentedt hele naten for saa viste jeg adt de vilde Dyr nok skulde blive borte for vi havde ikke noget Skyde-vaaben med aas men vi slap godt fra det og jeg tjente 54 Doller paa 9 dage.

jeg vil nu ijen tage fadt paa pennen og medele eder en lille nyhed, vi lagde aas en lille Dreng til den 16 Jenuar han er saa god han græder aldri han er et deilig Barn ligesom hans brødre Marie er nu rask ijen, og vi har det godt alle sammen, Drengen skal hede Alfred Madsen,

jeg kan fortælle eder adt jeg har begjyndt adt bykke en stor Kjelder den skal inrettes i 3 rum der skal være isKjelder i den nordre ende og være Meiri (mejeri) i den mellemste rum og Bryggershues i den Sydre ende vi har haft en Streng Vinter i aar men nu er det forandret sig lige paa en gang, nu er det et behageligt veir jeg kunde nok have lyst til at see Knuds gardneri, der er nok sket en stoer forandring siden jeg var der, jeg har foet nogle frugt Træer nede fra Sto(ren) og di groer alle sammen di er jo dyre, et Æble Træ kaaster en halv Daaleer og et pære Træ en Doller de er saa Tykke som en Finger i stammen jeg vil nu slute for denne gang med ønsket om adt dise linier maa treffe eder ved god helsen og godt homøer og med længsel efter adt tjene den levende Gud i al opregtihed, da vil han bønføre eder og give eder Troen og kraft til adt uføre den i gerninger og blive troe Tjenere i al evighed det ynskes ...

din Søn David Madsen

Til alle mine Brødre ... nu maa i ikke helt glemme adt i har en Broder i amerika glem heller ikke eders gamle Fader han ynsker nok adt høre fra eder en gang imellem
Hels jære og Karen Marie fra aas hels vore bekjenter og Venner
lev alle vel

afsent Mandagen den 30 Jenuari

Den sidste morgen i Daugstrup vil altid stå helt klart for Mads Nielsen. Han stod tidligt op. Gik til Otterup, sagde på vejen farvel til Hjære og Karen Marie.

Hjemme i Daugstrup så han, at der var tidsler i havremarken uden for gården. Han gik og stak dem af, indtil tiden kom, hvor han skulle af sted. Tidseljernet satte han ved havedøren.

Der blev spændt for. Mads Nielsen og nogle af sønnerne sad allerede på vognen, da der kom en slagter for at handle om nogle svin. Da Mads Nielsen ville tale med, bød slagteren ham at tie - heller ikke det har Mads Nielsen glemt.

Hans hustru stod også tidligt op, hun gik inde i køkkenet hele morgenen, kom ikke ud og sagde farvel, og Mads Nielsen så hende ikke mere.

Knud, som var 14 år, da Mads Nielsen rejste, er Mads Nielsens (højt) elskede søn, den eneste af hans sønner som aldrig har sagt ham imod. Knud er kommet i gartnerlære og har fået et meget fint skudsmål fra gartneren - men det kan ikke frelse dig, skriver Mads Nielsen. Knud må komme til Zion for at få det evige liv.

Mads Nielsens brev er desværre ufuldstændigt, og dateringen er svedet af.

... 13. 14. og 15de juni motog jeg den 6de juli og seer der af at det gaar glemrende for eder med untagelse af at Moder hvar Syg men jeg haaber at hun nok er kommen sig igen

Kjære Hustru du skrev den dag jeg rejste hvar du tili ope om Morgenen det var jeg ogsaa jeg hvar i Otterup hos Maleren og hente det der skulde uden om min Seng da jeg gik hjem hvar jeg ende hos Hjære og Karen Marie og sagde dem farvel da havde han ike foet Haavedet (hovedet) fra Pudén.

jeg kan nok erendre det siste Arbeide jeg gorde i det hjem hvor min Vug(g)e stod

der hvar ikke saa faa Tisler kommen frem i vekehauren i kilen uden for Gaarden dem gik jeg og stak af de fleste af dem men jeg blev ikke færdig tiden kom jeg skulde afsted jeg sate Tiseljernet uden for Havedøren og gik ind...

(vi) fek spent for og kom til ... som vi hvar ved at kjøre kom der in Slagter og de handlede om Svin mine tre Sønner sat paa Vognen tillige med mig medens de handlede og de tre stod hved siden jeg hvilde tale med om handelen i mine Sørners fauør men Slagteren bød mig at tie jeg haude ikke deri at snakke men jeg

svarede maa jeg ikke tale med mine Sønner den siste stun jeg er hos dem saa bød Slagteren mig ikke mere at tie men du kjære hustru hvar ikke ude af Kjykenet jeg saa dig ikke mere men du haude gordt mig meget glad den Dag i det du sagde du vilde komme til mig næste Aar men det kunde jeg strags see da jeg fek det første Brev at det haude ikke været din mining ... at du elskede mig ikke det er haart at elske Hustru og Børn og ikke være elsket igen det har været hort for ...ikke hjælpe mig selv der me. ... elsker eder inu jeg kan ikke lade (væ)re.

Kjære Knud jeg elsker eder allesammen og jeg elsker dig meget høit thi du har aldri sagt mig imod jeg taker dig fordi du lo mig see dit skusmol (skudsmål) fra Gartneren at du har været tro imod ham tro imod dig selv Mønsterværdig blant dine medmennesker det er meget prisværdigt

men det kan ikke frelse dig paa Herrens vredes Dag naar du befender dig blant den Værden som strider imod fredens og frelsens budskab som er tilbut Menneskeslægten thi Herren har talet for Himlen i vore Dage enten Værden vil tro det eller ei og u(d)peget maaden hvorpaa hans trofaste og lydi Børn kan erholde frelse i dette liv og evigt liv og evig ophøielse i det tilkommende og det paa disse meget simple og ligfremme prinsipser tro paa den Herre Jesus Christus som kom til Værden i mi(d)ten af tiden for...

bliver døbt i Vand til synderens forladelse af in som har myndeghed fra Gud og motog Hanspaalægelse for den hellig Aan(d)s gave af in som har myndeghed til samme og gaa ud fra Babel og væn hendes glemmer (glimmer) og lugsus Rygen thi hendes synder naa en til Himlen og Gud har kommen hendes urætfærdigheder i hu søger Herren imedens han er at fende kalder paa ham den stun han er nær

Kjære Knud A(a)nden siger klarligen at israiels Blod vender i dine Aarer at du vil anamme Evangeliet enten tidligere eller senere men jeg er bange for at det bliver ikke føren efter den store trængsel thi det vil ikke vare længe føren vi vil see hele Kloden i Krig men jeg tror Herren vil spare dit liv og føre dig til Siun

hvor som ikke vil gribe til svær mod sine ... mo fly til Siun jeg skriev ikke dette fordi jeg tænker at i ville tro det men fordi det sker i da kunne tro...

22.9.1888 sendte Mads Nielsen brev til hustruen i Danmark og til sin yngste søn Knud. Følgende brudstykker synes at være det eneste bevarede af disse breve. Mads Nielsen er netop blevet gift, så mon ikke han vil fortælle om sin kone nr. to her lige efter brylluppet.

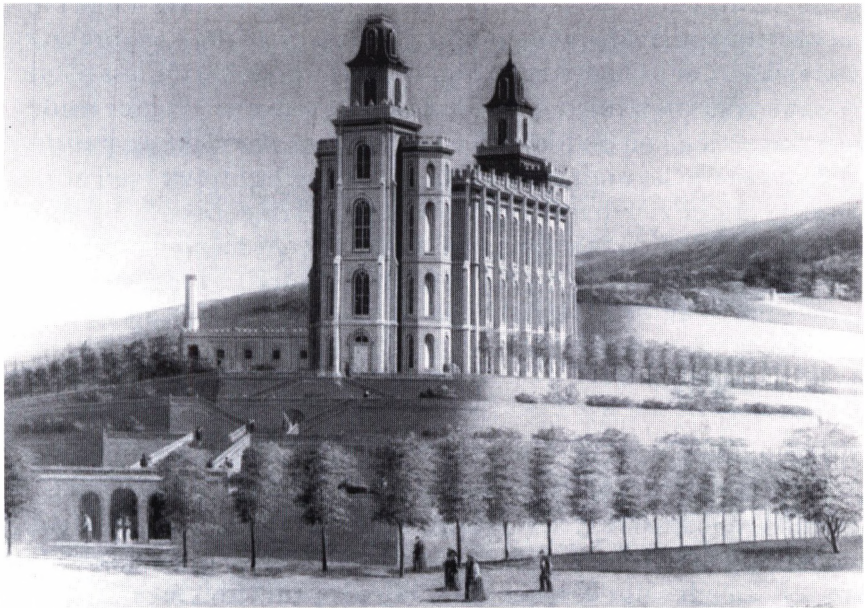
hun er føt Ane Rasmussen og var 63 Aar den 13de Marts men min Religiun tillader mig at have mere in in Hustru lige sovel som Abraham de trofastes Fader eskjønt landets regering stider der imod men striden er imellem dem og Herren

På den anden side af brevet står:

og de har snart dreiet den siste nøgle og vil snart blive tilintetgort og den Dag nærmer sig med hurtige skrit at Loven skal udgaa fra Siun til alle Natiuner

maa sanhedens lys og rætfærdighedens Sols straler trænge sig igennem Mørkets skumle Riger er min bøn i Jesu Navn Amen

Mads Nielsen

Sit andet ægteskab indgik Mads Nielsen i juli 1888 i templet i Manti, Sanpete. C.C.A. Christensens maleri gengiver til fulde mormonernes håndværksmæssige kunnen. Templet blev indviet i maj 1888.

1888. David sender brev til sin mor og til Knud. Mads Nielsen har giftet sig med en gammel kone, som nu nyder de privilegier, der egentlig tilkom Davids mor. Bliv ved at skrive til fader, så har du krav på hans ejendom, eller hvis du vil komme, moder, så må fader ifølge loven skille sig af med den gamle kone. David ønsker sin mor alt godt frem for nogen anden. Allermest ønsker han hende frelst i Guds rige.

Der er hilsen til Knud. Da de rejste, gik Knud i en grå trøje, og David ser ham for sig, som var det i går, de skiltes. I mellemtiden er Knud blevet voksen og uddannet gartner. David kan vel næppe genkende ham mere. Knud har været på gartnerudstilling i København. Der er også sommerudstillinger i Saltsøstaden, fortæller David, og han vil gerne høre mere om Knuds gartneri. Hvordan gik det med tomaterne, som David sendte hjem i fjor?

Elsinore den 14 Ogtaaber 1888

Kjære moder.

vi har med glæde motaget did Brev af 9 sebtember. vi motog det den 1 Ogtogber. vi glæder os over adt du er rask ijen og aldt gaae godt der(h)jemme hos eder. det var jo rigtinok temmli lenge i lo os vente po eder denne gang føren i sente os et Brev. sendt (sent) men sikkert er jo bedre in aldrig. vi kunde jo nok have lyst til adt Besøge eder men veien er jo temlig lang. so for vi jo nøies medt adt skrive. jeg kan da fortælle eder adt vi er alle raske og har det godt. vi har avlet godt i aar af alle slagx. jeg har travlt med at terske i denne ti vi har nu Tersket 12.000 Bushel og vi har meget tilbag inu her er ... Terskemaskiner her i Byen men vi ... tersker det m(e)ste. vores kjør og h(e)ste er det samme inu som det var siste gang vi Skrev til eder. vi har 4 grise i aar 3 hvide og 1 sordt den sorde skal være til løvsoe (løbeso). vi kjøbte dem i (siste) Maane (måned)

Kjære moder du spørger om min fader har faaet didt siste Brev, han motog det nogle foe dage føren han giftede sig med den gamle Kone. hun er en flink gammel Kone hun nyder jo det gode der kunde tilkomme dig. dersom du eller n(o)gle af eder har tanker om adt reise herover da er det best adt i kommer snarest mulig. jeg troer aldrig i vilde komme til adt fortryde det. om du vilde komme Krære moder saa vil han ifølge loven (være) tvungen til adt skelle sig af med den gamle ijen. skriv til ham in gang

imellem saa har du krav paa hans Eiendom. jeg ynsker eder adt godt frem for nogen anden. forst (først) eders sjæles frelse i gus rige. der er jo gjivet edtvert Menneske fri valg til adt hanle efter hans egen v(i)lie her i dette Liv og det er saadan fordi vi ikke skal have nogen unskylning paa den yderste dag

... troende adt Herren vil føre eder in paa hans veie og vandre derpaae for bestandighed. sandelig siger jeg eder dersom i først anammer Herrens evangelium da vil i glæde eder. ti Herrens aan vil fylde eder og vidne for eder adt i er inlemmet i den aller Høistes Gues rige vidende adt i vil blive frelst paa den yderste dag – som vil gjive eder en glæde og trø(s)t som i aldri har kjent til. Kjære Moder jeg haaber adt du tilgiver adt jeg skriver saaledes til dig – jeg ynsker baade dig og eder alle frelse i gu(d)s rige – jeg beder ofte for eder og for alle Mennesker som lever paa jorden adt alle som søge sanheden maa finde den og have styrke til at alyde den – jeg maa nu slute mine bemergninger for denne gang og sender eder den venligste hilsen fra os alle sammen. skriv snart igen. hels alle mine Brødre fra os. Hiels ogsaa Jære og maaster (moster) Karen Marie og alle venner. lev vel

vil du ikke gjøre os den fornøielse adt sende os didt potræt

Knud Damsted.

Kjære Broder. jeg takker dig mage gange for dig du ogsaa skrev nogle linnier til os. jeg ve ikke om jeg kunde kjende dig nu vis jeg saae dig. nu er du jo bleven stor. da vi reiste gik du i in graae Troie (trøje) jeg husker det saa tydelig som det var for nogle foe dage siden det er lige som jeg kan see dig inu. du er jo nu gartner – og saa vidt jeg kan forstaa gaa det jo godt for dig du har jo en god anbefaling – jeg kunde nok have lyst til adt see vorledes du kan pynte op i haven kan du ikke komme over og lægge en Have an for aas til sommer fortæl os noget om didt gartneri – va blev det til med Tomætus (tomaterne) som vi sente dig i fjor – jeg haaber du morede dig godt paa udstilingen i København her er ogsaa ustilling i Saltsøstaden i sommer
jeg haaber adt du lader høre fra dig ijen vi har et bahagli veir og har haft det hele Sommeren. godt helbred og godt humør

David Madsen

I sommeren 1889 skrev Mads Nielsen følgende brev til sin hustru i Danmark.

Mads Nielsen har aldrig fortrudt eller grædt over, at han forlod alt i Danmark. Han er endda meget taknemmelig.

Endnu en gang vender mand og kone tilbage til to begivenheder, som fandt sted i Danmark. Hvad skete der egentlig den dag, det var Mads Niensens fødselsdag for 12 år siden i 1877? Det var den dag, Mads Nielsen traf den endelige beslutning om at følge mormonerne og tog til Odense og lod sig døbe. Og hvad skete der den sidste morgen i Daugstrup, da Mads Nielsen sad på vognen og var klar til at drage af sted? Mads Niensens kone viste sig ikke. Nu har hun fortalt, at hun var i spisekammeret og græd. »Det være sig, som det være vil, det ved du bedst selv, men sidst jeg så dig, var der ingen tegn på ydmyghed,« svarer Mads Nielsen. Og hun havde den morgen lovet ham at komme til næste år – men hun svigtede ham.

Mads Nielsen har hele tiden stridt den gode strid. Ingen kan bebrejde ham noget, når han ser tilbage. Retfærdighedens krone er beredt til ham og alle andre, der har fulgt Guds vilje.

Hustruen har haft et syn i drømme, som Mads Nielsen udlægger for hende. Hun har set den himmelske far og hans hustru i himmelblå klædninger. Men, siger Mads Nielsen, udødelige væseners klædninger er ikke himmelblå, de er skinnende hvide. Det, du så, var mørkets fyrste, selveste Lucifer!

Mads Nielsen venter at se sin hustru igen i dette eller det tilkommende liv. Hun vil blive kaldt frem fra graven. Hun vil have fået et nyt navn, og hun vil elske ham og erkende ham som sin herre og ægtemand igen.

Dette lange brev er på 10 sider, men den ene ende af brevet er brændt af, og der mangler adskillige linier ved hvert sideskift, som her er markeret ved liniebrud.

Elsinore 2.6.1889

... bebrejde mig fordi jeg forlod dig men jeg har aldrig fortrud(t) det eller græd(t) over det, men jeg er meget taknemmelig til min Himmelske fader fordi han gav mig styrke og kraf(t) til at bryde de Band (bånd) som vilde fængsle mig i mørkhedens Lænker og føre mig fangen i Dødens Land, men gav mig styrke til at trænge mig igennem Døren til Guds Børns hærlige frihed og leilighed til at erholde de velsignelser som er bere(d)t for de trofaste føren Værden blev til. Du taler om va der skede (skete) for tolv Aar siden

11de Marts jeg haude sagt dig i forveien at det var ikke ... jeg kan svare dig (med vor) frelsers ord, han sagde dem (som) gør min Faders vilie som er i Himmelen ... mine Mødre Søstre og Brødre ...

du skriver at da jeg og vore (børn) gik ud og de tre af dem sat paa Vognen tillige med mig og de tre stod nede(n for) og det tog ikke saa kort tid medens de handlede med in Slagter om Svinene – da var du i spisekammere og græ(d) det være sig som det vil det ved du best selv men sist jeg saa dig var der ingen tegn til ydmyghed men du lovede mig at komme til mig til næste Aar det glædede mit Hjærte meget dengang men jeg kunde see paa de første Breve jeg fek (at du ikke ville holde dit løfte)...

jeg har igennem den sorg og savn og de prøvelser og genvordigheder som jeg har maattet gennemgaa for Guds ord og for jesu Christi vinesbyrs skyl hitil strit den gode strid og mit livs vandel kan ikke bebreide mig naar jeg seer tilbage og jeg agter at fulkomme løbet at rætfærdigheds Krune (krone) maa vorde henlagt for mig dog ikke for mig alene men for alle dem som elsker vor Guds og frelsers hærlige tilkommelse ham som bør entage Himlene intil alle tigns genoprættelsestid som har været talet af Profeterne fra de elste Dage...

til de genstridige Aanders sted vor de maate forblive i 2000 og bo uden Gud uden haab eler trøst om deres Legemers forlis intil Frelseren udaanede paa korset og nedfor til Helvede og prædikede opladelse for de bundne og for de fangne genløsning han prædikede Evangeliet for dem det samme som de engang haude forkastet det samme som der tilbydes Værden i Dag det vil gaa Værden i denne slægt lig det gik i Noa dage ikke ved in Vanflod men det vil faa in mege(t) brat ende med dem men Herren er meget langmodig...

de kunde moske nok ønske at gaa (til)bage at oprætte vad de haude for(brudt) men det er dem ikke mulig, de ere afhængi af andre, der er redelige for dem, Herren vil frelse alle sine Børn som ikke har gjort den (u)tilgivelige synd om det saa skal være som igennem ild han vil frelse alle sine Børn med saa stor in frelse som de kan anamme, men ve(r) som ikke kan fordrage in Selestial riges Lov kan ikke fordrage in Selestial hærlighed, men

jeg vil gøre (gøre) for dem vad jeg kan
Niels Hansen sagde til mig da jeg sagde ham farvel ude ved hans
Hus idet han røstede min Hand at jeg...

min svoger Anders Jensen (er) død det var ingen und Mand han
har havt sinne prøvelsens Dage men moske ikke so stærk mod den
undes tilløb som han kunde være Hels Hans Familie jeg vil ikke
glemme ham.

Jeg kan medele dig at jeg er frisk og rask baade paa Aand og
Legeme og jeg er velsignet baade timelig og Aandelig, og er i
besidelse af fysisk kraft ifylge min høie alder,

Jeg har soet 33 Agres Land med Hvede i dette forAar med min
ege Had (egen hånd) foruden 9½ med Haure og jeg har 10 Agres
og staar med Lusern tjenlig til at slaa første gang de naaer min
Rov naar jeg gaar en i dem og jeg har 1½ Agres med deilig
rodKløver og er ved at købe en have med...

Kartofler Kaal og Kjykenurter Kjære Hustru du fortæller mig om
din drøm og det er længe siden haud du fortalt det før havde jeg
svaret dig derpaa før (du) skriver at det var vor Hemmelske Fader
og hans Hustru deri er du skufet den Klædedragt som udødelige
væsener bærer er ikke HimmelBlaa den er skinnende Hvi jeg vil
give dig et gaat raa vis du ikke vil forkaste det vilde det være gaat
for dig søg Herren i ydmyg bøn bøi dig paa dine Knæ tilig og
sildig i enrum og paakald med et ymygt og Barnligt send om at
give dig til kjende va der e sanhed eller vilfarelse thi Bønnen er
Nøglen til Fader Hjertet og ve den leilighed haude Josefs bøn de
hærligste følger idet Gud aabenbarede sig for ham i in straalende
lysstøte. Josef saa nemlig to hærlie væsener...

(Mormonernes stifter, Joseph Smith, opsendte en) begering om
Veiledning i henseende til hvilken af den tids kristelige samfun
som var det ræte (rette) saa at han kunde vide til hvilke han
skulde slute sig. Men med forbauselse fekk han at høre at han ikke
skulde forene sig med nogen af dem – (nei) sagde Herren de
tjæne mig med deres Mund og ærer mig med deres Læber men
deres Hjerter ere langt fra mig de lære saadanne lærdomme som
ere Menneskebud og have Gufrygtigheds skin men fornægte dens
kraft saaledes var in ny ud(d)eling begynt og Himlen paany sat i
forbendelse med Jorden. det syn du saa i dromme (drømme) var
ingenlunde va du mente men det var vad skreften kalder ham

Ved en mindesammenkomst blev nybyggerne i Elsinore hædret. Mette Marie står i anden forreste række som nr. to fra venstre. Biskop Jens Iver Jensen, der »hentede« David og Mette Marie i Danmark, står i tredje række som nr. fire fra venstre.

Mørkets Første som regerer i luften lusifær (Lucifer) Morgenrødens Søn, du haude gort in god gerning i hans (navn) da du havde forkastet din Mand og det frelsende budskab som Gud i sin naade har genskjenket til jorden til dens frelse men du mener adt du er frelst jeg vil ønske adt dine Øine (maa opla)des for sanheden inu i dette liv for det har ingen usegter forFrelse for bade dig og mine Børn

jeg venter at see eder igen enten i dette eller det tilkommende (liv) jeg haaber at den Dag vil komme at Herren vil kalde dig frem af Graven og give dig et nyt Navn vilket Herrens Mund vil aabenbare og du vil elske mig og erkjende mig som din Herre og din Mand

(lev v)el til vi sees
i Fred og hengivenhed

(Mads Nielsen)

in kjerlig helsen til eder alle

Elsinore, 1. december 1889. David og Mette Marie skriver hjem til Danmark. David fortæller, at alle er raske, og den 17. november lagde de sig endnu en dreng til, så de nu har 5 velskabte og tapre drenge. Det store samtaleemne i Elsinore lige nu er, om jernbanen kommer til egnen. Det vil være en stor fordel.

Derefter følger et par sider om, at den tid snart vil komme, da plagerne overgår alle, som ikke vil adlyde Herrens vilje - men sådan er det nu engang bestemt - alle skal vælge deres egen vej, for at enhver kan få en retfærdig dom. Om en liden stund er der ikke mere tid til at vælge. Kan Davids moder ikke se, at præsterne i Danmark ikke udfører ordinanserne, således som Jesus, Johannes eller de gamle profeter? Og den, som prædiker evangeliet anderledes, end Gud prædikede dette, skal være forbandet. David ønsker det bedste for sin mor. Ikke kun i timelig henseende. Frelsen er det vigtigste.

Her skal kun gengives Mette Maries hilsen, som er bedst bevaret.

Kjære Sviermoder

Jeg vil da ogsaa skrive et par ord. Jeg takker dig for dit Brev som du sente os i Sommer vi er glad ved at høre fra dig engang imellem,

Nu har vi saa atter lagt os en Søn til nu har vi 5 tapre (drenge) – David og Erastus kan begynde at gjelpe (hjælpe) os med mange Ting, de kan ogsaa god til Botikken og kjøbe, naar jeg skriver paa en Sædel hvad de skal have. Anton vil ogsaa gjerne hjelpe til men hans hjælp er jo ikke stor.

Alfred var saa syg en Maanes Tid i Sommer ... han er meget glad ved den (nye) Broder ..., nu har vi saa to smaa som du ikke har seet men det kan vel ikke nytte at jeg byder dig herover at besøge os i Julen. nu maa jeg slutte for denne gang med en venlig hilsen fra os alle

Mette Marie Madsen

Januar 1891. David skriver til sin mor og sine brødre Knud, Hans og Marius.

Der er blevet længere mellem brevene. Der er gået et års tid, hvor der ikke har været sendt breve mellem David og hans mor i Danmark.

David fortæller beretningen om Lehi, der drog ud fra Jerusalem og efter Herrens anvisning sejlede til Amerika og befolkede landet. En af Lehis sønner var Nephi. Efter ham kaldtes folket nephiterne. Nu kaldes de indianere.

Ligesom den rettroende Lehi forlod sit hjemland og undgik ødelæggelsen i Jerusalem, må mormonerne også i dag forlade deres hjemland for at undgå ødelæggelsen, forklarer David.

Så er der hilsener til brødrene. David skriver om Knuds gartneri og hans nye violin og påminder ham om, at det vil blive grufuldt for dem, der ikke vil adlyde Herren. Hans får det gode råd, at det var bedre at sælge ejendommen og komme over til dem i Amerika. Marius, der tænker på at købe gård, får samme gode råd.

David bruger musikken meget. Jernbanen er nu ikke langt fra Elsinore. David opregner sin besætning. Davids far, Mads Nielsen, har nu 46 acres godt land. Faderen har nylig købt en plov til at sidde på og en høstmaskine, der binder negene.

Brevet er brændt i den ene side, hvorfor enkeltord flere steder i teksten kan mangle. Er der ingen tvivl om de manglende ord, er disse indsat.

Elsinore den 10 January 1891

Kjære Moder

Det er nu snart et helt aar siden vi fik dit Brev. ja tiden løber. jeg beder dig nu om adt undskylde mig for denne gang, for jeg vil ikke undskylde mig selv
jeg vil nu ynske jer alle sammen et glædelig nydt aar, godt helbre og et muntert sind. frem for alt i vilde blive frelste i guds rige -

jeg har nu in historie adt fortælle eder. det er nu den 4 gang siden Skabelsen adt Amerika har været befolket. den første gang var da Adam levede her. her paa dette sted vor amerika nu er. hans afkom (levede her) intil Synfloden tog dem baart. saa nær som Noa og hans familie. og di blev ført langt bort fra dette land efter adt di nu ijen havde formeret dem in tid begjynte de adt Byke (bygge) Babels Taarn. da saa Herren ned og blandede deres

tungemaal. der var en man imellem dem som bad inderlig til Herren adt han og han(s) Broder og hans familie maate faae et Sprog di kunde tale sammen. da kom Herren ned og tale til dem. og dersom de vilde gjøre efter hans befallin saa Skulle de faa et sprog og di glædede dem ved Herrens ord. og han lærte dem vor di skulde gaa. han befalede dem adt bykke Fartøier. og han førte dem til det forjættede lan. der skulde di leve i trykthed saa læng de holdt Herrens bud. naar di afveg fra hans veie skulle di blive urydede. di levede lykkelig i mange aar. da begynte di adt dele dem og falde fra Herren. og 6 hundrede aar for (før) Christi komme blev de alle urydede.

paa samme tid boede der in man i jerusalem som hed Lehi. han var bedrovet over den ugudelighed der fantes iblandt dem. da befalede Herren ham adt skulle reise u(d) i orken (ørkenen). for han ville uryde jerusalem for den store ugudeligheds skyl. da forloef lehi aldt sidt go(d)s og reiste u(d) i ørken med sin Familie. han gjorde dem in veiviser som de kunde gaa efter. da de kom til stranden lærte Herren dem adt bykke et Fartøi. og di gik deri og di blev saa førdt til det forjættede Lan. de blev kaldet nefiter efter en af hans sonner (sønner). di har ingang været høit oppe i kultur og kunst. men nu er di næsten sunken ned til Elændighed. det er dem vi kalder indianere. di gaar heromkring. de faldt fra retferdighedens vei. og saa vrededes Herren paa dem han har sagt dem som lever paa dette land skal tjæne ham

alle de folk der nu bebor amerika er mestendel fra de Evropæiske lande. de er amerikas 4 Befolkning.

det er meget kaart (kort) inhol(det) af historien.

derfor er det novendig for os adt komme til amerika. ti Herren har sagt adt vi skulle gaa u(d) fra bebel saa adt vi ikke skal omkomme tillige med di vantro. men det staar jo etvert Menneske frit for, vilken vei di vil velge. nu nok om dette denne gang -

vi er alle raske og har det godt. vi har også avlet godt i aar af alle slags og vores omstendigheder star ogsaa ganske godt. du spoger om Faders stilling. det kan jeg med fornøielse fortelle han har 300 Daaller Sjer (aktier?) i Møllen der for det sist 6 maaneder gav ham 45 Daaller. 200 i koop Storen giver 25 a 30 prosent om aaret

Tilføjelje i kanten af brevet: jeg saalte in Hest siste foraar for 43 \$
Hels familien fra os (David Madsen)

Knud Madsen Damsted

Kjere broder. jeg takker dig mange gange fordi du sente mig dit Foteografi. det var meget kjærkommet. du er nok nu in dygti gartner jeg kan forstaa adt i har haft stor gavn af adt du lærte gartneriet. jeg ser adt du har købt dig en ny violin. vil du ikke fortælle mig vorledes i driver musikken. jeg vil nu til slutning minde dig om, adt der er (li)ge ved adt udgaa store plager over hele verden for di menneske som ikke vil alyde Herrens hellige evangeleum. lige saa san(d) som Herren lever vil det blive (gru)fyldt denne gang lige saavel som alle andre gange.

motag nu in venlig hilsen til alle

David Madsen

Hans Damsted

jeg taker dig adt du skrev de foe ord til mig. du Spørger om jeg har motaget Moders brev. det har vi regti motaget jeg glæder mig meget ve at høre adt det gaar got hos eder. det er nok et vidløftig g(ang) i har med eders gardneri. men det giver vel ogsaa en Haandskilling

jeg haaber adt i har det rigtig rigt. husk alti adt være go til moder dersom hun tænker paa adt komme til min Fader da maa i ikke forhindre hinde deri. hun vil komme til adt fortryde det vis ikke hun kommer. Fader er mere ... nu in han før har været. det vil være bedre for eder adt i saalte (solgte) jeres eiendom og kom her (over) til aas

jeg bruger musikken ret meget

Marius Madsen

jeg takker dig for dit Brev som ... rigti motaget jeg seer deraf adt du har været ve adt ville købe Nils rasmussens gar (gård) i ... jeg vilde heller raade dig til at reise til amerika. her behøver vi ikke adt arbeide haart alle tider. her vil blive go fortjeneste næste sommer. jernbanen er nu ikke saa langt baarte her fra. den vil formodenlig komme her næste sommer. saa snart den kommer saa vil lan(d)eiendommene stige til det daabelde. vi har in rask veir her i denne ti(d). saa vid holler os den meste af tiden ved kakkellovnen. vi har 3 kjør 1 stor kvie og 2 kvikalve. vi har 1 føl ... og en 5 aars hest og en 2 aars 1 griseso og en aarne (orne) (Fader har) 46 agre godt lan. han har nylig (kjøbt) in stor plov til adt sid(d)e paa ... han har ogsaa in høstmaskine der binder

negerne. han har 2 arbeids (heste) 3 Malkekjør in god stal og et godt Hus. han har plantet Træer af alle slags. han har et godt helbre. han har sent til ... efter in Dreng siste sommer (det) er hans Kones sønnesøn. han er 13 ar gammel. nu ve jeg ikke mere adt fortælle eder om denne gang (han) farmer ikke selv... han taler tit om eder. han vilde blive meget gla om du vilde komme Kjære moder han har ogsaa ynsket mange gange adt hans Sønner vilde komme.
Lev vel for denne gang

Tilføjet til brevet: den graa mær er med føl der har været mi(g) budt 200 Doller for hinde men jeg vil ikke (skille mig) af med hinde

*Sådan boede en immigrantfamilie i Elsinore engang. Havegærdet og beplantningen omkring huset er typisk dansk.
Foto Margit Egdal, 1999.*

December 1891 ligger Mads Nielsens hustru for døden hjemme i Danmark. Hans sender brev til David i Elsinore og beretter om moderens sygdom.

Daugstrup 13.11.1891

Kjære Broder!

Jeg vil herved meddele Dig, at vor kjære gamle og gode Moder er bleven meget farlig syg, hun ligger nu af samme Syge, som hun gjorde for flere Aar siden, 19 Aar tror jeg, hun har tabt meget Blod, og taaler vist ikke meget mere Blodtab; men vi haaber endnu at vi skal faa Lov til at beholde hende; men er det Guds Villie det modsatte maa vi finde os deri. Et varmt Moderhjærte har slaaet hos Hende, Hun tænker med samme Kjærlighed paa dig, som paa os andre, ja du kan tro kjære Broder, det er en drøj Tid for os Brødre at staa og se paa at vor gode Moder lider saa meget. Efter Omstændighederne ere vi meget heldige, vor Broder Knud er nemlig bleven forlovet med Hans Rasmussens Datter ude ved Landevejen, og hun er her og passe Moder, og hun passer hinde saa udmærket godt, som om det kunde være hindes egen Datter.

Vi andre er da raske gudskelov, og jeg vil her til Slutning haabe, at disse faa Linier maa træffe dig din Kone og dine Børn ved et godt Helbred.

Nu være i alle hilset fra Moder og dine Brødre.

Lev vel det ønskes af din Broder.

Hans Damsted

4.12.1891. Mads Nielsen skriver til familien, sønnerne og hustruen i Daugstrup.

Der er kommet brev fra Hans, og det gør Mads Nielsen meget ondt at høre, at hans hustru, som han har elsket fra sin ungdom og elsker endnu, er blevet ramt af den sygdom, som hjemsøgte hende for nogle år siden. Mads Nielsen ved, at der ikke er gode tider i Danmark, og det har der nok ikke været, siden han rejste. Han har aldrig haft større ønske end at have sin familie omkring sig, men han var nødt til at rejse.

Endnu en gang fortæller Mads Nielsen om den Gud, som bød Abraham at forlade sin slægt og drage til et ukendt land. Han fortsætter med emnet lydighed til evangeliet.

Som de vel ved, tog han sig en hustru, da han havde været i Utah i fem år (1888), og hans håb om, at Gjertrud kom dertil, var strandet. Nu har Ane Rasmussen, som Mads Nielsens kone nr. to hedder, skrantet hele sommeren. Selv er Mads Nielsen rask og kan stadig gå en dansk mil i timen (7 km), men han ser ikke ret godt mere.

Mads Nielsen har haft en skade på sin ryg. Han har også haft en knude, der først begyndte som en lille ært, men i løbet af fem år blev som et hønseæg. Der sprang hul, og han fik feber. Lægen erklærede, at det var kræft. Men er der en syg iblandt eder, skal han bede om olie i Herrens navn, og troens bøn skal hjælpe ham. Der var en patriark i byen, ham tilkaldte Mads Nielsen tillige med missionær Markussen (ham der var på besøg hos Gjertrud i Daugstrup). De salvede ham med olie og lagde deres hænder på ham, bad for ham og bød med præstedømmets fulde magt og myndighed dette dødelige sår at tørre bort. Dette skete. Såret svandt fra den samme time, og det varede næppe mere end tre uger, før der kun var et ar tilbage. Det var et stort under.

På ny taler Mads Nielsen om det evige liv og den evige ophøjelse til det himmelske rige. Jorden blev skabt, for at vi her kan få legemer og en fri vilje til at vælge det gode.

Var Mads Nielsen ikke selv blevet frelst, var det bedre, om han aldrig var født. Han glæder sig over Guds nåde og barmhjertighed imod sig. Hans hjerte føler for hustruen i Danmark, når han tænker på, at vantroens slør står mellem hende og den Gud, som gav hende liv og ånde. Herrens advarende røst har ellers lydt længe nok.

Mads Nielsen har altid elsket sin hustru, og han vil elske hende i de kommende evigheder. Han sender hende et lommeørklæde, som er fabrikeret i Utah. Der er et billede af Salt Lake templet på.

Hans gratuleres med sin forlovede, hun er af pæne forældre. Mads Niel-

sen vil indbyde dem til at komme og besøge sig, de vil finde et godt hjem hos ham.

Mads Nielsen håber, at hans lille nytårgave må træffe hustruen i bedring. Hvis Gud i sin visdom har kaldt hende bort, kan Hans give det til sin forlovede, om han vil.

Til slut hilsener fra deres kærlige mand og fader, for det evige livs skyld langt bortfjernede, Mads Nielsen.

Ovenstående gengiver de brudstykker af brevet, som stadig kunne læses. Meget af brevet er brændt.

Det sidste billede, som blev taget af Mads Nielsen.

5.12.1891. David erfarer, at moderen er syg, og sender brev til sin broder Hans.

Moderen lærte David at bede. Hun foregik altid børnene med et godt eksempel. Hun er deres kære og uforglemmelige moder.

Jeg kom lige jern fra en reise igaar. da fortalte Marie mig adt der var brev fra eder – jeg er meget bedrøvet for dig hun er kommen i saadan in farlig sygdom igjen – hun har alti været in kjærlig og go Moder for aas – jeg haaber adt Herren vil styre alle ting til det bæste – jeg ve jo ikke nu om hun er i live – men det er dog mit haab og bøn til Herren adt hun maa leve og gjive eder gode raa og formaninger

hun har lært mig adt bede til Herren – jeg ... adt hun har lært i andre det samme – hun har alti foregaaet aas med et godt exempel...

læg da nøie mærke til den overbevisning som retfærdigheden giver eder – ti det er det som giver Mennesket fremgang til frelse – vi er alle raske og har det godt – jeg vil nu ynske adt vore kjære og uforglemmelige Moder saavel som alle i andre maa være ved godt Helbred naar disse linnier treffer eder –

lev alle vel

motag in venlig hilsen fra

David Madsen

Skriv et par (ord) ijen saa snar i har foet midt Brev

Til slut ønskes Hans til lykke med sin mage, at han må få glade dage.

2. juledag 1891 sender Hans det triste budskab fra Daugstrup, at nu er Gjertrud Kathrine død. Hun var en kærlig og altopofrende mor for sine børn.

Daugstrup den 26.12.1891

Kjære Broder!

Jeg vil med et Par Ord lade dig vide at vor kjære gamle Moder er afgaaet ved Døden den 13de December Middag kl. 12 1/2 men hun bad fra først af sin Sygdom saa inderlig til vor Herre om at udløse hinde fra den store Pine hun led og føre hinde hjem til sit lyse Himmerige hvor hun ikke mere skulle lide Savn eller Sygdom og Herren har hørt hindes Bøn og vi maa nu savne en kjærlig og altopofrende Moder men hun trængte jo til Hvile og vi maa takke Gud Fader at han ikke gjorde hindes Leje længer.

Jeg kan da fortælle dig kjære Broder at Lars Simonsen af Lumby er afgaaet ved Døden 2den Juledag og det var Influenza som overgik til Lungebetændelse hos ham ligesom hos Moder der er forresten mange gamle Mennesker som dør af den Sygdom her i Danmark i aar men nu er Sygdommen dog over sit Kuluminationspunkt saa. det bedrer sig nok med Helbredsforholdene igjen naar en 14ten Dages Tid faar gaaet.

Hans Davidsen i Hjorslev er meget svag endnu men han gaar da oppe hver Dag men han kommer aldrig uden for en Dør saa du kan nok tænke det er snavs med hans Helbred.

Nu til Slutning være du din Kone og dine Børn hilset paa det kjærligste fra os alle herhjemme.

Et glædeligt og godt Nytaar ønskes dig af din Broder

Hans Madsen Damsted

30.10.1892 skriver Mads Nielsen til Knud. Ved meddelelsen om, at Knud nu skal overtage gården i Daugstrup, gør Mads Nielsen status. Knud fylder 24 år førstkommande 28. januar. Selv var Mads Nielsen 22 år, da han i 1844 måtte bestyre gården for sin mor. Han blev fæster af gården 28 1/2 år gammel i 1850, samme år som han blev gift. Det var også året, hvor apostlen Erastus Snow kom til Danmark med det evige livs evangelium. Dengang syntes Mads Nielsen, at det var noget tøjeri. Men han fandt senere noget andet.

Mads Nielsen har sørget for, at der er blevet gjort stedfortrædende arbejde i templet for sin afdøde hustru, Gjertrud. Hun er ved stedfortræder døbt til sine synders forladelse. For at annamme Helligånden har hun modtaget håndspåleggelse af mænd, som har den løsende og bindende magt. Endelig er Gjertrud og Mads Niensens ægteskab blevet beseglet for evigheden. Nu er Gjertrud fri for åndens fængsel, for så vidt hun vil underkaste sig de love, som fører til evigheden og frelsen.

Derefter beskriver Mads Nielsen opstandelsen og det evige liv. I himlen er der marker, huse, plantevækst, floder, dyr, templer, paladser, konger, præster, engle og musikalske instrumenter. I de helliges himmel råder den celeste herlighed, hvor mænd og kvinder er inddelte i familier og alle slægtskabsforhold som hustru, forældre og børn. Der er ingen skrig, smerte eller død. Når mennesket opstår til evigt liv, er det ikke underkastet tyngdekraftens lov. Der er et eksempel i Frelseren. Efter hans opstandelse opfor han til sin Fader.

Til slut skriver Mads Nielsen: Min kære søn Knud, jeg har gjort mine forhåbninger til dig, du er den eneste søn jeg har, der aldrig har sagt mig imod, men du har fulgt din moders ledebånd i stedet for mig. Jeg havde hellere set, at du var kommet til mit nuværende hjem i mit nye land.

Desværre er brevet kun delvis bevaret, netop dette brev, hvor Mads Nielsen selv opregner vigtige begivenheder i sit liv og fortæller om centrale forhold hos mormonerne, de stedfortrædende handlinger og det evige liv f.eks., havde det været meget interessant at se i sin helhed.

29.4.1893. Mads Nielsen underretter Knud om, at hans hustru, Ane Rasmussen, døde den 13. april om aftenen. Hun døde efter syv måneders sygeleje af tæring og vattersot. Hun led meget i den sidste tid, hvor hun stred. Mads Nielsen begravede hende, ifølge hendes ønske, i sin have, hvor han havde anlagt et smukt gravsted med stakit om.

Brevet er kun bevaret som fragment.

1895. Her skal vi høre lidt om, hvordan det er gået Mads Nielsens børneflokk i Danmark. Knud skriver fra Daugstrup til David i Elsinore.

Daugstrup den 23de Maj 1895

Kjære Broder

Da det nu er saa længe siden jeg har hørt fra Jer derovre i Amerika, vil jeg sende et Par Ord for at spørge hvordan I har det, herhjemme har vi det jo rigtig godt,

Du ve vel nok at jeg blev gift i efteraaret 1892 og samtidig fik overdragen Gaarden herhjemme, den 14 August 1893 fik vi en Søn, som hedder Johannes Georg Damsted og den 11de Marts 1895 fik vi en Datter som hedder Laura Kirstine Damsted min Kone ved Du nok er Hans Rasmussens Datter ude ved Landeveien, da jeg blev gift solgte de Huset derude og rejste herved hos mig de er begge raske og tapre indnu og er os til stor Hjælp men deres Søn Laurits er død her i Vinder,

Broder Jens Peter er ogsaa hjemme hos os og har en Livrente på 7.500 Kroner tilsikret, hvis Rente gaar til hans Forpleining og Underhold, Sommeren 1893 gjorde jeg en stor omlavning paa Stuehuset som kostede 600 Kr

i Sommer bygger vi Svinesti og Materialhus, det hele er 13 1/4 Alen vidt og 16 1/4 Alen langt bygget af huel Grundmur det vil koste et lille 1000 Kr jeg tenke vi i Sommer ogsaa faar lavet Hestestalden om og bygget lidt til den, du ved vel at vi for nogle Aar siden lavede Kostalden helt om saa de kom til at staa paa langs, med Foregangge ved begge Siderne og Grebning i Midten saa der er Plads til 22 Høveder.

Hils min gamle Fader fra mig saa mange Gange for han er vel der i Byen indnu og fortel mig hvordan han har det og hvordan Du har det og vad Nyt Du ved

Broder Gjøde bor som Du vel ved ved Søndersø Skov, Hans har foet Lars Hansens Datter og Gaar i Gjerskov, Niels har Agernæs Mølle i Fæste og Marius har et Bageri og Maltgjøreri ved Bullerup.

Slutter med en venlig Hilsen fra din lille Broder Knud

Min Adresse Gmd Knud Madsen, Daugstrup pr Otterup St.

Skriv saa snart

12.1.1897. Mads Nielsen skriver til sin søn Knud. En stump papir med svedne kanter er alt, hvad der er bevaret af dette brev. Kun lidt kunne tydes:

Mads Nielsen er snart 75 år, men han kan da udføre sit arbejde endnu. Han kan ikke se med sit ene øje. Han har en bestandig susen for den højre side af sit hoved. Hans appetit er god. Han har sig igen en udmærket hustru til at tillave sin mad såvel som til at gøre det behageligt for ham. (Hun var født 1.5.1828?).

14.1.1897. Der er brev fra David til hans bror Knud. David ønsker nogle danske flintøkser tilsendt.

Familien i Elsinore er vokset. Børneflokket tæller nu fem drenge og to piger. Den ældste, David junior, er 15 år. Erastus er 13 år. Anton er 12 år. Leon er 7 år, Gerda er 5 år, den yngste, Mette Marie som kaldes Merri, er kun 2 år.

Det er alt, hvad der er bevaret af Davids brev. For at fuldende børneflokket mangler Lorenzo, født 1898.

Mette Marie blev enke i 1899, da David døde efter et tyfusangreb. Selv levede hun endnu i mange år. Hun døde i 1937.

Et sidste brev fra Elsinore til Danmark bringer meddelelsen om Mads Nielsens død i marts 1901. Han døde højt agtet af byens borgere for sit ærbare og retskafne liv. »Han var virksom« lyder Mads Nielsens sidste skudsmål. Han efterlod sig en enke.

Elsinore 22. Marts 1901

Knud Madsen Damsted

Kjære Ven:

Jeg føler det som en pligt at underrette dem of deres Faders død som skedte sidste Mandag morgen Kl 2 der var en stor deltagelse ved begravelsen da han var højt agtet af byens beboere for sit ærbare og retskafne liv, han var syg og sengeliggende omtrent 2 maaneder og led ikke saa lidet og døden var velkommen hos ham han gik bort tilsyneladende uden nogen Kamp, som de ved var han 79 aar gammel den 11 Marts han efterlader en enke som er ogsaa langt hen i aarene han efterlader ikke meget af denne Verdens gods. Enken kan dog ud af indtægten deraf have sit udkomme og derefter forstaaer jeg ejendommen er testamenteret til Davids familie. Han har en nydelig lille ejendom vel plantet med træer. Han var virksom.

Mads Nielsens sidste hvilested i Elsinore.

Læs mere

Elsinore findes beskrevet i:

»Up the ditch:« the History of Elsinore, Utah, 1874-1977 by Ken Cregg Hansen. A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Art in History. Utah State University. Logan, Utah, 1978.

Memories of »Little Denmark«. History of Elsinore and Brooklyn, Utah. Compiled and Edited by Gwendolyn Jacobson. Udgivet af Elsinore Literary Club og Daughters of Utah Pioneers. Udgivelsesår mgl.

Desuden findes mange sider på Internettet. Også rent historiske.

Mads Nielsen, David og Mette Marie afrejse fra Danmark beskrives i:

Skandinaviens Stjerne. Organ for de Sidste Dages Hellige. 30. årg., 1881. Fyldig beskrivelse af årets første emigration, hvor David og Mette Marie var med.

Skandinaviens Stjerne. Organ for de Sidste Dages Hellige. 32. årg., 1883. Heri om mormonerne, heriblandt Mads Nielsens, indskibning på dampskibene »Pacific« og »Nevada«.

Læs mere om mormonerne i:

Jørgen W. Schmidt: Oh, du Zion i vest. Den danske mormonemigration 1850-1900.

Margit Egdal, født 1952, er bibliotekar og arkivleder i Otterup. Forfatter til flere lokalhistoriske værker.

1998 blev hun udnævnt til »Årets Nordfynbo« og anvendte det medfølgende pengebeløb til en studietur til Utah for at samle materiale til historien om de Sidste Dages Hellige på Fyn. Historien udkommer i to bind.

»Mads Nielsen, David og Mette Marie i Guds eget land« er beretningen om én slægt fra Daugstrup på Nordfyn.

Historien om de første Sidste Dages Hellige på Fyn, som udkommer efterfølgende, er fuld af historier om mennesker og hændelser på Fyn.

Der er beretningen om Anders Nielsen, kendt som økse-morderen fra Villestofte, og der er historien om den lille, fattige Otterupdreng, Jens Hansen, der endte som patriark i Utah med 14 koner. To skæbner taget lige ud af virkelighedens verden.

De Sidste Dages Hellige kom til Fyn i 1851. Det var en bevægelse, som strøg hen over Fyn. Folk lod sig døbe i det nærmeste kær. De samledes i bøn og sang, ofte under stor fare for at blive angrebet af bønderkarle.

Bogen er på vej.

Eris M. Black og Margit Egdal i Eris' hjem i Orem, Utah, sommeren 1999.

I mormonlandet Utah lever den største koncentration af danskere i nogen amerikansk stat overhovedet. De er efterkommere efter de Sidste Dages Hellige, som fra 1852 i stort tal udvandrede fra Danmark for at finde frelsen i Guds udvalgte land.

Mads Nielsen, David og Mette Marie, henholdsvis far, søn og svigerdatter, var mellem de hellige udvandrere. De byggede en ny tilværelse op i en lille by, de kaldte Elsinore – Helsingør. De opdyrkede ørkenlandet og satte deres børn i vej, blev amerikanere.

Deres breve hjem til det gamle land fortæller om løsrivelse og adskillelse, om savnet af en elsket hustru, om at starte et nyt liv og om den klippefaste tro, der havde ført dem så langt bort. Det blide og bredt syngende nordfynske mål går som en rød tråd gennem brevene, så man næsten selv hører Mads, David og Mette Marie fortælle.

I sommeren 1999 var Margit Egdal på besøg i Elsinore for at samle materiale til denne bog. En varm tak til Eris M. Black, barnebarn af David og Mette Marie, for bidrag med fotos og oplysninger om slægten.